

ЙЕЖИ ЕДИГЕЙ АЗБУЧНИЯТ УБИЕЦ

Превод от полски: Олга Веселинова, 1989

chitanka.info

I.

ЖЕНА НА ШИЯТА

Секретарката на Градското управление на Гражданската милиция в Забегово Зоша влезе в кабинета на началника и остави пощата на бюрото. На излизане, както обикновено, не затвори вратата. Знаеше, че майор Станислав Зайончковски има навика да коментира гласно преписката и незабавно да дава наставленията си, произтичащи от съдържанието ѝ. При това не обичаше да вика своята сътрудничка в кабинета си, задоволяваше се с присъствието ѝ в секретарската стая.

Напоследък Зоша и всички останали в управлението остро бяха почувствували мрачното настроение на шефа си и гледаха да не му се мяркат пред очите в старанието си да не предизвикват гнева му. Нищо чудно. На началника на Гражданската милиция в Забегово никак не му вървеше. Заместникът му бе претърпял сериозна злополука с мотоциклет, а от останалите петима офицери, с които Стария разполагаше, един бе изпратен на курсове да специализира криминалистика, а друг се разболя тежко и се наложи да замине на продължително лечение в санаториум. Тъй че в Забегово бяха останали само трима офицери, единият от които току-що беше завършил школата. Подофицерите също не бяха в пълен състав.

А на всичко отгоре бяха извършени няколко тайнствени престъпления, които от два месеца не само не даваха мира на служителите от милицията, но и предизвикваха паника в града и цялата област. Стария ходеше като отровен и се хващаше за най-малката дреболия. Днешният ден потръгна зле. Още сутринта старши сержант Фалковски предизвика недоволството на началника и бе здравата накастрен, а майорът, разлютен като стършел, се затвори в стаята си. Най-малко пет минути Зоша се колеба дали да влезе с пощата, или да изчака известно време. Най-сетне събра кураж, остави преписката върху бюрото и сега от другата стая, с молив в ръка и бележник на масата, очакваше развоя на събитията.

Не се наложи да чака дълго.

— По дяволите! — прогърмя баритонът на Зайончковски. — Ама че го измислили! Капитан Полешчук при мене!

Секретарката не използва телефона, а изскочи от стаята и след миг Зигмунт Полешчук, който отговаряше в управлението за крайградската зона, а в момента изпълняваше длъжността заместник-началник, се озова в кабинета му.

— Човек може да полудее! — Майорът дори не посочи стол на колегата си. — Знаеш ли какво са изкомбинирали онези философи от Воеводското управление?

Капитанът беше в течение, че Зайончковски е изпратил до Воеводското управление няколко писма, с които уведомяваше за отчайващото положение в Забегово и молеше да му бъдат изпратени неколцина помощници и преди всичко Воеводското управление само да поеме разследването на тайнствените убийства или поне да изпрати следствена група.

— Отговарят ми — продължи майорът, — че за момента не виждат причини те да се нагърбват със следствието. Обещават да помагат със съвети. На молбата ни за хора ме уведомяват, че от Ченстохова са ни „отпуснали“ поручик — тук майорът се наведе към писмото, — поручик Барбара Шливинска. Повече никого не можели да ни дадат, защото и при тях било напечено.

— То се знае. Лято е, отпускарски сезон, работа има повече от всякога.

— Седят по трима в стая, а не искат да ми пратят някого поне за два месеца.

— Все пак ви отпускат тази Шливинска, наистина не е от Катовице, а от управлението в Ченстохова, но и това е нещо.

— Жена! За какъв дявол ми е тук жена? Трябват ми хора за работа, а не такива, дето по цял ден ще се гледат в огледалцето и или ще червят устните си, или ще си пудрят носа.

— Преувеличаваш, Стах — опита се да го успокои капитанът. — Та и при нас има няколко момичета — всяко работи за трима. Нали сам представи Калужова за награда пред воеводския началник и обеща, че ще пратиш Криша Лавинска в офицерската школа в Шчитно.

— Това е друго — не се оставяше да бъде убеден Зайончковски. — Калужова е от транспортната, пък Криша от стопанската милиция.

Налице са вече четири трупа и кой знае още колко ще станат. Та нали азбуката има още двадесет и осем букви.

— Във всеки случай тази Шливинска ще облекчи положението ни. Можем да ѝ възложим всичко несъществено, всички случаи на нарушения, дето ги пращаме не в съда, а в колегията. Тогава ти или аз, като разполагаме с повече време, ще се посветим на „азбучния убиец“.

— И дума да не става! — Майорът не само се разгневи още повече, но и прояви инатчийския си характер. Щом като тия господа от Воеводското са такива умници, че ми обесват на шията някаква си жена, нека покаже какво може. Ще ѝ възложи тъкмо този случай.

— Не упорствуйвай, Стах. — Капитанът се опита да успокои приятеля си. — Момичето може да се окаже много полезно за нас. Ако и дадеш този случай, смятай, че си я провалил.

— Тъкмо това искам. Ще имам основание да я върна обратно в Ченстохова. А на онези от Катовице ще им дам да разберат още на първото съвещание. Сигурно началникът на Воеводското управление не знае нищо за нашето положение, а разни умници са натъкмили всичко през неговата глава.

Капитанът не се опита да спори. Не от вчера познаваше началника си. Знаеше, че в края на краищата Зайончковски е благ човек, както се казва, „за всяка рана лек“. Но понякога беше в състояние да се покаже по-упорит от дванадесет магарета, взети заедно. А колкото до работата на жените в милицията, майорът отдавна имаше установено мнение. Допускаше ги най-много до транспортния или стопанския отдел. Нямаше друго управление в цялото воеводство с толкова малък женски състав както Забегово. И изобщо Зайончковски бе заклет стар ерген с всички предубеждения по отношение на нежния пол. Каква бе причината за тази враждебност, никой от подчинените му никога не се бе осмелил да подпита Стария.

— Ще ѝ възложи разследването — повтори майорът.

— Постъпи както искаш — сви рамене капитанът, — но помни едно. Можеш да отпратиш момичето, но следствието е много важно и не бива да пострада.

— Така ще ѝ отровя живота, че сама ще се моли да я върна в Ченстохова. А колкото до следствието, не се безпокой. Ще ѝ го възложи, но сам ще се погрижа да не извърши някоя глупост и ще постъпвам както намеря за добре съобразно случая.

— Поне засега работата ни не е потръгнала, макар че добре познаваме тукашния район. Ако я възложим на новак, съвсем ще я обречем на неуспех.

— В случаи като този, когато престъпникът е сигурно някой изверг или луд, резултат се постига с много упоритост. Необходимо е да се организират хайки с участието на много хора или поне да се устройват клопки.

— Нито за едното, нито за другото имаме хора, нито пък възможност да осигурим съответни съоръжения.

— За всичко това не веднъж и два пъти съм писал до Воеводското. Вместо помощ получавам само полезни съвети и жена на шията. По дяволите такава работа! И кому след време ще трият сол на главата? Разбира се, на майор Станислав Зайончковски!

Зигмунт Полещчук трябваше да признае, че в думите на началника му се съдържаше доста истина. В действителност Градското управление в Забегово беше в тежко положение. Но майорът не желаше да разбере, че така бе почти във всеки град, затова воеводските власти и при най-добро желание не можеха да се притекат на помощ веднага във всяко свое поделение. Капитанът си представяше колко главоболия е създала в Ченстохова заповедта, с която Шливинска се командироваше в Забегово, и отново се опита да внесе успокоение:

— Още не си видял тази жена, и вече си се настроил така враждебно към нея. Може пък да се окаже превъзходен професионалист. В Катовице отлично знаят тежкото ни положение, а „азбучният убиец“ и там сигурно всява голям страх. От Забегово до Катовице е само час и половина път. Престъпникът лесно би могъл да се прехвърли на техен терен. А освен това нали все пак отговарят пред Варшава за цялото воеводство, включително и за нас. Сигурно не ни изпращат новак.

— Превъзходен професионалист — разсмя се иронично майорът.
— Чувал ли си анекдота за машинистката и професионализма? Благодаря за такава помощ. Не стига, че нищо няма да свърши, ами ще има да върти очички и да се кипри пред момчетата ми. Вече си я представям.

— А може пък да е грозна? Кривогледа, куца и гърбава?

— Още по-зле — не на шега се уплаши Зайончковски. — Предпочитам да е хубава, отколкото някое чудовище.

— Не бих казал, че си особено последователен. Затова се и надявам, че ще се откажеш от идеята да й възложиш да открие „азбучния убиец“.

— Бъди сигурен, че няма да го направя. Щом Воеводското я смята за толкова способна, нека покаже какво може.

— Боя се, че на Шливинска няма да й е леко в Забегово.

— Тъкмо на това разчитам. Колкото по-бързо се измете оттук, толкова по-добре.

II. КАФЕ ЗА МАЙОР ЗАЙОНЧКОВСКИ

Дори такъв педант като майор Станислав Зайончковски призна пред себе си, че поручик Барбара Шливинска не може да бъде упрекната в нищо. Яви се в управлението в пълна униформа и се представи на началника съгласно всички изисквания на устава. Тънката, изящна снага на девойката великолепно се очертаваше под изпънатата ѝ униформа, а поличката (три пръста над коляното) откриваше стройните ѝ крака. Тъмните чорапогачи подчертаваха тънкия глезен. Капитан Полешчук, който в цялото управление минаваше за най-голям познавач по тия въпроси, искрено призна, че новата придобивка на Забегово се очертава много, много интересна.

Тъмна, късо подстригана коса, овално лице, кестеняви очи, правилно, леко вирнато носле, като че ли твърде изпъкнали устни и остра брадичка — всичко това, взето заедно, изглеждаше приятно. Трудно би било девойката да се нарече красавица, но във фигурата и лицето ѝ имаше нещо много привлекателно за мъжете.

— Седнете, поручик! — Майорът като че ли се поддаваше на чара на новопристигналата.

Шливинска седна на посочения ѝ стол.

— С какво се занимавахте в Ченстохова?

— Отначало работех в транспортната милиция, после в стопанската. Пратиха ме в офицерската школа. На тригодишен задочен курс в Шчитно. После отново в стопанската, а напоследък — в следствения отдел. Това разграничение е малко формално, защото и в Ченстохова сме малко, та се налагаше да се занимавам едновременно с различни въпроси.

— В следственото? — повтори Зайончковски. — Твърде добре. Радвам се, че ни изпращат професионалист. Тъкмо сме изправени пред доста труден случай. Навярно вече сте чули за него?

— „Азбучният убиец“! Цяла Полша го знае.

— Тъкмо него имам предвид.

— Естествено, подробности около този случай не са ми известни. Знам само толкова, колкото писа пресата.

— Ще се запознаете с подробностите. Възнамерявам да ви възложа този случай.

Момичето се усмихна. Полешчук установи, че така, усмихната, е още по-мила.

— Толкова се опасявах — каза тя, — че ще изтълкувате изпращането на жена тук като божие наказание и ще бъде използвана да запълвам разни дупки. Пък то — каква приятна изненада! Искрено съм ви благодарна, другарю майор, ще се постарая да оправдая доверието.

Полешчук трябваше да напрегне цялата си воля да не избухне в смях. А и майорът слушаше въодушевените думи на момичето със съвсем сериозен израз на лицето. Бе очаквал друга реакция.

— Разбира се, под мой контрол — добави началникът.

— Слушам, другарю майор! — Шливинска направи движение, сякаш искаше да стане рязко от стола и да застане мирно.

— Не се радвайте толкова, колежке — намеси се Зигмунт Полешчук. — Това следствие е дяволски трудно. От два месеца си блъскаме главите как да заловим този налудничав тип и не сме направили ни крачка напред. Ще трябва да започнете от нула.

— Това е чудесно. Няма да се влияя от нищо. — Девойката все така неприкрито излъчваше въодушевлението си. За такова „свое“ разследване в Ченстохова би трябвало да чака с години или дори никога не би го получила. А тук — сякаш от небето ѝ пада. Въпреки всички конституционни норми и всевъзможни призови за равноправието на жената все пак тя има значително по-малки шансове за изява и пробив. Навсякъде, включително в милицията. Шливинска не можеше да не се досеща какви бяха съображенията на майора, за да я ощастливи с най-важното за момента следствие в цялото воеводство, ако не и в цялата страна.

— Къде да ви настаним? — прояви загриженост началникът.

— Ако в Забегово няма хотел, може и в частна квартира. В най-лошия случай в някоя от празните килии на вашия арест — засмя се новопристигналата.

— Хотел в Забегово има, но е неугледен и малък. Липсват и самостоятелни стаи. Дори и дума не може да става за по-дълъг престой

там — намеси се капитанът.

— Разполагаме с мансардно помещение за гости. Устроихме го при последния ремонт, за да не прибъгваме до услугите на хотела — поясни майорът. — Бедата е там, че леглата са три, а вие сте жена.

— Настанили сте вече някого?

— В момента — не, но при нас често пристига по някой от района или воеводството. Не бих искал да се лиша от това помещение за дълго.

— Не е беда. Ако пристигне някой, ще се изнеса за половин час. Дойдох с малък куфар, засега съм го оставила на гардероб на гарата. А като се поогледам из града, навярно ще си намеря някоя стая в частно жилище.

— Това при нас не е лесно.

— Не се тревожете за мене, другарю майор. Все някак ще се справя.

— Добре, днес можете да се настаните и да се поразходите из града, а от утре — на работа.

— Ще покажа на колежката мансардната стая — предложи услугите си капитанът. — А за багажа ви ще изпратим колата на гарата.

Майорът искаше да се намеси. Може би щеше да смъмри капитана, задето се разпорежда със служебната кола, но размисли. Шливинска и капитанът излязоха от кабинета. Началникът чу как Полещчук запозна новата колежка със Зоша и двете момичета се заприказваха за нещо.

— Зоша, свържи ме с Комитета! — заповяда той. Зайончковски се обръщаше по име към секретарката си. Познаваше я от дете. Зофя Маленко бе дъщеря на негов близък приятел от ученическите години.

— Веднага.

След като свърши разговора, майорът отново я повика:

— Зоша!

Секретарката се показва на вратата.

— Моля те, направи ми силно кафе. А... как ти се струва тя?

— Много мило момиче. Мисля, че ще се разбираме.

В този момент откъм стълбите се чу някакъв шум и приглушен женски вик. Миг по-късно в стаята на секретарката влезе Шливинска, като силно куцаше, а след нея капитанът с доста виновен израз.

— Паднах на стълбата.

— Забравих да предупредя колежката, че едно от стъпалата малко се клати.

— Има ли ви нещо?

— Не. Само си счупих тока. Не знам какво да правя сега, защото другите ми обувки са в куфара на гарата.

— Зоша, ако обичате, извикайте утре дърводелец да поправи стъпалото, а колкото до обувките, веднага ще изпратим кола на гарата.

— Стъпалото е нищо работа. Ако имате чук и няколко пирона, сама ще го поправа. Баща ми беше дърводелец, тъй че малко разбирам от тези неща.

— С удоволствие ще ви помогна. А чук ще се намери — предложи услугите си Полешчук.

— Събуйте обувката си, моля. Отсреща живее обуцар. Поправя обувките на всички ни в управлението. Евтино и солидно. Ще отскоча при него и след минута ще сме забравили неприятната случка... — Зоша грабна обувката със счупения ток и изхвъркна от стаята.

Шливинска с една обувка доуца до стола и седна.

— Колежке, дайте ми номера от гардероба — предложи капитанът. — Ще отида до гарата да взема куфара.

След като си влезе в кабинета и, противно на навика си, затвори вратата, майорът си помисли: „Успя да омае всички. Но с мене, госпожичке, няма да ти е така лесно!“

Спомни си за поръчаното кафе. Но кафе нямаше, защото Зоша хукна при обуцаря. Майорът отиде до прозореца. Наблюдаваше от другата страна на улицата малкото магазинче, което от няколко години се обитаваше от дошлия в Забегово стар майстор обуцар Юзеф Кунерт. Тъй като вратата на работилничката беше отворена, от това място прекрасно виждаше Зоша, седнала на малко трикрако столче, и насреща възрастния побелял човек, който държеше в дясната си ръка обувката и заковаваше счупения ток.

— Дори телефона не превключи — ядоса се Зайончковски. — От това момиче никога няма да стане добра секретарка.

В същия момент телефонът извъня. Майорът посегна към слушалката.

— Майоре — докладваше Шливинска, — звънят от „Самопомощ Хлопска“. Да ви свържа ли?

— Ако обичате.

От кабинета си Зайончковски чу как капитанът се върна с куфара. Малко след него дойде Зоша с поправената обувка. По-късно се търсеха пирони. Да поправят стъпалото, изразиха готовност трима милиционери. След известно време до ушите му достигна шумът от ударите на чука. Работеше се с такова въодушевление, че навярно половин кило гвоздеи бяха отишли на вятъра.

По всяка вероятност капитанът ръководеше акцията, защото гласът му достигаше чак до кабинета на началника. При това се носеше невъобразим смях.

А през това време в секретарската стая се изредиха всички служители от управлението да се представят на Шливинска. Дори двете толерирани от Стария жени в това здание. Неголямата стая на секретарката се бе превърнала в приемен салон.

„Ако взема да изляза и да разгоня цялата тая сбирщина, място няма да си намерят!“ — заплашваше мислено майорът, но не направи и крачка иззад бюрото.

Дори възникна малък спор кой да занесе до горе куфара на поручик Шливинска, но изведнъж всичко утихна. Хората се върнаха към нормалната си работа.

Само за кафето на началника никой не се сети. Дори Зоша бе забравила за това свое задължение.

III.

ВЕРИГАТА НА ПРЕСТЪПЛЕНИЕТО

Когато на следния ден майорът влезе в управлението, двете девойки — Зоша и поручик Шливинска, се бяха увлекли в разговор. Началникът не се спря да подслушва, но изкачвайки се по стълбите, дочу, че момичетата си говорят на малко име и, разбира се, си бъррят за парцалки.

При вида на началника Шливинска отново застана мирно и поздравя по устав. Това донякъде омилостиви Зайончковски.

— Не е необходимо в бъдеще — махна с ръка той. — Тук не се придържаме така строго към устава, както в Ченстохова.

— Другарю майор, дали не размислихте по онзи въпрос? — попита момичето с безпокойство в гласа.

— Не се бойте.

— От вълнение половината нощ не съм спала.

— Ще прокълнете мига, в който за пръв път сте поели в ръка тези бумажки.

— Няма да се стигне дотам.

— Еее, не бъдете така сигурна. Сега ще ви връча досиетата. Можете да работите в съседство, в стаята на моя заместник, който е болен. Започнете с много внимателно проучване на документацията. Не бързайте. След като се запознаете с подробностите, ще поговорим какво да предприемем във връзка с този случай.

— Слушам!

Бяха четири дебели папки с досиета. Всяка старателно завързана. Барбара Шливинска, седнала в отделената ѝ стая, започна да ги прелиства. Нямаха обща сигнатура. На всяка се четеше надпис с големи, леко наклонени букви: „Дело по убийството на...“, следваше име и фамилия, а отдолу дата. Папката с най-стара дата, 25 юни 1975 г., съдържаеше данни за Винценти Адамяк.

Поручик Шливинска развърза шнурчето и се зае да изучава досиетата. В началото, както е прието, имаше кратко „сведение за

престъплението“, написано от дежурния сержант Ян Лисовски.

То гласеше, че по време на дежурство на старши сержанта в дванадесет и тридесет и пет в управлението са се явили двама юноши: Януш Маляга и Ян Гавински. Те заявили, че като ловели риба край река Стружанка, забелязали човек, който лежал в храстите. Той не помръдвал, а когато двамата приближили, видели до него локва кръв. Уплашени, веднага хукнали към милицията. Изпратената на място група установила, че трупът в храстите е на млад човек, убит с остър предмет. Милиционерите от радиоколата без затруднение установили самоличността на убития. Бил добре познатият на забеговските улици хулиган Винценти Адамък, чест гост на ареста в управлението. Самоличността му потвърдила и майка му, уведомена и доведена на местопроизшествието.

Освен това досието съдържаше протокол на следствената група и направените от фотографа на милицията снимки. На няколко от тях се виждаше шубрак, от който стърчаха крака на човек, легнал по корем. На други, в по-едър план, личеше, че на гърба, горе-долу на височината на сърцето, ризата е прокъсана и окървавена. Ясно се очертаваше немного голяма рана. Следваха снимки, изобразяващи лице на млад човек. В досието имаше и отпечатьци от пръстите на мъртвия.

Протоколът на следствието беше кратък. Гласеше, че тялото на убития е било завлечено в храстите. Потвърждавали го все още твърде явните следи от кръв по тревата. Убийството най-вероятно е било извършено край реката, откъм високия й бряг, на около десет метра от мястото, където лежеше трупът. На брега били намерени огризки от салам и трохи хляб върху хартия и две празни бутилки. Едната от прочутото плодово вино, наричано в Забегово „магията на ДЗС“, и втората от „пожарникарски ликьор“.

Любопитно бе, че върху двете бутилки не са били открити никакви папиларни отпечатьци, дори и отпечатьци от пръстите на жертвата. Дали бутилките не са били старателно избърсани от убиеца? Защо в такъв случай просто не ги е хвърлил в реката?

Заклучението на лекарската експертиза и аутопсията гласеше, че смъртта е настъпила вероятно между дванадесет и един часа на двадесет и четвърти юни вследствие нараняване на лявата камера на сърцето и вътрешен кръвоизлив. Раната на гърба от лявата страна под

лопатката е причинена от остър предмет с дължина най-малко 12 сантиметра, най-вероятно автоматичен нож. Кухненски или касапски нож би оставил по-голяма и по-широка рана. Смъртта е настъпила почти веднага, тъй като остро оръжие е засегнало сърцето.

При аутопсията на трупа е било потвърдено наличието на значително количество алкохол в кръвта на младежа, а също, че е бил зашеметен или на границата да загуби съзнание.

Разпитите на познатите на убития не донесли никакви изненади. Винценти Адамяк не е работил никъде. От време на време е помагал на майка си, която държала сергия на градския пазар. Завършил седми клас на основно училище, по-късно посещавал професионално училище, но бил изключен поради системно неявяване на занятия и сбивания.

Убитият бил на двадесет и три години. Не е отбивал военната си служба.

Установено било, че за последен път е бил видян около четири следобед при павилиона за бира на жп-гарата. Според показанията на другарите му по чашка още тогава Вицуш е бил здравата пийнал. След като изпил две или три халби бира, Адамяк нямал повече пари, за да продължи гуляе. Опитал се да уговори другарите си да го почерпят. Клоняло дори към сбиване, но навреме се намесил собственикът на павилиона Бернард Формановски, познат на поклонниците на бирата като човек с тежка ръка. Това усмирило невръстното хулиганче и то си тръгнало, като казало, че отива при майка си за пари.

За съжаление не се оказало възможно да се установи в колко часа е станало това. Щастливците с халба в ръка не гледат часовника и времето за тях минава бързо. И Формановски, увлечен в грижи да не се шуми много около павилиона, тъй като рискувал да му бъдат отнети правата, не обърнал внимание кога младият Адамяк се упътил към дома.

Майката на убития, Янина Адамякова, вдовица, издържа себе си и семейството си, в което освен Винценти има още двама по-малки синове и две дъщери, от търговия със зеленчуци на градския пазар. Тя бе дала показания, че е видяла сина си за последен път сутринта, когато ѝ помогнал да превози стоката. За помощта измъкнал от майка си тридесет злоти. Следобед Винценти не се появил нито на пазара, нито вкъщи, което потвърдиха и по-малките му братя и сестри.

Най-вероятно по пътя към къщи Винценти е срещнал бъдещия си убиец. За негова сметка се снабдили с алкохол и гуляят продължил край реката.

По трупа не били открити никакви драскотини. А и следите по тревата не дали никакъв повод да се мисли, че между пиещите е възникнал спор, последван от сбиване, по време на което да е бил нанесен смъртоносният удар.

Милицията разпитала всички служители от търговските обекти, продаващи вино и водка. Забегово не е голям град. Наброява едва осем хиляди жители. В такова селище хората се познават един друг. Никой от продавачите не могъл да си спомни него ден Адамяк да е купувал алкохол. Както и никой не потвърдил да е продавал някому бутилка „Плодово“ заедно с бутилка водка.

От съпоставката на събраните факти милицията дошла до заключението, че това не е убийство при случайно сбиване или следствие от внезапно възникнала разпра, а предумишлено и хладнокръвно извършено престъпление. Адамяк е бил примамен край реката, а там, вече пийнал, е бил упоен с алкохол до безсъзнание и убит с нож в гърба. Тялото е било примъкнато в близките храсти. Убиецът дори не се е старал да прикрие престъплението си, както и да печели време до разкриването му. Ето защо не е взел бутилките, нито ги е хвърлил в реката, където не биха могли да бъдат открити толкова бързо.

Милицията не била кой знае колко затруднена и при установяването на личните връзки на убития, тъй като добре познавала младите безделници в града. Приятелчета, които също като Вицуш никога не цапали ръцете си с работа, няколко момичета, обслужващи сексуално тази компания, съседите от къщата, където живее Адамякова, които впрочем всячески избягвали младия размирник — с това всъщност се изчерпвал кръгът от свидетели.

Разпитан бил всеки поотделно. Приятелите на убития, задържани в управлението и за всеки случай затворени в отделни помещения, за да не се сговорят, не били ни най-малко единни, нито пък се съобразявали със старото християнско правило „de mortuis nil nisi bene“: за мъртвите — нищо или само добро. Тъкмо напротив — не особено ярката личност на Вицуш рисували изразително, без да пестят

черните краски. Но за убийството не били в състояние да кажат нищо конкретно.

Младежите били учудени, дори порядъчно уплашени. Твърдели, че тази смърт ужасно ги изненадала. Всеки се стараел да представи пред милицията малко или повече правдоподобно алиби.

Показанията им до едно били най-старателно проверени. Установили се съществени пропуски и явни неистини, особено що се отнасяло до местонахождението на младежите по времето, когато Адамяк е бил край реката заедно със своя бъдещ убиец. Това обаче не било достатъчно, за да бъде обвинен в убийство който и да е от младите безделници.

Пък и какъв би могъл да бъде мотивът за убийството?

Навярно не грабеж, тъй като Адамяк не е имал у себе си нито грош. Не е носел часовник, защото отдавна го бил пропил. В компанията неведнъж се стигало до свади, спречквания и дори до кървави сбивания. Ала престъплението не е имало подобен характер. Било е извършено хладнокръвно и предумишлено.

Докато четеше лист по лист документите по този случай, поручик Барбара Шливинска високо оцени труда на колегите си от Забегово. Беше извършена бързо и вещо огромна работа, много хора — разпитани, показанията им проверени. Направени бяха много експертизи и огледи. И въпреки всичко следствието бе стигнало мъртва точка.

Докато милицията полагала усилия да намери отговор на загадката около смъртта на Винценти Адамяк, ново кърваво престъпление разтревожило обществеността.

В неделя, на осемнадесети юни, в управлението се втурнала Юстина Феликшакова, живееща на улица Шверчевски в Забегово, и уведомила, че почукала на вратата на съседката си Мария Боженцка, за да поиска чаша захар, но съседката не отвърнала на почукването и госпожа Феликшакова надзърнала през прозореца в стаята. Видяла страшна картина — сред локва кръв на пода лежала Боженцка.

Групата от патрулната кола, изпратена на улица Шверчевски, потвърдила сведението на Феликшакова. Следственият екип разбил вратата на малката къща, в която живеела самотната вдовица Мария Боженцка. Установено било, че жената е мъртва. Цялата задна част на главата ѝ била смазана от удар с тъпата страна на брадва, намерена

впрочем край трупа и принадлежаща, както било установено по-късно, на убитата.

И което е по-интересно, по дръжката на брадвата не били открити никакви отпечатащи от пръсти. Най-вероятно са били изтрити.

В малкото помещение, което обитавала Боженцка, не личали следи от борба. И това убийство не е имало за цел грабеж. В дървеното сандъче под леглото, заключено с доста примитивно катинарче, милицията открила над осемдесет хиляди злоти и три златни монети от по пет долара, увити в бяло парцалче.

Аутопсията потвърдила, че смъртта е настъпила вследствие счупване задната част на черепа и увреждане на мозъка. Съдебният лекар посочил събота като ден на смъртта, между осемнадесет и двадесет и три часа.

Мария Боженцка беше също стара познайница на милицията в Забегово. Вдовица на железничар, тя получаваше неголяма пенсия и си „докарваше“ допълнителен доход чрез незаконна търговия с водка. Всеки, който не успяваше да се снабди с алкохол в държавните магазини, можеше, подгонен от жаждата, по всяко време на деня и нощта да се сдобие с половинка при „леля“ Боженцка.

Милицията неведнъж „нахълтваше“ в малкия ѝ дом на улица Шверчевски. Конфискуваше изцяло запасите от намерения там алкохол и предаваше делото на колегията или на съда. На Боженцка бяха налагани големи глоби, осъждана бе и на затвор. Глобите си плащаше, от затвора опитваше да се измъкне под предлог, че е в напреднала възраст и с разклатено здраве — страдеше от остра бронхиална астма. След това отново се захващаше с незаконна търговия. Дори в деня, когато „лелята“ беше намерена мъртва, милицията откри под дюшемето хитро измислен тайник с деветнадесет половинлитрови бутилки.

В Забегово за последен път убийство било извършено преди повече от седемнадесет години. Тогава някакъв младеж убил от ревност годеницата си, която го изоставила, а после се самоубил, като се обесил на един дъб в близката гора.

А сега в разстояние само на четири седмици — два трупа! Нищо чудно, че случаят предизвика голяма сензация и широки коментари в цялото воеводство.

Клиентелата на „леля“ Боженцка беше твърде многобройна. Забегово ни най-малко не спадаше към градчетата със сух режим. Напротив, в статистиките на воеводството по употреба на алкохол градът заемаше първо място. На това не пречеше дори задължителната забрана за продажба на алкохол в събота.

Такива услужливи „лелички“ като Боженцка в Забегово и района ги имаше твърде много.

Хората, които се ползуваха от услугите на „лелята“, не се хвалеха с това пред милицията. Но за щастие в малките градчета жените имат навика да прекарват следобедите по прозорците си, да наблюдават и одумват минувачите. Така е било и в паметната събота на улица Шверчевски. Съвсем не се оказало трудно да се състави списък на немалкото клиенти, посетили малката къща, та дори да се установи и редът, по който изчезвали зад гостоприемната врата на Мария Боженцка.

Последен излязъл с половинка от този дом Мариан Палицки. При разпита неохотно признал, че посетил Боженцка около осем и половина вечерта. Вече се мръквало. Твърдял, че оставил пенсионерката здрава и читава.

Милицията задържала Палицки за четиридесет и осем часа. Прокурорът не дал разпореждане за по-дълъг арест, тъй като по тялото и дрехите на задържания не били открити дори и най-малки следи от кръв, каквито, ако Палицки действително беше убиецът, би трябвало да са налице. По нищо не личало и костюмът му да е бил пран или чистен през последните дни. А липсвал и мотив за престъплението. Един пияница, постоянен клиент на „лелята“, да убие своя виночерпец?!

А по-късно, едва след Палицки, когато навън се спуснал мрак и съгледвачките затворили прозорците и се заели със задълженията си, някой се промъкнал в малката къщица и убил собственичката ѝ. Трябва да е бил добър познат на Боженцка, щом го е пуснала да влезе без много увещания. Винаги била много предпазлива, на чужди не отваряла, спасявайки се не толкова от крадци, колкото от служителите на милицията, които така вгорчавали живота на старицата. Че изпитвала доверие към убиеца, говорел и начинът, по който било извършено убийството. Боженцка била обърната с гръб към нападателя

си, който най-спокойно взел оставената както обикновено в ъгъла брадва и нанесъл с нея удара върху нищо неподозиращата жена.

Още едно заключение се натрапи на Шливинска, докато разглеждаше снимките. Тилът бе целият размазан от удар, нанесен с невероятна сила. Значи нанесъл го е мъж, и то силен мъж, който може би упражнява физическа работа и често използва брадва.

Върху скрина в жилището на Боженцка имало няколко червени банкноти от по сто злоти, по-дребни банкноти и няколко монети. Убиецът не е докоснал парите, макар че, съдейки по разположението на тялото на убитата, при нанасянето на удара престъпникът е стоял тъкмо до този шкаф.

Нищо не подсказвало убиецът да е бил обезпокоен от някого. Милицията не е могла да установи дали някой клиент на „лелята“ не се е опитвал напразно да посети дома ѝ късно вечерта или през нощта. Убиецът е бил много сигурен в себе си. Спокойно заключил вратата с ключ от връзката, намерена в дома на жертвата, след което небрежно я захвърлил на двора, отделящ къщата от улицата. Милицията открила ключовете само на три метра от пътеката.

Проучвайки внимателно всички подробности, Шливинска прояви интерес към описанието на къщата. Неголяма, заедно с малкото дворче тя беше собственост на Мария Боженцка и се състоеше от две помещения: стая и кухня. Убийството било извършено в кухнята. Оттам се и влизаше. Кухнята имаше един прозорец, а стаята — два. Всички те бяха с решетки. Вратата, обкована отвътре с дебела ламарина, бе подсигурена с три ключалки, едната съвсем модерна, със сложен механизъм, която доста би затруднила дори специалист. Не би поддала на обикновен месингов шперц, нито на леко огъната стоманена тел, както става с повечето здрави наглед ключалки, непредставляващи на практика ни най-малко препятствие за крадеца. Всъщност за да проникнат вътре, служителите от милицията е трябвало да избият прозорците и с пила да прорежат решетката на прозореца. Едва тогава най-тънкият от милиционерите в Забегово се промушил в къщата и отворил вратата отвътре. Ключовете били намерени значително по-късно в тревата.

Тези солидни мерки за сигурност в скромната вехта къщурка на Мария Боженцка силно заинтригуваха поручик Шливинска.

Дали пък клетата вдовица не се е бояла от нападение и грабеж? А може би е имала смъртен враг, който е застрашавал не скромното ѝ богатство, а живота ѝ?

Трагичната смърт на възрастната жена като че ли напълно потвърждаваше тези опасения.

Кой обаче би могъл да има интерес от смъртта на старицата? В жилището ѝ милицията открила общо над деветнадесет хиляди злоти. Барбара Шливинска от собствения си служебен опит знаеше, че неведнъж са били убивани хора за далеч по-дребни суми. Но този случай беше нещо по-различно, сега убиецът не бе взел нито грош.

Както се изясни, Мария Боженцка имала две деца. Син, който завършил Висшия минно-металургичен институт в Краков и работел в една от мините в Шльонск, и дъщеря. Дъщеря ѝ завършила училището за медицински сестри във Вроцлав. В същия град няколко години работила във воеводската болница. По-късно се омъжила за млад лекар и двамата се преместили в Шчечин.

Органите на милицията, тъй като при този случай не допусkali нищо неизяснено, проверили алибито на двамата, съответно и на съпругата, и на съпруга. Уведомени за смъртта на майката, децата на Боженцка пристигнали за погребението, поръчали надгробна плоча при градския каменоделец, възложили на адвокат да разреши наследството и да извърши продажбата на къщата и двора. Наследственото производство било в ход. В къщата не живеел никой. Служителите от милицията възстановили решетките, заключили и дори запечатали помещението. Семейството не взело нищо от жилището. Мебелите били много скромни, личните вещи на умрялата също не представлявали никаква ценност. Сумата, открита от милицията и депозирана в съда, била причислена към наследството. По всичко личало, че след приключване на юридическите формалности роднините ще престанат да се интересуват от покойната, погребана на гробището в Забегово.

„И все пак струва ми се, че е била оправна жена — помисли си Шливинска. — Овдовяла преди петнадесет години. Децата ѝ били още малки, ученици в гимназията. И все пак успяла да им осигури образование. Сина си изучила за инженер, на дъщеря си осигурила добра професия. Не вярвам да ѝ е било леко. И защо я е сполетял толкова трагичен край?“

IV. ТРЕТАТА БУКВА ОТ АЗБУКАТА

Двете убийства, и то за толкова кратко време, раздвижиха обществеността в градчето. Но все още никой не ги свързваше с факта, че жертвата на първото убийство имаше фамилия с начална буква „А“, а на второто — „Б“.

Първоначално и в милицията не правеха връзка между двата случая. Наглед бяха твърде различни. Първо жертва на престъпление бе станал млад човек, двадесет и три годишен, известен в града хулиган и пияница; след това — възрастна жена, над седемдесетте, вдовица, майка на две деца, човек сериозен в очите на съседите и целия град. В отношенията ѝ с милицията и правосъдието градът беше на страната на клетата вдовица. Кому е пречело, че старицата от добро сърце е правела услуги на хората и им е преотстъпвала две-три бутилки тъкмо когато гостите за рожден ден са пресушили домашните запаси до последна капка или когато кръчмите са затворени, а човек не е успял да утоли жаждата си. Какво лошо има в това, че при подобни обстоятелства една бедна вдовица ще припечели някой и друг грош? А който иска водка, ще е готов да плати и по-скъпо, след като държавните магазини рано затварят гостоприемните си порти.

И така, в Градското управление на Гражданската милиция в Забегово с всяко от тези дела се бяха занимавали различни офицери. Едното бе водил капитан Зигмунт Полешчук, второто — заместник-началникът, капитан Януш Волски. Неотдавна обаче Волски, прибирайки се с мотоциклет вкъщи, се подхлъзнал и се приземил в болницата. Произшествието станало причина Полешчук да поеме двата случая.

Така че капитан Полешчук трябвало да разпита както приятелите на Винценти Адамяк, така и пияниците, посещавали вдовишката къщичка на улица Шверчевски, за да се снабдят с „успокоително“ от „леля“ Боженцка. Но не минали и три седмици, когато вестта за ново

убийство се разнесла из града. В петък, втори август, бил убит най-богатият човек в Забегово Владислав Червономейски.

Шестдесет и две годишен, той се появил тук сравнително неотдавна, през 1968 година, след като дълги години бил живял във Франция. В разговори с познати неведнъж споменавал Африка и Швеция, пък и Англия не му била непозната. За богатството му се разказваха легенди. Без съмнение в тях имаше доста истина, защото Червономейски бе пристигнал в Забегово с красива френска кола. Покъсно от Франция се изсипали три вагона какви ли не блага.

Завърналият се от емиграция купил от кметството останките на една опожарена от немците къща в покрайнините на града и три хектара земя. Само след няколко месеца тази съборетина се превърнала в красива вила, около къщата заизниквали големи парници, изградени от части, доставяни от Франция. Само стъклото за покриване било от стъklarския завод в Пьотрков. А след парниците се появила голяма овощна градина. Местните жители с подозрение гледали негодлемите, не по-високи от два метра дръвчета, с привързани за телове клончета, тъй че образували истински жив плет. Не един се подсмивал иронично при гледката на подобно овощарство. Но престанали да се шегуват, когато само след три години малките дръвчета започнали да раждат превъзходни ябълки. И то в такова изобилие, че не можело и сравнение да става с която и да било обикновена градина.

Червономейски живеел с жена си и най-малкия си син, който бил завършил агрономство във Висшето селскостопанско училище и след смъртта на баща си трябвало да поеме цялото това процъфтяващо стопанство. По-големият син и единствената му дъщеря останали във Франция. Там завършили училище, там се задомили. Само през лятото навестявали родителите си. Зимно време госпожа Червономейска винаги прекарвала по няколко месеца при децата си в чужбина. Старият овощар много рядко си позволявал да почива. Знае се, че за да бъде силен конят, стопанинът му трябва ежедневно да полага грижи за него.

На този ден, било петък, се приготвяла голяма пратка, главно череша за пазара в Катовице. Колата трябвало да тръгне преди осем, за да могат в ранно утро плодовете, още свежи, да стигнат направо в магазините. Тук били както редовните работници, така и наетите

допълнително за бране хора, започнали от зори да се трудят в градината.

Старият овощар както обикновено започнал деня с работа в парниците. Наистина по това време на годината краставиците и доматиите били вече прибрани, но Червономейски подготвял място за карамфилите и хризантемите, за да може през есента, и по-точно за Деня на всички светии, да достави съответната стока.

Колата била вече натоварена и шофьорът, Ерик Рослин, отишъл при шефа за последни нареждания. Намерил овощаря мъртъв, проснат върху цветния разсад. Шофьорът разбрал, че Червономейски е застрелян с pistolет. Уведомена незабавно, милицията потвърдила това — единственото, което можело да бъде установено за момента. Работниците на овощаря били въвн от всякакво подозрение. Намирали са се в градината и всеки е виждал останалите. Пренасяли щайги с плодове до колата, където синът на собственика, Анджей Червономейски, и шофьорът проверявали и мерели стоката.

Никой не чул изстрела. По-късно, когато вече станало известно, че овощарят е бил застрелян със „седморка“, най-вероятно стар валтер, служителите на милицията направили проба. Шумът от изстрела отекнал слабо въвн. По всяка вероятност растителността служела като естествен заглушител. Хората, увлечени в работа, не обърнали внимание на лекия пукот. Та нали недалеч минава оживено шосе и дори някой да е чул нещо, би могъл да си помисли, че е „стрелял“ ауспух по пътя. А освен това всеки се стараел колкото може по-бързо да се справи с работата, за да вземе по-високо възнаграждение.

Разбира се, в Забегово не липсвали хора, които да завиждат на богаташа. Не искали да знаят, че успехът му се дължал на упорит труд и солидни познания. Чуждият успех често боде в очите. Но от завистта до престъплението има доста голяма разлика. Всъщност кой би имал основание да убие този човек?

Установено било, че е стреляно от два метра и половина. Ако се съди по ръста на овощаря, човек висок, и по движението на куршума през тялото му, стрелящият е бил по-нисък от Червономейски с около двадесет сантиметра. Бил е не повече от метър и седемдесет. Никой от работниците на завърналия се емигрант, както и собствениците на съседните имоти, не е забелязал непознат да обикаля наоколо. А убийството е констатирано минути след седем. В такъв ранен час

движението, особено в покрайнините на Забегово, е съвсем слабо и всеки непознат със сигурност би бил забелязан.

В случая дори не е било необходимо да се проверява дали убийството е извършено с цел грабеж. Престъпникът е стрелял по Червономейски в парника. Не е имал и най-малката възможност да присвои нещо, дори цвете, защото там още не е имало цветя. Стопанинът е бил в работен комбинезон и освен кърпа за нос и градинарски нож не е носел нищо друго.

Върху лицето на убития бил застинал израз на почуда и уплаха. От това може да се предполага, че жертвата добре е познавала преследвача си и се е досетила за какво е дошъл.

След като не открила в Забегово врагове на овощаря, милицията започнала да ги търси в миналото му. Съпругата на Червономейски, Янина, дала показания, че през 1935 година, още като младо семейство, Червономейски емигрирали от Чешин във Франция и там си намерили работа в Елзас, в околностите на Страсбург, при един богат градинар.

След избухването на Втората световна война и капитулацията на Франция Хитлер присъединил тези територии към райха, а Червономейски като силезиец бил признат за немец и взет във вермахта. Воювал на Източния фронт, стигнал чак до Сталинград и там попаднал в плен на русите, откъдето се върнал в Елзас чак през 1948 година. Скоро след това съпрузите напуснали градинаря и наели земя, а след време купили голямо стопанство край Лион. Практиката при градинаря му свършила добра работа. Като се възползувал от близостта на големия промишлен град, Червономейски се заловил да отглежда зеленчуци и за двадесет години направил състояние. Когато двете му по-големи деца, както се казва, „стъпили на краката си“, съпрузите продали имотите си във Франция и заедно с най-малкия си син и значителна сума спестявания решили да се завърнат в родината.

Червономейски няколко седмици кръстосвал цял Шльонск, тъй като искали да се заселят там. И тъкмо в Забегово имали късмет да намерят къща, която да възстановят, и земя, подходяща за градинарство.

Госпожа Янина категорично твърдяла, че нито във Франция, а още по-малко в Полша са имали никакви врагове. Разбира се, случвало се е понякога да влизат в пререкания както с управителите на

магазините, за които градинарят изпращал стока, така и с хората, работещи в градината и парниците. Но това били дребни, несъществени, маловажни случаи.

Следствието по делото за убийството на Владислав Червономейски било поверено на поручик Павел Ратайчук. Младият офицер само след три дни признал, че в случая се чувства напълно безпомощен. Не открил никаква следа.

Впрочем той се занимавал със случая само петнадесетина дни, понеже бил извикан на курс за квалификация в Института по криминалистика и с огромно облекчение предал документацията по делото на майор Станислав Зайончковски.

Дори не служител от милицията установил, че фамилните имена на трите жертви на неотдавнашните жестоки престъпления съответствуват на първите поредни букви от азбуката. Първо бил убит човек с фамилно име на „А“, после дошъл ред на буквата „В“, след което на „С“^[1]. Първият, който забелязал това, стигнал и до извода, че новата жертва на тайнствения убиец ще бъде някой, чието фамилно име ще започва с буквата „Д“. А такива в Забегово не липсвали.

Откритието подействувало на жителите на малкото градче като експлозия на атомна бомба. В управлението на милицията се явил доктор Домбицки, началник на градската болница, и съвсем не на шега настоял да му бъде осигурена охрана от милицията. Зайончковски отначало се опитал да успокои една от най-забележителните фигури в града, но когато след лекаря към началника на милицията започнали със същата молба да се обръщат и други, дори местният енорийски свещеник, както и неколцина обществени и политически дейци, майорът решил лично да се заеме със случая и да събере трите свитъка с досиета в едно.

Тъй като не разполагал с необходимия брой хора, особено с офицери следователи, Зайончковски започнал да изпраща отчаяни писма до Воеводското управление, молейки случаят да бъде поет от по-горна инстанция или да му бъдат изпратени най-малко трима специалисти. За нещастие самото Воеводско управление имало подобни проблеми. Едва след като били преодолен големи затруднения в Ченстохова, се оказало възможно оттам „да бъде отпусната“ в помощ на майора поручик Барбара Шливинска.

Майор Зайончковски бе прекалено опитен служител, за да омаловажава паниката в града, затова не отхвърлил становището, че азбучната поредност на жертвите на престъпленията може да не е случайна. По негово разпореждане отделът за регистрация на населението изготвил списък на жителите на Забегово, чиито фамилни имена започвали с буквата „D“. Те били двадесет и трима. Местоживеенето им било обозначено върху големия план на града. Милиционерски патрул денонощно обикалял улиците, като специално наблюдавал точките, отбелязани на картата със сини флагчета.

Водени били поверителни разговори с всички застрашени, като били помолени да бъдат особено бдителни и да уведомяват милицията в случай, че забележат нещо подозрително.

Известно за тези мерки, Воеводското управление ги одобрило. Там също не изключвали възможността трите убийства — макар и толкова различни — да са извършени от един и същи човек. Някой побъркан, който е решил да бележи със смърт цялата азбука.

Разбира се, всички жители с фамилни имена, започващи с буквата „D“, били помолени за пълна дискретност. Резултатът бил такъв, че още на следния ден цяло Забегово „гъмжало“ от клюки. Всеки смятал, че има какво да каже по този въпрос, всеки искал да помогне на милицията. Последвала вълна от стотици най-различни сведения.

За съжаление те не съдържали нищо конкретно. Така например един гражданин писал, че убиецът на тримата е сигурно Адам Ковалски, защото когато Дорошевски вървял по улицата, Ковалски много зорко го следял с поглед и дори тръгнал в същата посока. Следователно без съмнение следваща жертва на вампира щял да бъде Дорошевски (не ще и дума, самото име го подсказвало), а негов убиец — Адам Ковалски.

За голяма досада на служителите от милицията постъпили множество донесения от този род. И всяко трябвало да бъде най-старателно проучено и проверено, тъй като в такова анонимно послание (най-често това бяха анонимни писма), можело да се съдържа капка истина, която да тласне в нужната посока следствието.

Малочисленият състав на Градското управление буквално се разкъсвал, за да се справи с всички тези задължения, без да изоставя нормалната си ежедневна работа. Транспортната милиция изпълнявала

задачите си, кварталните отговорници бдели за реда, следственият отдел почти ежедневно се вдигал в тревога, викан по разни поводи из района. Животът в града и съседните селища течал с обичайните си произшествия, спречквания, сбивания и раздори.

При тази обстановка майор Станислав Зайончковски почти не напускал сградата на управлението. Не можело да се очаква да бъде в добро настроение. Постоянно бомбардирал воеводството с искания за възможно най-скорошна помощ. Успокоявали го, че помнят затрудненията му. Най-сетне началникът на управлението дочакал резултата от настояванията си. Уведомили го, че в Забегово се изпраща офицер следовател от Ченстохова... Барбара Шливинска.

Не на такава помощ се бе надявал майор Зайончковски.

Преди обаче Воеводското управление да преодолее формалностите по възражението на воеводския началник в Ченстохова, който не особено охотно в края на краищата бе отстъпил и се съгласил да командирова за неопределено време една от служителките си, в Забегово се разигра следващата трагедия.

[1] Червономейски на полски се пише с „cz“ — вариант на трета буква от полската азбука „с“. — Б.пр. ↑

V.

ОТНОВО ЗАГИВА ЧОВЕК

Забегово, макар и най-малкото градче в цялото Катовицко воеводство, е важен железопътен възел с голяма сточна гара. Разположено е на мястото, където от край време са се кръстосвали търговски пътища от изток на запад и от север на юг. През него днес минават влаковите композиции от Шльонск за всички краища на страната, а също и за чужбина. Ето защо на гарата в Забегово е съсредоточена най-много работна ръка.

През нощта на четиринадесети август в жилището на майор Зайончковски иззвъня телефонът.

Докато се опомни и посегне към слушалката, Зайончковски по навик хвърли поглед към часовника. Беше два и двадесет и пет.

В слушалката чу гласа на дежурния от управлението капрал Воншиковски.

— Обади се сержант Шчигелски от гарата — рапортуваше капралът. — На железопътната линия е намерен труп.

— Чий? — Майорът очакваше най-лошото.

— На стрелочника. Казвал се е Адам Делкот.

— Как е загинал?

— Застрелян е с пистолет.

— Уведомете следствения отдел. Незабавно да изпратят хора на гарата и да обезпечат следите. Аз също тръгвам веднага натам.

— Да изпратя ли радиоколата да ви вземе?

— Не. Нека обиколи домовете на хората от следственото. Ще стане по-бързо. На мене гарата ми е наблизно.

— Слушам. — Капралът затвори телефона.

Майорът се облече набързо.

„Адам Делкот, Адам Делкот — мислеше той. — Та името му го нямаше в нашия списък. Човекът не е бил предупреден. Ще им дам аз...“

След четвърт час Зайончковски изслушваше рапорта на старши сержант Анджей Шчигелски, който заедно със сержант Битон бе дежурен тази нощ на гарата.

— На гарата — обясняваше старши сержантът — нощта протичаше спокойно. Нито веднъж не се наложи да се намесваме. Дори пияници нямаше. В един и четиридесет и седем в стаята на дежурния влезе заместник-началникът на гарата Стефан Менкош. Познавате ли го, другарю майор?

— Продължавайте.

— Слушам. Менкош бе твърде неспокоен. Казах, че са му телефонирали от гърбицата — на линията имало труп.

— От къде?

— От гърбицата — изясни сержантът. — Това е насип, от който вагоните сами се спускат. Така се композират товарните влакове.

— Разбирам. Не е необходимо да ми обяснявате какво е гърбица. Продължавайте.

— Убитият е Адам Делкот, железничар. Бил е дежурен тази нощ. Заедно с Битон и Менкош веднага отидохме на местопроизшествието.

— Далеч ли е?

— На повече от километър, другарю майор.

— Продължавайте. — Майорът трябваше да измъкна рапорта дума по дума от устата на сержанта.

— Открихме Адам Делкот на мястото, посочено от железничарите. Лежеше по гръб между линиите, но както установих, отначало е бил обърнат с лице към земята. Когато го намерили, колегите му обърнали тялото, като смятали, че човекът е жив и само му е прилошало. На гърдите отляво има рана. Прилича на рана от куршум. Битон остана при трупа, а аз изтичах до гарата, за да уведомя в управлението. Дежурен бе капрал Воншиковски. Каза, че другарят майор ще пристигне всеки момент, тъй че останах да ви изчакам на гарата.

— Пристигна ли следствената група?

— Не. Воншиковски каза, че е изпратил за тях радиоколата. Живеят в различни краища на града — обясни сержантът, — не всички имат телефони. Докато ги съберат, докато се отбият в управлението за съоръженията... Но трябва вече всеки момент да са тук.

— Какъв е този Делкот?

— Не зная. Не го познавам.

— Менкош не е ли някъде тук?

— Не. Заместник-началникът на гарата остана на гърбицата. Нещастieto си е нещастие, а композираните влакове трябва да потеглят по разписание. Менкош се зае да върне хората по работните им места и да намери някого, който да замести убития Делкот. Бях там, когато се обади от поста на началник-гарата да поеме дежурството му.

— Да — съгласи се майорът, — правилно е постъпил, влаковете трябва да се движат по разписание. А началникът тук ли е вече?

— Тук съм. — В рамката на отворената врата стоеше мъж в железничарска униформа. — Научих за случилото се от колегата Менкош. Страшна история! Чак да не повярваш. Значи отново убийство в Забегово? Както всички предполагаха, убит е човек, чието фамилно име започва с буквата „D“.

— Вие познавахте ли го? — попита Зайончковски, след като поздрави началник-гарата.

— Разбира се. Повече от дванадесет години работим заедно. Кротък човек, добър в професията си, а с такава съдба. Защо?

— И аз бих искал да знам това. Къде живееше?

— В Папротно. На шест километра оттук по посока на Катовице.

— Да. Зная го Папротно.

— Отначало Делкот работеше там по подмяната на траверсите. После завърши курс за стрелочници и монтажисти. Прехвърлиха го в Забегово. На работа идваше с влака. В Папротно имаше парче земя и малка къща.

— Възрастен ли беше?

— Около петдесетте. Баща на четири деца. Двамата му синове също работят в железниците. Едната му дъщеря се омъжи, най-малката май тази година получи зрелостно свидетелство.

— Ясно — каза майорът. — Делкот е живеел извън Забегово, затова го няма в списъка.

— Разбира се, както всички жители на Забегово, и той знаеше, че милицията предупреждава хората, чиито фамилни имена започват с буквата „D“, но и това не би помогнало много — каза началникът. — Да убиеш железничар, който работи на сточна гара, съвсем не е трудно. Достатъчно е да се скриеш зад някой вагон и да го издебнеш. После се промъкваш под вагоните и... към полето.

— Но нали имате охрана, която наглежда сточната гара.

— Двама пазачи на два километра линия — все едно, че няма никого.

В този момент в стаята на дежурните влязоха милиционерите от следствената група и лекарят. Майорът стана от стола.

— Тръгваме — нареди той и като се обърна към началник-гарата, добави: — Вие ще дойдете ли с нас?

— Не. Нямам желание да видя този клетник. И освен това длъжен съм да остана тук, на гарата, докато колегата Менкош се върне и поеме дежурството си. Само ако съм ви необходим.

— Засега не — каза майорът. — В случай че ни потрърбвате, знаем къде да ви търсим.

— Може ли да се стигне до там с кола? — попита един от служителите на милицията.

— Наистина има тесен път край линията — обясни началникът. — Денем би могло да се мине с кола, но нощем не бих рискувал.

— Тръгваме — повтори майорът. — Старши сержант Шчигелски знае пътя и ще ни заведе.

— Но бъдете внимателни, защото има голямо движение — предупреди началник-гарата. — Композираме четири влака и вагоните се движат по различни коловози безшумно, тъй като се спускат от гърбицата без локомотив.

Доста дълго вървяха край плетеницата от линии. Силни електрически лампи на високи метални стълбове осветяваха целия терен, тъй че бе сравнително светло. Отдалеч видяха малка постройка на върха на насипа, висок около десетина метра.

— Това е гърбицата — обясни Шчигелски, който често дежуреше на железопътната гара и добре познаваше района ѝ. — Постройката е пост на диспечера и там се намира пултът за управление на стрелките. От върха се виждат всички коловози и може да бъде управлявано движението на вагоните. Делкот е бил застрелян от отсрещната страна на насипа. На около половин километър от поста.

— Знаете ли кой го е намерил?

— Помощникът на диспечера. Казва се Карол Липковски. Поръчах му да чака в постройката.

На първия етаж на постройката, по-скоро на тази квадратна кула, милиционерите завариха трима души. Единия майорът познаваше по физиономия, често го беше виждал на гарата. Досети се, че е заместник-началникът на гарата, Франчишек Менкош. Другите двама се представиха: споменатият от Шчигелски Карол Липковски и диспечерът Едвард Новак.

— Вие ли намерихте убития? — попита майорът Липковски. — Как се случи това?

— Забелязах — вместо запитания отговори диспечерът, — че вагоните не се прикачват. Изпратих колегата Липковски да провери какво става там. Липковски търсил Делкот, викал го, накрая го намерил проснат между трети и четвърти коловоз. Уведоми мене и останалите служители от поста.

— Как забелязахте, че вагоните не са скачени? — Майорът не се ориентираше добре в положението.

— Разрешете, майоре — намеси се Менкош, — да ви обясня в какво се състои работата на този пост и гърбицата. Нека застанем до прозореца.

Три стени на помещението изцяло бяха остъклени. Към единия прозорец се приближи Менкош заедно с милиционерите.

— Виждате ли как от едната страна на възвишението коловозите се разделят във формата на голямо ветрило? От другата страна на насипа има само един коловоз. Тук можем да композираме едновременно шест-седем товарни влака. От Катовице, Битом, Сосновец и други големи градове на Шльонск пристигат при нас вагони с различно местоназначение. Разпределяме ги и така ги композираме, че да образуват директни влакове без преработка от Забегово до съответната голяма гара, например Шчечин, или сборни композиции с преработка, движещи се по предварително определен маршрут и доставящи товар на различни гари по пътя си. Разбира се, влаковете без преработка се движат много бързо и не спират никъде чак до крайната гара. Бихме могли да ги наречем товарни експреси. Влаковете с преработка спират навсякъде, където е необходимо да се откачат един или повече вагони, или там, където трябва да бъдат прикачени нови.

— А не е ли възможно това да се извършва още в Катовице или Битом?

— Разбира се, че може. На територията на Шльонск има няколко големи разпределителни гари, където се композират стотици товарни влакове дневно. Но не е достатъчно. Дори най-голямата разпределителна гара има свой оптимален капацитет и всяко разширяване би довело до нежелан ефект. Затова са необходими и гари като Забегово, където се насочват вагоните със стока от различни краища на Шльонск към север и запад, а ние тук формираме съответните композиции.

— Как се прави това? — Майорът смяташе, че колкото по-добре опознае железничарските секрети, толкова по-лесно ще му бъде да води следствието.

— На коловозите върху гърбицата образуваме композицията: например на първи — директен за Щечин. На втори — с преработка до Жельона гура и Гожов. На трети — директен до Вроцлав, на четвърти — с преработка до Валбжих и Йеленя гура. На пети — с преработка до Келце и Радом. Влаковете, пристигащи от Шльонск в Забегово, един по един изкачват гърбицата от онази страна, откъм пътническата гара. Тук вагоните се откачват, пускат се по инерция и веднага се насочват по съответния коловоз, където маневристът ги прикачва към композиция.

— А откъде маневристът знае по кой коловоз ще се спусне вагонът?

— Има същия график както и гърбичният диспечер. Освен това се ориентира по посоката на стрелките, която му сочат светлинните табла.

— Все пак не разбирам как гърбичният диспечер е могъл да забележи оттам, че вагоните не са прикачени. Въпреки прожекторите тук е доста тъмно и твърде далеч, за да се види това.

— Той не го е видял, а го е чул.

— Какво е чул?

— След като се спусне по гърбицата, вагонът се блъсва в неподвижната композиция и точно тогава се извършва прикачването. Ударът се чува отчетливо. И ако маневристът не прикачи вагона, той ще се отблъсне от композицията и ще се спре на няколко метра от нея.

— И също ще се чуе само един удар.

— Точно така, другарю майор. Но ако впоследствие пуснем по същия коловоз още вагони, то първоначално те ще се блъснат в

неприкачения, а той на свой ред ще се удари в композирания влак, ще се оттласне от него и отново ще се удари във вагоните, които се намират между него и гърбицата. Тъй че ще се чуят най-малко два удара, а често дори и повече. И именно от подобен шум колегата Новак се е ориентирал, че нещо не е в ред, и изпратил там Липковски, за да провери какво...

— Така беше, както казва началникът — потвърдиха останалите двама железничари.

— А след това?

— Отидох при коловозите — започна да обяснява Липковски — и забелязах, че в композицията с преработка за Келце три вагона не бяха прикачени. А и от влака за Шчечин един вагон бе изостанал. Викам: „Делкот, какво ти става?“ Никой не отговаря. Помислих си да не е мръднал нанякъде за малко. Знаете, понякога на човек му се налага. Оглеждам се — няма никой. Пресякох четвърти коловоз, където се композираше влак за Валбжих. Отдалеч гледам нещо тъмно между линиите. Приближавам се. Ясно — човек лежи. Дотичах. Лежеше между трети и четвърти коловоз, с глава върху една траверса. Помислих, да не е припаднал, та го обърнах. Усетих нещо мокро на ръката си, а той се катурна през ръцете ми. Гледам — пръстите ми червени. А и униформата на Делкот върху гърдите бе цялата мокра. Проумях, че се е случило нещо страшно. По съседния коловоз тъкмо се изтегляше маневреният локомотив и аз го спрях. Машинистът и помощникът му излязоха, огледаха и те маневриста и казаха: „Вече с нищо не може да му се помогне. Мъртъв е. Трябва милиция да се вика.“ Върнах се в поста, а колегата Новак веднага се свърза с началник-гарата и му разказа за нещастieto.

— Тогава хукнах към стаята на дежурния от милицията — намеси се Менкош.

— Засега ви благодарим. По-късно ще оформим официален протокол. Да вървим на местопрестъплението. Шчигелски, знаете ли пътя? — попита майорът.

— Ще дойда с вас — предложи Липковски, — сега има голямо движение. Трябва много да се внимава.

Сержант Битон пазеше трупа. След кратък оглед лекарят установи, че смъртта е настъпила вследствие на огнестрелна рана. Вече нищо не можеше да се каже за посоката на изстрела, защото

трупът беше преместен. Едва аутопсията можеше да установи от какъв пистолет е излетял смъртоносният куршум. Не бяха открити никакви следи, дори гилза от куршума. Мястото беше порядъчно утъпкано от хората, които бяха открил и железничаря и бяха се опитали всячески да му помогнат. При това положение разследването се сведе до няколко снимки, въпреки че и те не можеха да покажат първоначалното положение на тялото на убития.

— Сам ли работеше Делкот?

— Да. През нощта не е така напрегнато и един човек чудесно се справя с работата. Вагоните се спускат от гърбицата, когато предишните са вече свързани със съответната композиция. През деня не се изчаква, вагоните се спускат един след друг. Тогава наистина са необходими повече хора — изясни Липковски.

— Значи тук не е имало никого друго?

— По съседния коловоз се е движел маневреният локомотив. Изтеглял е вече готовите композиции и е подбирал празните вагони, които е трябвало да се върнат в Шльонск с други влакове, а тук са били откачени и оставени на линията.

— Къде са те?

Железничарите се заоглеждаха.

— Сега локомотивът ще дойде насам — каза единият от тях. — Тъкмо събира вагоните от петнадесети коловоз.

— Бих искал да поговоря с машиниста и неговия помощник.

— Като приближат, ще ги спрем — предложи друг железничар. — Ще бъдат тук всеки момент.

С кратки изсвирвания локомотивът, теглещ пет вагона, спря до групата милиционери. Машинистът и помощникът му слязоха.

— Забелязахте ли Делкот да работи тук? — попита майорът.

— Дали е бил Делкот, не знаем — каза машинистът, — защото работехме на по-отдалечените коловози. Но видяхме, че някой скача вагоните.

— Но Делкот го познавахте, нали?

— Разбира се — увери ни помощникът. — Толкова години работим заедно на тази гара, всички се знаем.

— Да сте забелязали някого друго по линията?

— Не — отвърнаха едновременно двамата железничари.

— А изстрела? Би трябвало да сте го чули?

— Локомотивът вдига шум. А и вагоните, като се спускат по гърбицата, тракат по релсите. По съседните коловози пък на всеки две-три минути профучава по някой товарен или пътнически експрес, който не спира в Забегово. И с топ да гръмнеш, никой няма да те чуе.

Тъкмо в това време, сякаш като потвърждение на думите на железничаря, профуча с трясък някакъв ярко осветен бърз влак. Шумът бе толкова силен, че офицерът от милицията не чу какво си говореха хората, застанали на около два метра от него.

След като нареди да се отнесе трупът, майорът заедно със следствената група се върна на гарата. Преди да си тръгне, той предупреди всички железничари, че са длъжни да се явят в управлението на следния ден, за да дадат показания. Когато началникът на гарата попита за резултатите от работата на милицията до този момент, офицерът вдигна рамене.

— Ще претърсим наоколо през деня. Може тогава да открием нещо.

Железничарят се усмихна недоверчиво, но, разбира се, не коментира думите на началника на милицията, а унило отбеляза:

— Добре, че името ми започва с буквата „Р“. Имам още малко време. Сега на дневен ред е „Е“.

Думите му можеха да се окажат истина. Бяха загинали: Адамяк, Боженцка, Червономейски и Делкот. Всички по азбучен ред. Майор Зайончковски почувствува, че го обзема ужас. Правеше каквото може, но за съжаление не успя да предотврати и поредното убийство.

Колко ли още ще последват в това тихо доскоро Забегово?

VI. ЗАСЕДАНИЕТО НА ЩАБА

На четвъртия ден след убийството на Адам Делкот в Забегово пристигна командированата от Ченстохова поручик Барбара Шливинска. Още същия ден, когато се яви в управлението, тя се затвори в отделената ѝ стая и се зае да проучва дебелите папки с досиетата.

Майор Станислав Зайончковски най-малко два пъти на ден се отбиваше в тази стая. И всеки път заварваше момичето зад бюрото, отрупано с книжа. А когато подхвърляше въпроса: „Как върви?“, получаваше отговор, че поручик Шливинска още няма мнение за цялостната обстановка около тайнствените убийства, които толкова бяха обезпокоили жителите на Забегово.

Началникът на управлението започна да проявява нетърпение и да се замисля какво всъщност би могла да свърши тази девойка, след като за четири дни не бе успяла да изчете няколкото папки с документи. Нещата всъщност бяха ясни. Единственият проблем беше как да бъде заловен онзи побъркан, преди да е извършил следващото престъпление.

— Толкова ли е глупава, или ги учи наизуст? — сподели Зайончковски с капитан Зигмунт Полешчук. — Съвсем на място са били лошите ми предчувствия, когато разбрах, че воеводството ни е увесило жена на шията.

— Да изчакаме нейното мнение. — Капитанът успокояваше твърде сприхавия си началник.

Най-сетне на петия ден Шливинска уведоми началника си, че е приключила с изчитането на досиетата. Майорът реши веднага да свика заседание на всички офицери. Нещата вървяха много зле. В Забегово бе настъпила истинска паника, а Воеводското управление, към което толкова пъти се обръщаха за помощ, не бързаше да я даде. Затова пък отправяше упреци по адрес на милицията в Забегово, че не е достатъчно оперативна: бе допуснала следващо убийство, макар да

се предвиждаше, че жертва на убиеца ще стане човек, чието фамилно име започва с буквата „D“. Когато получи тези неприятни новини от Катовице, Зайончковски така се разлюти, че дори и Зоша се боеше да влезе в кабинета му.

Всички се събраха при началника. Зоша донесе кафе, остави чашка пред всеки офицер и тихо затвори вратата. Беше ѝ наредено да не пуска никого под никакъв предлог.

— Другари — майорът откри заседанието на малката група, — няма да се спирам върху положението, което се е създало в града и в нашето управление, защото много добре го знаете. Длъжен съм да отбележа, че хората, които водят това дяволско следствие, направиха буквално всичко и дори повече, отколкото бе възможно. За съжаление без резултат. Разследването не се придвижи нито крачка напред, а трупове са вече четири. Казвайте какво да правим.

— Давай, Башка. — Капитан Полешчук подкани Шливинска. — Ти имаш свеж поглед върху нещата.

„Вече са се сдушили, вече са на «ти» — каза си майорът. Стори му се прекалено. — За Полешчук са достатъчни фуста и лице, което да изглежда малко по-добре от опушено гърне, за да пристъпи към действие. Ама че женкар! А тя пък кокетничи с него и му се усмихва.“

— Защо аз — възрази Шливинска. — Едва пети ден съм в Забегово. Нека се изкажат по-опитните от мене.

— Добре тогава, ще започна аз — реши Зайончковски. — Имаме насреща си някакъв побъркан, луд или изверг. Човек, овладян от мания да убива. Прави го без повод, като следи единствено азбучната поредност на фамилните имена на своите жертви. Именно ирационалното в тези убийства е най-голямата пречка за откриването на престъпника. Не сме в състояние да отговорим защо е убит точно Делкот, а не Дембницки или Дедерко. Този произволен избор на жертвите създава паниката в града. Признавам, че нашата роля — ролята на милицията — е много трудна. Действуваме пипнешком. Единственият начин да заловим убиеца е да го хванем на местопрестъплението. Но, както знаем, освен с останалите начини да убива, престъпникът разполага и с пистолет, от наша гледна точка поставени сме в крайно неизгодно положение. Дори най-правилно организираната засада може да доведе до смъртта на поредната жертва и не е изключено на някой от нашите хора.

— Въпреки това сме длъжни да вървим по този път. Не виждам друг начин. — Капитан Полешчук подкрепи доводите на началника на милицията.

— Разбира се. Който е постъпил на служба в Гражданската милиция, е длъжен да бъде готов за опасности, дори за смърт. Най-лошото е, че не можем да осигурим пълна безопасност на хората, застрашени да бъдат нападнати от този умопобъркан.

— На хората, чиито фамилни имена започват с „Е“ — довърши думите му подпоручик Жешотко.

— За щастие в Забегово живеят само седем души с такива имена — поясни капитан Полешчук. — А по съседните селища са не повече от единадесет. На тази шепа хора бихме могли да осигурим лична охрана и през деня, и през нощта.

— Не седем, а шест — поправи го Зайончковски. — Преди час ми се обади по телефона Емилянович, зъболекарят, че до изясняване на случая ще напусне Забегово. Добави, че наистина всеки трябва да умре някога, но той предпочита това да не е толкова скоро, и то поради некадърността на милицията. Кипна ми отвътре, но какво можех да му отвърна.

— Още по-добре, че са шест. Убиецът ще има по-малък избор.

— Да не се прехвърли на следващата буква? На „F“. Те сигурно са повече — замисли се подпоручик Жешотко. — Всъщност не е задължително да извършва убийствата си по азбучен ред.

— Разбира се, че така ще ги извършва — твърдо възрази майорът. — Налудничав тип като него не е способен да разсъждава хладнокръвно. Нещо му е скимнало, че трябва да бъде по азбучен ред, и ще се придържа към това. Докато ни падне.

— Де да беше така — въздъхна Жешотко.

— Излиза — намеси се капитан Полешчук, — че трябва като паяци да оплетем мрежите си и да чакаме мухата сама да попадне в някоя от тях. Вече трети ден наши хора неотклонно наблюдават всеки, който може да стане бъдеща жертва на този изверг. Хората ни са въоръжени и имат заповед да стрелят без предупреждение. За съжаление трябва да поемем този риск. Охраната на тия хора е така организирана, че никой освен заинтересованите да не знае за нея.

— Това е невъзможно — взе думата поручик Анджей Стефански, който отговаряше в управлението за контрола по автомобилния

транспорт и до този момент мълчеше.

— Защо? — учуди се капитан Полешчук.

— Защото в Забегово всички се познават. Твърде малък е градът, за да се запази нещо в тайна. Хората ни, независимо дали ще са в униформи или дегизирани, веднага ще бъдат разпознати на улицата. Престъпникът е измежду жителите на нашия град. Навярно познава поне по външност всички офицери и подофицери. Тъй че ще си кротува, докато не снемем охраната. Все пак не бихме могли вечно да я държим. А на следния ден най-хладнокръвно ще убие поредната си жертва.

— Според вас — личеше, че майорът все повече се нервира — няма никакъв начин да прекратим тази поредица от убийства?

— Не съм казал такова нещо — възрази Стефански. — Твърдя само, че начинът, предложен от капитана, няма да даде никакъв резултат.

— И какво предлагате вместо това?

— Не зная. — Поручикът безпомощно вдигна рамене. — Наистина не зная.

— Дали да не доведем хора от други градове и от Воеводското управление? — предложи Жешотко. — Бихме могли демонстративно да си приберем служителите, а другите, непознати за никого, да поемат охраната и да я държат в тайна дори от най-заинтересованите. Това би заблудило престъпника, който ще се почувствува в безопасност и ще се опита да поднови заниманията си.

— Този начин може и да е добър, но е неизпълним. В сегашния момент положението както в другите градове, така и във Воеводското управление е такова, че можем да разчитаме само на собствените си сили. На по-голяма помощ бихме могли да се надяваме не по-рано от началото на октомври.

— Дотогава нашият Хикс — усмихна се капитан Полешчук — е в състояние да изпозастреля половината азбука.

— Няма да се стигне чак дотам — неочаквано се обади поручик Шливинска.

— Така ли мислиш, Башка? — Капитанът сякаш държеше да демонстрира приятелските си отношения с красивата девойка.

— Не мисля. Сигурна съм.

— Може би ще обясните по-добре. — Майорът се подразни от невъзмутимата увереност на младата жена.

— С удоволствие. — Шливинска от вълнение дори леко се изчерви. — Ще се постарая да бъде кратка.

— Имаме време чак до следващото убийство — измърмори Стефански.

— Моля да бъде извинена, задето се осмелявам да критикувам по-старшите по чин, години и опит от мене, но ми се струва, че в това дело е допусната основна грешка.

— Каква грешка? — настръхна майор Зайончковски, който основателно можеше да се чувства засегнат от тия думи, защото водеше следствието от самото начало.

— Поддържа се мнението, че имаме работа с налудничав тип или с изверг и по тази линия са насочени всички усилия на милицията.

— А как иначе бихме могли да си обясним факта, че загиват хора по азбучен ред?

— Ако исках да убия майор Зайончковски — усмихна се девойката, — следствието щеше да тръгне по обичайния ред. Щеше да се търси отговор на въпроса кой би могъл да има полза от престъплението. Кой точно би могъл да държи на това началникът на милицията да бъде изключен от числото на живите? Но ако убия един след друг Уздовски, Войташек, Зайончковски и Жебровски^[1], никой няма да тръгне да се интересува от причините за убийството на Зайончковски, а всички ще се заемат да търсят *невменяем луд*.

— В това, което казва Башка, има много логика — подхвърли Стефански, а майорът разбра, че още един от офицерите му е успял да се сприятели с новата колежка. Така е с хубавите жени!

— Това твърдение не е обосновано — възпротиви се Полешчук.

— Вашето за налудничавия тип също не е подкрепено с доказателства.

— Доказателство са труповете. Цели четири.

— Същите са в подкрепа и на моето мнение. Прегледах всички книги по криминалистика, разбира се, на полски.

— Всичките две — засмя се Стефански.

— Малко повече са — възрази Шливинска. — И освен това изчетох всевъзможните „pitaval“^[2]-и, както и досиетата на местните „вампири“. Едно се повтаря навсякъде. Тези изверги или, както ги

нарича капитан Полешчук, „луди“ при цялата си ловкост, която рядко им дава възможността доста дълго да вършат злодеянията си, нямат въображение. Убиват по точно установена схема.

— Почти всеки професионален убиец има своя любима техника, с която най-често си служи. — Подпоручик Жешотко сметна за необходимо да подчертае, че и той разбира от тези неща.

— Така е — призна поручик Шливинска. — Обикновено постъпват така. Техниката на един касоразбивач лесно може да се различи от тази на друг. Но тук става дума за нещо съвсем различно. При четири убийства — три различни начина на осъществяване. Първо, остър нож или някакво острие, после — брадва и едва следващите две убийства са извършени с пистолет. Напълно обяснимо е защо.

— Защо? — повтори майорът.

— Обстоятелствата около последните две убийства са изисквали употребата именно на огнестрелно оръжие.

— Не разбирам — намеси се поручик Стефански.

— Моля, обърнете внимание на снимката, показваща лицето на Червономейски. Лицето му изразява огромен ужас, но и почуда. Този човек не би допуснал убиеца близо до себе си. Най-малкото би се отбранявал. Имал е все пак нож. Ако беше се отбранявал, щяха да останат следи в парника, както и вероятно по самия убиец. Огнестрелното оръжие внушава уплаха отдалеч.

— Но по Червономейски е стреляно отблизо — напомни Зайончковски. — Не повече от два и половина, три метра, както беше установено.

— Съвсем не пречи убиецът да е сплашил жертвата си още преди това и вече застрашавайки я с пистолет, да се е приближил на три метра, за да не рискува и да може да убие с един изстрел. Още по-явно е това, ако вникнем в обстоятелствата около смъртта на Делкот. Железничарят е работил сред движещи се вагони. Знаел е, че наоколо няма никого. Би следвало да е знаел и за „азбучния убиец“, както тук в Забегово са свикнали да го наричат. Името му е започвало с буквата „D“. Въпреки че като жител на съседно селище Делкот може и да не се е чувствувал толкова изложен на опасност, като хората в Забегово, чиито имена започват със същата буква, все пак положително не би допуснал чужд човек близо до себе си в тази пустош.

— Може и да не е бил чужд, а много добре познат човек.

— Присъствието дори и на най-близък познат в полунощ на гарата всекиму би се сторило подозрително. Още повече, когато целият град е обзет от паника. Съвсем различно е да стреляш иззад вагон по нищо неподозиращия железничар и да избягаш през полето към града. Пистолетът е давал на престъпника чувство за стопроцентова сигурност. В своята версия приемам, че Червономейски и Делкот са били убити с едно и също оръжие и от ръцете на един и същи човек, защото, теоретично погледнато, е могло да бъде и по съвсем друг начин — някой трети, под прикритието на търсения от нас убиец, е могъл да уреди собствените си сметки на негов гръб.

— Оръжието е едно и също — изясни майорът. — Днес от Катовице пристигнаха резултатите от експертизата. Още не съм ги прибавил към протоколите от следствието.

— Бях напълно сигурна, че си имаме работа с един и същи престъпник.

— В крайна сметка до какво заключение стигаш, Башка? — попита капитанът.

— Смятам, че престъпникът, в желанието си да остане извън подозрение и да насочи следствието по грешен път, е убил трима напълно случайни, избрани без предумисъл хора, и четвъртия, когото е искал да очисти.

— Делкот?

— Не е задължително. Във всеки случай един от четиримата.

— А защо не измежду шестима или деветима? — Майор Зайончковски не успяваше да овладее гнева си, породен от твърдението на момичето и невъзмутимата му увереност.

— Не измежду деветима, защото престъпникът отлично си дава сметка, че с всеки изминал миг рискът става по-голям. Четири жертви за него са най-изгодни. Първото престъпление буди недоумение. Второто все още никой не свързва с първото. При третото хората започват да се замислят дали пък нямат работа с някой луд. Четвъртото уверява в това не само общественото мнение в Забегово, но и цялата страна, дори служителите от милицията. Престъпникът е постигнал целта си при възможно най-малък риск. За какво са му повече трупове?

— Според вас излиза, че след тези четири убийства в Забегово ще настъпи спокойствие.

— Напълно съм убедена в това. Още повече, че престъпникът има идеален повод да прекрати заниманието си.

— И какъв е той?

— Тъкмо този, че стигна до буквата „Е“, фамилните имена, започващи с тази буква, в града са няколко и всички с такива имена са под наблюдението на милицията. Обществеността ще се задоволи с обяснението, че престъпникът е попритихнал, защото се е уплашил и, поне засега, се е укротил. Докато един расов налудничав тип, за какъвто дори хората в тази стая смятат престъпника, няма да опетни честта си, като пропусне дори само една буква от азбуката.

— Вие сте на мнение — злъчно процеди началникът, — че всички мерки за безопасност, които съм предприел, са напълно безсмислени, така ли?

Поручик Барбара Шливинска се смути.

— Всъщност не съм казала подобно нещо...

— Но то ясно произтича от думите ви, че повече убийства няма да има. Не е ли така?

— Убедена съм, че няма да има — призна момичето. — Но в случаи като този никога не е излишно човек да бъде по-предпазлив. Затова също смятам, че предприетото от вас, другарю майор, е правилно и трябва да остане в сила...

— Добре, че поне това ни признавате — прекъсна я Зайончковски.

— ... но — Шливинска довърши мисълта си — тези мерки няма да помогнат да бъде заловен престъпникът.

— И какво по ваше мнение трябва да се направи, за да бъде заловен той?

— Само едно много грижливо и точно осъществено следствие. Разследване на всяко престъпление поотделно, както и на четирите, взети заедно. Това е единственият начин да хванем края на нишката, която ще ни доведе до целта.

— Според вас следствието не е водено както трябва? — Майорът чак се задъхваше от раздразнение.

— За съжаление, да. — Момичето тъжно наведе глава. — Или може би не толкова лошо, колкото твърде повърхностно. Имам предвид най-вече първите два нещастни случая, защото грешките в останалите

два са логично следствие от неверните предположения, че престъпленията са дело на луд човек.

— И какви грешки сме допуснали? — Капитан Полешчук също се засегна от острата критика на момичето от Ченстохова.

— Наистина следствието е невероятно трудно — поручик Шливинска повече от явно се стараеше да уталожки възникналото напрежение — и все пак разследването е извършено твърде отгоре-отгоре. При нито едно от четирите нещастия не е направен опит да се отговори на основния въпрос, познат още от римското право: „is facit, cui prodest“, или извършителят е този, който има полза от това действие. Какво знаем за първите две жертви? Почти нищо. Младо хулиганче, водещо живот, който всеки миг би го вкарал в затвора, и старица, която търгува с алкохол или с чиста виборова. Установени са някои от връзките на тези хора. И нищо повече. Не знаем нито миналото им, нито какви са всъщност. Средата им е едва проучена при беглия разпит, проведен при това с единствената цел да бъде открит някой, върху когото да бъде хвърлено подозрението, че е извършил убийството. Вярно е, че при повечето обикновени престъпления това е достатъчно. Но не и в такъв сложен случай.

— Ама че ни подредиха — разсмя се капитан Полешчук, комуто допаднаха въодушевлението и искреността на поручик Шливинска. Тя не се поколеба в присъствието на началниците си да изложи мислите си за тях и тяхната работа. — Бива си те, Башка!

— Никой не е прокопсал от галене с перо — каза момичето. — Не го ли знаеш?

— Продължавайте. — Майорът се опитваше да запази позицията на безпристрастен председател на щабно заседание.

— По мое мнение трябва да се започне отначало. Както се казва, от „А“.

— Точно така. От Адамяк. — Поручик Стефански беше всъщност най-малко заинтересован от „азбучния убиец“, ето защо нито се нервираше, нито пък си разваляше доброто настроение.

— Именно от Адамяк, без да пренебрегваме трите последвали го жертви. Можем да сложим кръст на всичко в тези папки и да започнем следствието от нулата. Трябва основно да проучим хората, миналото им, характерите им, да разгадаем и най-малките им тайни.

— И каква ще ни е ползата? Не пишем психологически роман, а водим следствие по убийството на четирима души.

— Не съм забравила това нито за миг. Когато проучим основно жертвите, поне в една от тези съдби ще открием някаква следа. Нещо, което да стане изходна точка за по-нататъшните ни търсения на престъпника и на причината за престъпленията. Необходимо е също да се помисли върху психиката на убиеца. От фактите още сега можем да направим някои изводи относно личността му.

— Любопитен съм да ги чуя — каза майорът.

— Ще ги изложя, другарю майор. — Шливинска не допусна да бъде объркана. — Бих характеризирала престъпника като студен и безогледен човек, който не се колебае да мине през трупове, за да постигне целта си. За да премахне един, е убил хладнокръвно още трима съвсем случайни. Сигурна съм, че не за пръв път посяга на човешки живот. Той е рецидивист.

— Браво! — Стефански се усмихна доброжелателно на колежката си.

— Освен това положително е преживял голяма обида, истинска или въображаема, от една от жертвите. И като човек отмъстителен, е кътал в душата си желанието за възмездие с години. Моля да обърнете внимание: в нито едно от престъпленията престъпникът не се е опитал да остави впечатление, че мотивът е грабеж или материална изгода. Тъй че със сигурност за нас като единствен остава мотивът отмъщение.

— Или любов — обади се подпоручик Жешотко.

— Любовта би могла да бъде мотив, ако не беше фактът, че една от жертвите е седемдесетгодишна старица.

— Любовта е непознаваема — вмъкна поручик Стефански. — Може да става дума за някой отблъснат преди години ухажор.

Всички се разсмяха. Поручик Шливинска бе постигнала целта си. Дори майорът леко се усмихна.

— Страхувам се — каза той, — че следствие, за каквото говори новата ни колежка, при нашите условия е много трудно, всъщност изпълнимо. Имаме твърде малко хора и на никаква помощ не можем да се надяваме.

— Разбира се, на вас, мъжете, работещи в милицията, подобно следствие не ви е по силите. Не ви достига интелект, нямате интуиция.

Тук се искат внимателен подход и женски усет. За да бъде разграничена истината от лъжата, доброжелателството от лошите намерения и опитите за въвличане в заблуда. Мъжът е твърде дебелокож, за да вникне в някои ситуации, да ги проумее и да направи конкретни изводи.

— Ето сега вече ни подреди! — Стефански се забавляваше все повече.

Останалите членове на комисията не знаеха да вземат ли сериозно думите на момичето и да се обидят, или също да ги приемат за шега и да отвърнат с усмивка. Най-сетне избраха второто.

— Колкото до помощта — Шливинска се палеше все повече, — не е необходимо да обръщате погледи към Катовице или към Главното управление на Гражданската милиция във Варшава, а да я потърсите тук, на място, в Забегово.

— Доброволните отряди?

— Не. Никакви отряди. Просто сред местните хора.

— Благодаря — уплаши се Полешчук. — Получихме над осемстотин писма и телефонни обаждания. С най-различна информация. Изпотрепахме се от работа, докато проверим цялата тази плява. И нищо. Направо нищо.

— Вие, от своя страна, сте заблудили обществеността. Затова нищо чудно, че сте получавали грешна информация.

— Как така сме я заблудили? — възропта майорът.

— Дирили сте ненормален. А е трябвало да се проучи миналото на убитите и да се търси убиецът сред нормалните хора. Убедена съм, че обществеността ще ни помогне. По-добре от цял легион най-опитни разузнавачи.

— Какво предлагате по същество? — сухо попита началникът.

— Да се разшири обсегът на следствието. Подробно да се проучи какво минало са имали жертвите на тайнствения убиец.

— Кой ще се заеме с това?

— Аз — кратко отвърна Шливинска.

— Сама?

— Не. С помощта на обществеността в Забегово.

— Поемате голяма отговорност.

— Давам си сметка за това, но не бягам от отговорност.

— Прекрасно. Приемаме предложението. За всеки случай не отменям предишните си разпореждания, а и разследването ще продължи в предишната посока.

— Както сметнете за добре, другарю майор — съгласи се момичето.

— Разбира се, ще ви помоля да ме държите в течение за хода на своята работа — застрахова се Зайончковски. — А можете да разчитате и на помощ от всички нас. Тук не става дума за лични амбиции, нито за постигане на бляскав успех, а за залавянето на опасен престъпник, убиец на четирима души.

— Тъй вярно, другарю майор.

След заседанието всички се разотидоха по работните си места. В стаята останаха майорът и капитанът.

— Какво ще кажеш? — попита Зайончковски приятеля си.

— Бива си я малката. И колко е сигурна в себе си.

— По-скоро бих казал — глупава, самозабравила се гъска! — Майорът не успя да прикрие факта, че критиката на момичето дълбоко го е засегнала. — И колко е безочлива! Как само се изразява за мъжете. Сякаш не виждам, че кокетничи с вас и прави мили очички.

[1] Подбрани са имена, започващи с последните букви на полската азбука. — Б.пр. ↑

[2] Хроники на известни съдебни процеси. — Б.пр. ↑

VII. СЕРВИТЪОРКАТА СПОДЕЛЯ

— Жена ти е на почивка, имаш свободна вечер — каза Барбара Шливинска на капитан Зигмунт Полешчук. — Разходи ме из Забегово.

— С голямо удоволствие. Какво да ти покажа?

— Нощния живот на градчето ви.

— Това ще е по-трудно. Наистина в „Каролинка“ има музика, но само до дванадесет.

— Няма да ходим в „Каролинка“, а първо в „Гвездечка“ на кафе и после на вечеря в „Шльонск“.

— Пази боже, в „Шльонск“?! Та това е жива инквизиция. Не минава седмица, без да се наложи там да се намесват нашите момчета. И освен това забелязвам, че отлично познаваш Забегово. Имам предвид откъм кафенета и ресторанти.

— Все пак една самотна жена трябва някъде да се храни и понякога и в кафене да влезе.

— А в стола май и на тебе не ти се идва много. Както на всички.

— Понякога човек чувствава нужда от разнообразие.

— Все пак ти препоръчвам „Каролинка“. Напълно прилично заведение и кухнята си я бива, а и обществото съвсем не е като в „Шльонск“.

— Това общество никак не ме интересува. Предпочитам публиката на „Шльонск“.

— Надявах се, че сърцето тя е подсказало да ме поканиш, а то било служебно.

— Можем да съчетаем полезното с приятното. Не мислиш ли?

— Струва ми се, че ти трябва, за да си свършиш работата.

— Нищо подобно. Искам само да поогледам приятелчетата на Адамяк. В „Каролинка“ няма да ги срещна. Там по-скоро се събира аристокрацията на града... От няколко дни обядвам в „Шльонск“. Вече ме познават там. Но вечер не мога да отида сама.

— Необходим съм ти за параван, така ли?

— Необходима ми е приятната ти компания.

— И какво ще получи в замяна?

— Не допусках, че си користолюбив.

— Няма как, такъв е животът.

— Ще бъда колкото може по-мила с тебе. През цялото време и в „Гвездечка“, и в „Шльонск“. Съгласен ли си?

— Е, какво... А после?

— После... не разчитай на нищо повече, за да не се разочароваш. Предупреждавам — каза вече със сериозен тон поручик Шливинска.

Към шест вечерта Зигмунт отиде да вземе Барбара. В дискретно елегантната си рокля и с току-що направената прическа Шливинска изглеждаше особено привлекателна.

Тръгнаха. Капитанът прегърна девойката и леко я придърпа към себе си. Тя не се възпротиви. Не измъкна и ръката си от неговата. Вървяха като двойка влюбени. Почти всички, с които се разминаваха, ги оглеждаха многозначително. Мнозина ги поздравяваха — всеки познаваше офицера от милицията, а и кое е момичето, също вече не беше тайна.

— Хващам се на бас — разсмя се Шливинска, — че щом жена ти се върне от почивка, ще си получиш заслуженото за тази разходка и за това, че ме държиш за ръката.

Полешчук се усмихна, но за всеки случай пусна момичето и се поотдръпна. Каза смело:

— Жена ми знае, че милиционерът понякога е длъжен да прави неща, които му налага службата.

— Ала-бала. Почакай, почакай.

Влизането им в единственото в Забегово кафене предизвика едва ли не сензация. Станаха обект на наблюдение, неколцина предпочетоха да платят набързо и да се измъкнат от заведението. Приблужи се келнерката:

— За вас, поручик, както обикновено сладолед или нещо друго? А за вас, капитане?

Поръчаха и когато келнерката се оттегли, Полешчук подхвърли:

— Виждаш как е при нас. Опитай само да следиш някого тук или да правиш разследване. Жителите ни познават по чин, по име, дори знаят кой къде живее. При това положение трудно се постига нещо.

— Съвсем не е трудно — възпротиви се момичето от Ченстохова.
— Трябва само да спечелиш доверието на обществеността, да ѝ внушиш, че е длъжна да ни помага. В интерес на всички и на всеки поотделно. Тогава фактът, че хората се познават, ще се превърне от пречка в наш коз.

— Оптимистка си. Любопитен съм как ще спечелиш доверието на тези нехранимайковци. Сама видя как офейкаха, като ни видяха.

— Не непременно тяхното. Достатъчно ми е доверието на ония, които ги познават и могат да ми кажат по нещичко за тях.

— Пия за твоя успех. — Капитанът вдигна чашата с вино.

— За нашия успех — поправи го момичето.

След като прекараха приятно близо час в кафенето, поручик Шливинска погледна часовника си и реши:

— Ще останем тук още петнадесетина минути и потегляме към „Шльонск“.

Зигмунт се намръщи:

— Какво си се хванала за тази кръчма? Ако си гладна, каня те в „Каролинка“. Ще потанцуваме.

Уговорките на офицера не помогнаха. Шливинска не се остави да бъде разубедена. Когато влязоха в кръчмата, веселието беше в разгара си. Поне половината от гостите на „Шльонск“ не биха се справили, ако ги подложеха на изпитанието да ходят по дъска. Всички маси бяха заети и на всяка имаше или куп бирени бутилки, или поне половинка водка. Затова пък мезетата се използваха доста пестеливо. Само тук-там остатъци по чиниите свидетелствуваха, че е поднасяно някакво топло ястие. Преобладаваше селъдката или салам с краставички.

При появата на двама души от милицията в залата за миг се възцари тишина. Тук и там почнаха да подвикват за сметката. Да посрещне новодошлите, побърза Сташо, който в „Шльонск“ изпълняваше тройна роля: салонен управител, гардеробиер, а при нужда и „изхвърляч“. Този снажен бивш боксьор с яко телосложение беше особено подходящ за последната роля.

— Другарят капитан тук, при нас? По служба ли?

— Откъде-накъде?! — засмя се Шливинска. — Отбихме се да вечеряме. Жалко, че няма нито една свободна маса.

Сташо не показа учудване. Дори мускулче не трепна на лицето му в израз на това, че не е повярвал на уверенията им. „Шльонск“ не беше заведение, където служителите на милицията се отбиват, за да се подкрепят. А какво остава за цели двама офицери от ГМ.

— За толкова мили гости маса ще се намери. Къде предпочитате? Може би там, до прозореца?

Салонният управител се запъти в тази посока, размени няколко думи с порядъчно пийналата компания от шестима любители на бира, заели въпросната маса. Те кимнаха и без ни най-малка съпротива се преместиха при най-близките си съседи, насядали на три съединени маси.

Сервитьорката, вече успяла да разчисти бойното поле от празните бутилки, чаши и препълнени с угарки пепелници, донесе покривка.

— Заповядайте — гордо ги покани Сташо, — масата ви чака.

— Можем да ви предложим превъзходни кюфтета — препоръча сервитьорката. — Имаме прясно телешко.

— Нека бъдат кюфтета — съгласи се капитанът.

— Но преди това — разпореди се момичето — селъодка в сметана и половинка клубова. Ако имаше и варени картопки...

— За съжаление по това време... — заоправдава се сервитьорката.

— Е, тогава хляб и масло. И две бутилки сода.

— Веднага ще ви донеса. — Сервитьорката с разбиране погледна поручик Шливинска.

— Какво правиш, момиче? — Зигмунт се беше развеселил и донякъде поуплашил. — Утре целият град ще разказва как се е наквасила милицията в „Шльонск“.

— Нека приказват. Дори донякъде държа на това.

— Ти и тук ли си на служба?

— А ти как си го представяш?

— Толкова приятно беше в „Гвездечка“.

— Ех, Зигмунт, Зигмунт! — Момичето го заплаши с пръст. — След три дни жена ти се връща от почивка, а ти все се опитваш да забравиш това.

— Мислех...

— Мислел си, че личният ти чар така ми въздейства? — Шливинска се шегуваше с колегата си. — Дай една цигара.

— По дяволите, оставих ги в „Гвездечка“. Веднага ще ида да взема.

Офицерът не бе успял да се надигне от стола, и Сташо, от чийто поглед нищо не убягваше, вече беше при тях.

— Другарят капитан е забравил цигарите си? Веднага ще ви донеса, „Пясти“, нали? И кибрит ли?

— Да, ако обичате.

След като салонният управител се оттегли към бара, Зигмунт забеляза:

— В тази дупка знаят даже кой милиционер какви цигари пуши.

— Чудесно. Щом знаят толкова за милицията, за съседите си ще знаят още повече. Именно това ми трябва.

Сервитьорката донесе прибори и след малко се върна с поръчката. Сервира яденето, наля газирана вода в големите чаши и водка в по-малките. Също като в най-изискан ресторант категория лукс.

— Добър апетит — пожела им тя.

— Госпожа Яджа — Шливинска задържа сервитьорката, — ние всъщност вече се познаваме, нали? Откакто съм в Забегово, обядвам при вас всеки ден.

— Надявам се, че нашата кухня ви харесва.

— Разбира се. Но днес бих искала да пийнете чашка с нас. Имам повод — рожден ден.

Капитанът учудено погледна колежката си, но не каза нито дума.

— Не ни е разрешено да прием с гостите си.

— Само малка чашка. Заради моя празник. Много ви моля. Донесете още една чашка.

— Ако ни види салонният, добре ще ме подреди — опитваше да се измъкне сервитьорката.

— Все някак ще се оправим — включи се в разговора Зигмунт. — Сташо е мой стар приятел.

— Така е. Много ви благодаря, ей сега ще донеса чашка.

Разбира се, в кръчма като „Шльонск“ не се използват по-малки чашки от стограмовки. Без да вярва на очите си, капитанът проследи как Барбара невъзмутимо пресуши до капка цялата чаша.

Сервитьорката, която отначало само накваси устни, последва примера на рожденичката и с възхищение гледаше този странен поручик в пола. Всъщност нищо не може да впечатли повече хората в Полша от уменията да се пие.

— Заповядайте, замезете си. — Барбара побутна чинията си към сервитьорката.

— Благодаря. Наистина не мога. Трябва да се понасям към гостите. Салонният ме видя. Ой, ще ме подреди той. Още веднъж ви желая всичко най-хубаво по случай рождения ден.

И тя се упъти към кухнята.

— Башка, какви ги вършиш?

— Как какви? Забавлявам се.

— Хубава веселба. Поръчваш половин литър водка, след което подтикваш към пиене персонала на държавно заведение. Добър пример дава милицията на гражданите. — Капитанът говореше колкото на шега, толкова и сериозно.

— Не се тревожи, скъпи. — Момичето посегна към бутилката и повторно напълни чашите.

— За скорошното завръщане на жена ти от почивка.

Цялата зала наблюдаваше двойката. Фактът, че пиха по чашка със сервитьорката, без съмнение бе оценен много положително. А когато Барбара с лекота преглътна и вторите сто грама, поручик Шливинска беше приета в „Шльонск“ безрезервно и малко по малко всички престанаха да се интересуват от тези гости. Стигнаха до заключението, че милиционерът също е човек и понякога трябва да удари няколко грама алкохол.

Сервитьорката донесе поръчаните кюфтета. Шливинска й предложи още по една, но момичето отказа. Очакваха я още няколко часа работа, изчисляване и инкасиране на сметките. Трябваше да бъде трезва.

— Кюфтетата са наистина много вкусно приготвени — потвърди капитанът. — А селюдката беше великолепа.

— Нищо чудно. В такива долнопробни места най-често кухнята е добра. Умеят да ценят клиента, който е дошъл тук не само за да пие, но и да хапне. Та нали вече няколко дни се храня тук. По обяд пък е съвсем прилично. Но сам разбираш, че много ми се искаше да видя как е вечер и трябваше да се възползувам от твоята компания.

— И какво всъщност искаше да видиш тук?

— Каж ми, тук ли са приятелите на Адамяк?

— По-скоро сподвижниците — поправи я капитанът. — Разбира се, че са тук. Ей там, на масичката до стената. Този, дете спи с глава, опряна на плота, е Богдан Палух. Вероятно след Вицуш сега е станал главатар на бандата.

— Много ли злосторничат?

— Може би не чак толкова много. Но са в тежест както на града, така и на нас. Пиянски разпри, побоища, хора закачат. С една дума, хулиганствуват. Не сме ги хващали в нищо по-съществено, така че да можем да ги пратим зад решетките. Но са чести гости на ареста и част „герои“ на производства за хулиганство. Всеки от тях има по няколко хиляди злоти глоби. Не плащат, а и най-често не работят, тъй че няма начин да съберем тия суми. Такива случаи положително са ти познати от Ченстохова.

— Разбира се, и там имаме подобни грижи с някои, родени в неделя. Искях обаче да видя как изглежда този проблем в малък град.

— Май че по-зле, защото много се набива в очи.

— Затова пък е трудно да се извърши безнаказано по-сериозно престъпление.

— Освен ако убиеш четирима — пошегува се капитанът. — Трябва обаче да призная, че местните хулигани се поукротиха след смъртта на Адамяк. Вероятно са го приели като предупреждение. Значително се успокоиха.

— Ето, виждаш ли — усмихна се Барбара, — дори ти самият ми даваш ценна информация, която може да ми послужи при разследването.

— Аз ли?

— Да, ти. Каза, че бандата на Адамяк е приела смъртта му като предупреждение. Навярно на съвестта им тежи нещо по-сериозно от обичайните драки край павилиона за бира. Страхуват се, че след Адамяк ще дойде ред на другиго.

— При побърканите никога нищо не се знае.

— Отново подхващаш любимата тема за лудия и азбуката. Струва ми се, че хората на Адамяк по-добре се ориентират в тази работа от управлението. Е, хайде, поръчай кафе и поискай сметката. Разбира се, ще платим заедно.

— С това не мога да се съглася.

— И все пак ще се съгласиш — каза момичето. — Не желая да се чувствам длъжна никому. Нито на тебе, нито на когото и да било друг.

Този път Зигмунт Полешчук не взе да протестира. Разбра, че ще е излишно, а момичето знаеше какво прави и какво цели. Дори половинката, която бяха изпили преди малко, не можеше да разколебае убедеността ѝ.

На следния ден Барбара Шливинска се появи в „Шльонск“ по-рано от обикновено, в дванадесет и половина. Разчиташе, че по това време ресторантът ще е пуст и на спокойствие ще размени няколко думи със сервитьорката. Посрещнаха я като добър, стар познат.

— Как се забавлявахте вчера при нас? — попита Яджа, след което я осведоми какво предлага днес кухнята.

— Благодаря, добре.

— Учудвам се, че дойдохте при нас, а не сте отишли в „Каролинка“.

— Искан да видя как изглежда „Шльонск“ вечер.

— Вчера беше спокойно. Може би поради вашето присъствие. Хората знаеха, че в салона има милиционери, тъй че се пазеха, а беше спокойно и заради това, че очистиха Адамяк.

— Вие познавахте ли го?

— Твърде добре познавам цялата тази сбирщина. Малко ли зор съм видяла с тях тук?

— Как мислите, кой може да го е убил?

— Нали всъщност онзи, „азбучният убиец“?

— Не мога да повярвам, че е дело на някой побъркан. — Шливинска още веднъж потвърди тезата си.

— Може и да не е побъркан — съгласи се сервитьорката, — а и колкото до Адамяк... навярно са били някои, дето са искали смъртта му.

— Защо?

— Той беше изключителен нехранимайко. Но имаше дяволски късмет и затова никога не е лежал за по-дълго.

— Доколкото знам, срещу Адамяк няма никакви сериозни обвинения. Нито срещу неговата компания. Някакви дребни скандали и сбивания след напиване.

— Защото хората се страхуваха от тях. И най-вече момичетата.

— Момичетата?

— Не е лесно в такова малко градче момиче да отиде да се оплаква в милицията или на прокурора. Такава тук вече е отхвърлена веднъж и завинаги. Не ѝ остава нищо друго, освен веднага да се махне оттук. Всеки ще ѝ се присмее. Не само никое момче няма да я вземе за жена, но дори на улицата няма да се покаже с нея. По-добре е да стисне зъби и да мълчи.

— Мислите, че върху съвестта на Адамяк тежат и такива неща?

— Върху неговата и на бандата му. На всичко отгоре се пъчеха с това и се подиграваха на момичетата, че са глупачки.

— Не е възможно! Не биха рискували. Та за такова нещо могат да ги осъдят по на дванадесет години.

— С ушите си ги чух. Тук, в тази кръчма, Вицуш седеше на масичката, от лявата страна на бара. Заедно с няколко приятелчета. Бая си бяха пийнали и Адамяк се хвалеше как четирима оправили някакво момиче от Ковалево. Замъкнали я в горичката край пътя и всичките се изредили.

— Ковалево?

— То е село по пътя за Ополе. На не повече от четири километра от Забегово. Оттам много хора пристигат на работа в града. Вероятно така е дошло и това момиче.

— Отдавна ли чухте този разговор?

— Около две седмици преди да убият Адамяк.

— При нас няма никакъв сигнал за изнасилване.

— Нали ви казвам, че тук никоя от нашите няма да се престраши да иде в милицията, дори и омъжена да е. Още повече пък от село. Баща ѝ ще я пребие до безсъзнание, а някои и от село ще я прогонят.

— Как така? Какво е виновно момичето, че са го изнасилили?

— Тук всеки ще каже: „Ако сама не го е искала, не би се стигнало дотам.“

— Това е ужасно.

— Може и да има нещо вярно в това. Тогава Адамяк се хвалеше, че срещнали девойката в града, ходили с нея в „Гвездечка“, после купили плодова, изпили я в парка и тя се съгласила четиримата да я изпратят пеша до Ковалево. През гората. Може и да се е съгласила на

това, дето я е сполетяло! Има такива, дашни. Нали има една приказка, не е сапун...

— Какви ги говорите!

— Когато човек работи в кръчма, не едно и две му минават през главата. Разни неща стават в тоя живот и разни са хората, а и жените. Не съм казала, че непременно така е било. Момичето, глупавото, може и да не си е давало сметка какво го застрашава при такава разходка и си го е получило. Разбира се, след това не е казало нито дума и ако тия мръсници сами не бяха се раздрънкали, никой нищо нямаше да знае. Но те нали трябва да се похвалят що за ербапи са.

— Бих искала да поговоря с момичето.

— Нищо повече не знам. Чух само хвалбите на Адамяк.

— Как бих могла да го науча нещо?

— Допускам, че Вицуш и приятелите му са разтръбили тази история и че клюките са стигнали до Ковалево и до родителите на момичето. Опитайте там да разберете нещо.

Шливинска не се издаде пред сервитьорката колко важни бяха за нея тези сведения. Отмъщение за изнасилената дъщеря, сестра или годеница можеше да бъде реална причина за убийството на Адамяк. Ставаше ясно защо и приятелчетата на убития, от страх за собствената си кожа, са предпочели да променят начина си на живот и да изчезнат от очите на хората.

Дали пък това не беше прословутата нишка, която можеше да размотае кълбото?

Поручик Шливинска реши да провери тази следа.

VIII. АВТОМАТИЧНИЯТ НОЖ

При такъв малък ръководен състав на управлението на ГМ в Забегово майор Зайончковски всяка сутрин свикваше кратко заседание, за да постави задачите за деня и да изслуша рапортите за извършеното. Бяха нарушили твърдото разпределение на работата си, всеки от офицерите се бе превърнал в „момче за всичко“ — правеше това, което в момента бе най-наложително.

Когато Шливинска сподели с колегите си резултатите от проучването в „Шльонск“, дори началникът бе принуден да признае, че момичето се проявява отлично. Все пак не пропусна да добави:

— Не сме в Сицилия, в Полша няма традиция за родово отмъщение. Освен това не виждам никакъв повод отмъстителят за злодеянието спрямо момичето да избере тъкмо Адамяк, а не например Палух.

— Защото Адамяк пръв е започнал да се хвали с това, той е бил и инициатор на изнасилването. Известна роля навярно е изиграл и фактът, че тъкмо Вицуш е имал фамилно име, започващо с буквата „А“, което за нашия отмъстител е било добро прикритие на действията му.

— Не отричам заслугите на младата ни колежка за придвижване следствието напред, но се съмнявам, че новата следа ще доведе до залавянето на четирикратния убиец. Съмнявам се също във версията за отмъщение отстрана на семейството на момичето. По-скоро смятам, че действията на Адамяк и бандата му са вдъхновили нашия престъпник. А след първата си жертва той е поел и към другите си убийства. Те всички винаги се оправдават с някаква „необуздаема сила“, която ги е подтиквала към нови убийства. — Майорът упорито се връщаше към теорията си за „лудия“.

„Какъв «рицар» е този твърдоглавец“ — помисли си Шливинска. Но, разбира се, не каза нито дума.

— Все пак информацията трябва да се провери. — Капитан Полешчук побърза да помогне на момичето.

— Правилно отбелязваш — призна Стария. — Ето защо давам на поручик Шливинска пълна свобода на действие. Що се отнася до помощ, освен милиционерската джипка да я закара до Ковалево, нищо повече не мога да ѝ предложа. Много добре знае какво е положението ни.

— Благодаря, но не ми е необходима кола. Между Ковалево и Забегово има добра автобусна връзка. Предпочитам появата ми там да не предизвиква излишен шум.

— Разбирам — призна майорът. — И аз смятам, че така ще е по-добре.

— Баша, все пак ти препоръчвам Ян Копит — намеси се поручик Стефански. — Той е наместник-кмет в Ковалево. Умен човек е. Отлично познава района си и при нужда умее да си държи езика зад зъбите. Знам, че на него може да се разчита, защото неведнъж ни е помагал при различни случаи. Колкото до самото село, хората са много различни. Както впрочем често се случва у нас, в Шльонск. Има много селяни работници, които притежават неголеми участъци земя и работят в производството, има и много големи стопанства на високо равнище, защото почвата там е добра. Преобладава първокачествената. Сеят пшеница, отглеждат много захарно цвекло, напоследък развиха свиневъдството. Селото е богато, може би най-заможното в цялата околност.

Още същия ден Шливинска замина за Ковалево. Към края на септември дните са по-къси и момичето избра рейс, с който да пристигне в селото по здрач. Преди да тръгне, поручик Стефански подробно ѝ обясни къде е къщата на наместник-кмета и как да стигне до нея от автобусната спирка. И тя отиде право там.

Ян Копит току-що се беше върнал от полето и привършваше вечерята си. Шливинска почака на пейката пред къщата и когато домакинът се освободи, тя го помоли за разговор на четири очи.

По всичко наоколо личеше, че стопаните на този дом са заможни. Голям зидан обор, до него наскоро построен свинарник, обширен хамбар. Къщата наистина беше дървена, но неотдавна основно обновена. Преценена на око, тя се състоеше от обширна кухня и три

стаи на долния етаж, а на горния — още две помещения. Копит покани момичето в стаята, която му служеше за работилница и канцелария.

— Вие по каква работа? — попита той със служебен тон.

Шливинска се легитимира.

— От милицията съм. От Градското управление на милицията в Забегово.

Стопанинът внимателно разгледа подадения му документ.

— Ясно — каза той, — но сигурно сте нова там... Познавам всички в управлението начело с началника, майор Зайончковски.

— Така е. Преди седмица ме командироваха от Ченстохова.

— Навярно във връзка с този „азбучен убиец“ — досети се наместникът. — Любопитно е колко още души ще убие, преди да го заловите...

— Надявам се, че повече никого. — Шливинска нямаше желание да се разпростира на тази тема.

— А при нас какво ви води?

— Другарю Копит, вероятно сте чули, че едно момиче от вашето село е било изнасилено от няколко хулигани, когато се е връщало от работа в къщи.

— Да, говори се нещо подобно. — Наместникът беше предпазлив.

— Бих искала да науча нещичко за това момиче.

— Какво ли не приказваха хората, а момичето всичко отричаше. Аз нищо не зная. Какви ли не работи се дрънкат из селото!

— Поручик Стефански ме увери, че с вас може да се говори откровено и че нито дума няма да излезе от тези четири стени. Жалко, че ми нямате доверие. Тук дори не става дума за онзи Адамък. Отлично знаем що за птица е бил. Загинали са и други хора. И най-малката подробност, разкрита във връзка с този случай, има огромно значение за следствието.

— Разбирам, поручик Шливинска. Но как така? Момичето вече си получи заслуженото. Всички в селото и се присмяха. Сега, когато нещата малко поутигнаха, ще я повлечете по съдилища и отново ще раздухате тази история.

— Навярно знаете, че дело за изнасилване се възбужда само когато потърпевщата сама направи изложение за престъплението. Щом не е подала тѣжба, дело не може да има. Бих искала да узная само

името и фамилията ѝ и да поговоря с нея дискретно. Без свидетели. Жалко, че не желаете да ми помогнете.

Човекът се почеса по главата.

— После ще кажат: Копит доносници на милицията.

— Никой няма да го каже, защото никой няма да узнае. Дори и факта, че съм била в Ковалево и съм разговаряла с наместника. Всичко ще остане в тайна. А нали всеки гражданин е длъжен да помага на милицията за разкриване на престъпление, пък камо ли когато става дума за четири убийства.

— Разбирам...

— Давам ви честната си дума, че и аз самата, както и вие, съм заинтересована от пълната дискретност.

— Аз наистина не знам кой знае колко. — Наместникът все пак реши да говори. — Един ден из цялото село се понесе, че като се връщала пеша от Забегово, Ханка Нижолек била изнасилена от четири момчета. Като че ли пиана била, защото едва се довякла до вкъщи. Девойката отричаше, но клюката се ширеше и се разкрасяваше с какви ли не подробности. Старият Нижолек, като разбра за това, преби дъщеря си, та четири дни момчето не можеше да мръдне. Заяви, че ако кракът ѝ стъпи в Забегово, ще я убие.

— А тя виновна ли е?

— Поручик Шливинска — Копит споделяше мнението на цялото село, — още Реймонт го е писал, че „ако кучката не пожелае, песът няма да я помирише“. Нима не е знаела какво прави, като е тръгнала с момчетата през гората?

— Не е тръгнала. Насила са я завлекли.

— Това не знам. Сама или не, защо се влачи посред нощ с такива хулигани? Ей аз това само Нижолек с право я наложи здравата. И Витек Гробелни я пердаши.

— Кой е този Гробелни?

— Тукашно момче е. Щеше да се жени за нея.

— Годеник?

— Ходеше с нея, ама и тя, и родителите ѝ не го искаха. Много ясно, Нижолек е един от най-богатите стопани в цялото село, а старият Гробелни има едва три хектара, пък пет гърла храни. Не им бе по вкуса на Нижолкови такъв зет. Но нищо по-добро нямаше подръка, тъй че не го пъдеха, ала и за сватба не им се говореше.

— Сега този Витек сигурно е размислил?

— Какво има да размисля? Нижолек има дванадесет хектара, земя като масло. Двамата му синове напуснаха селото. Види се, торът им смърдеше. Единият работи като миньор в Битом, другият — в металургичния завод „Баилдон“. Никой от тях няма да се върне вече тук и Гробелни заедно с момичето ще грабне цялото стопанство.

— Но нали и момичето е работело в Забегово?

— Тъй е. Сега на младите нещо им превърта в главите. В града търсят леко да изкарат прехраната си. Няма кон да работи на полето. Стариият Нижолек може дълбоко в себе си и да е доволен от приключението на дъщеря си, защото чрез него сложи край на тази нейна работа в града. Гробелни също печели, тъй като Нижолкови вече няма да му обръщат гръб и да чакат принца от приказките. Чух, че през есента ще се годяват, а сватбата ще вдигнат по Коледа.

— А девойката какво казва за това?

— Че има ли избор тя? Тук ще продължават да ѝ се присмиват. Друго ще е, като се сгодят или като се оженят... Тогава не ще посмеят да се ежат на Нижолек или на Гробелни. Думичка няма да обелят. И накрая ще забравят. Пък ако иде в града, клюката ще я настигне. А не е и бог знае каква красавица, че да подбира много. Витек пък си го бива. Хубавец, оправен, дума за него не може да се каже.

— И според вас, кмете, всичко е наред, така ли? — Барбара не можеше да се съгласи с тази своеобразна философия.

— Да, така излиза — наред е. Наистина доста си изпати момичето, ама трябвало е да внимава.

— Не допускате ли, че Нижолек или Гробелни са очистили този Адамяк? Споменава ли се името му като извършител на насиетието?

— Та той сам се е хвалил с това пред нашите момчета, които работят в Забегово.

— Адамяк беше ли познат във вашето село?

— Тук е роден. Майка му по баща е Поческа. Дъщеря на стария Почески, който почина преди пет-шест години. Адамякова дълго живя с мъжа си и децата при баща си. Едва преди десетина години, като взе да продава зеленчуци, се пренесе в града, защото така ѝ беше по-удобно, а Почески се скара със зет си и го заплаши, че ще го изгони от дома си.

— Искане ми се да поговоря с Ханка. Но никой да не знае за това.

— Ще го уредим. Ще изпратя някого до Нижолек да вземе въпросника по контрактацията. За статистиката. Отдавна трябваше да го върне. Ще му се каже, че инструктор от Областното е дошъл за тия документи.

— Не искам да разговарям с Нижолек.

— Не се тревожете — усмихна се наместникът. — Нали го познавам. Няма да мръдне от къщи по това време. Уморен от цял ден е орал, а има още работа в обора. Сигурен съм, че няма да излезе от къщи и ще изпрати дъщеря си. Веднага ще го уредя. Ще се огледам на улицата и ще помоля някого, който отива в тази посока.

Ян Копит се върна след няколко минути и каза, че Нижолек е уведомен. Щял да изпрати документа веднага след като го попълни. В случай че се появи самият стопанин, Шливинска се съгласи да играе ролята на инспектор от Областното. Не мина и четвърт час, когато на вратата застана младо момиче. Не беше първа хубавица. Ниска, набита, яка, с кръгло лице, леко вирнат нос, тъмноруса коса, сресана гладко нагоре.

„Наистина — помисли си Шливинска, — Копит е бил прав, като каза, че момичето няма голям избор. Но какво ли е привлякло онези момчета?“

— Добър вечер. Татко ме прати да ви го предам. — Ханка държеше в ръка сгънат на четири лист.

— Благодаря ти, Ханка. Тази другарка е инструктор и би искала да поговори с тебе. — Наместникът излезе и затвори вратата.

— С мене ли? — учуди се момичето. — По какъв въпрос?

— Офицер съм от милицията. — Шливинска за втори път се легитимира. — Моля, седнете.

Нижолкова пребледня, а след малко загорялото ѝ лице се покри с тъмна руменина.

— Сигурно се досещате за какво бих искала да поговорим?

— Оставете ме най-сетне на мира. Нищо не знам. Всичко това са празни клюки. — Ханка едва не се заплака.

— Успокойте се, моля. — Шливинска разговаряше с момичето с благ тон. — Известно ми е, за съжаление, че не са клюки. Не съм дошла да разследвам вашия случай. Сигурно сама отлично разбирате, че без вашите показания за престъплението не може да се възбуди следствие срещу извършителите на насилието. Става дума за нещо

друго. Адамяк е мъртъв. Бих искала да поговоря с вас не като милиционер, а като жена с жена или по-скоро като по-възрастна приятелка.

— Добре са направили, че са прерязали гръкляна на този гамен със собствения му нож. Нима бих могла да го съжалявам?

— Познавахте ли го преди това?

— Та той е от нашето село. Учехме заедно. В един клас.

— Водя разследване във връзка със смъртта на Адамяк и на други трима. Всяка, дори и най-малката подробност може да се окаже важна.

— Не съм го убила аз.

— Напълно съм сигурна в това. Но тогава откъде знаете, че е бил убит със собствения му нож?

— Защото... — Момичето не се доизказа.

— Разбирам — усмихна се Шливинска. — Защото с този нож са ви заплашвали тогава в гората.

Нижолкова мълчеше.

— Доверете ми се поне малко. Сигурно си давате сметка, че изнасилването като факт така и така вече е известно на милицията. Логично е да се предполага, че има някаква връзка между убийството на Адамяк и това престъпление. Някой, не зная точно кой, може баща ви, може Витолд Гробелни, е отмъстил за нанесената ви обида.

— Нито татко, нито Витек са го убили. И двамата бяха в Ковалево. През целия ден.

— Все пак по-добре ще е, ако проверим всичко това без много шум, тихомълком и без да изкарваме на повърхността неприятното ви преживяване. Нали така?

— Е, да — призна момичето.

— Какво знаете за този нож?

— Адамяк ни го показваше.

— В гората?

— Не. Преди това. Когато пихме вино в парка. Хвалеше се, че го е купил от някакъв немец от ФРГ. За две стотачки.

— Какъв беше ножът?

— Ами такъв — като натиснеш копчето, от дръжката изскача дълго, тънко острие.

— Другите нямаха подобно оръжие, нали?

— Не. Палух искаше да купи ножа от Вицек. Обещавахе да му даде срещу него пет стотака.

— Споразумяха ли се?

— Не. Адамяк не искаше да го продава.

— Само тогава ли сте виждали този нож?

— Не. — Момичето се изчерви. — По-късно, в гората, Адамяк ме заплашваше, че ще прокара острието по лицето ми, ако веднага не се съблека. А после, знаете...

— Да, да. Станалото — станало. Само моля ви, Ханка, обяснете как се стигна дотам, че се съгласихте да тръгнете през гората вечерта с тези момчета?

— С един не бих тръгнала. Щеше да ме е страх. Но те бяха четирима. И четиримата добре ги познавах. С единия работехме заедно, а с Вицек бяхме съученици. Сега разбирам, че съм сглупила.

— Адамяк е загинал на двадесет и пети юни. Откъде имате увереността, че баща ви и Гробелни са били тогава в Ковалево? Все пак човек трудно си спомня какво е ставало преди седмица, а какво остава за преди повече от два месеца?

— На следния ден, беше сряда, двадесет и шести юни, като разбрах за смъртта на Адамяк, самата аз си помислих да не би татко да го е очистил. Затова си спомням, че във вторник целия ден работихме по сортирането и почистването на цвеклото. Татко, Витек, аз и две съседки, наети за тази работа. А като се стъмни, дойде Ян Копит и заедно с нашите мъже до среднощ поправяха трактора. Наместникът сигурно също помни това.

Барбара Шливинска благодари на Ханка за информацията и още веднъж тържествено обеща, че никой никога няма да узнае за този разговор. Ян Копит потвърди алибито на двамата мъже. Наистина работили на цвеклото, а по-късно заедно с него, човек, който се славел като най-добрия механик в селото, до среднощ поправяли повредения трактор на Нижолек.

Още същата нощ милицията направи обиск в жилищата на всички от бандата на Адамяк. Не търсиха дълго. В джоба на самото на Тадеуш Янушевски беше намерен автоматичен нож. Той отговаряше на описанието, дадено от Ана Нижолек.

Тадеуш Янушевски бе задържан в ареста. Майхер бе изпратен с ножа в Катовице да бъде направена експертиза. В нарезите на ножа

бяха открити следи от човешка кръв. Групата ѝ отговаряше на тази на Винценти Адамяк.

Когато получи резултатите от експертизата, Барбара Шливинска разпореди да доведат от ареста Янушевски и предприе официален разпит на задържания.

След като записа личните данни на младия човек, поручик Шливинска му показа ножа.

— Ваш ли е?

— Мой е. Какво, вече и нож ли не може да имаш?

— Сам знаете отлично, че без разрешение нямате право да притежавате огнестрелно оръжие. А кастет и автоматичен нож — в никакъв случай, защото за тях не се издава разрешително.

— За пръв път чувам.

— Да речем. Откъде го имате?

— Купих го.

— От кого?

— Не съм питал за името. Платих две стотачки. Беше ми харесал. Какво, да не би да не е позволено? — повтори той.

— Не е разрешено да се купува такъв нож.

— Вече веднъж ви казах, че не съм знаел.

— Ножът ще бъде конфискуван.

— Няма що. Ще си купя друг. И ме държахте два дни в пандиза, за да ми кажете това?

— Не. Не, но аз наистина имам какво да ви кажа.

— Дреме ми. — Янушевски ставаше все по-нагъл.

— Въпреки това ще ви кажа. В показанията ви няма дума истина. Младото хулиганче се разсмя.

— Ножът е принадлежал на Адамяк.

— Точно от него го купих за две стотачки.

— Вечерта на двадесет и пети юни в храстите край Стружанка ли?

— Какво казахте?

Шливинска отвори чантата и извади протокола от огледа на оръжието.

— Върху ножа са открити следи от кръвта на Адамяк. Формата и големината на острието съответствуват на раната в гърдите на убития. Адамяк е бил убит с този нож.

Едва сега Янушевски разбра, че няма място за повече шеги и трябва да спасява собствената си кожа.

— Всичко ще ви кажа. Като на изповед.

— Добре. Слушам ви.

— В Забегово, в началото на юни, имаше младежи от Западен Берлин. Адамяк, който знаеше малко немски, се навърташе около тях. Те имаха такива ножове. Вицуш се хвалеше, че си е купил един за две стотачки, но вероятно го е свил отнякъде. Никой от нас нямаше такъв. Палух дори искаше да му даде за него пет стотачки, но Адамяк не се съгласи.

— А по какъв начин автоматичният нож стана ваше притежание?

— Тъкмо щях да ви кажа, другарко поручик. Когато пречукаха Вицек и когато ченгетата, прощавайте, другарите милиционери дойдоха при майка му, заедно с другите хукнах към реката. Но там вече беше пристигнала радиоколата и не ни допуснаха да се приближим. Отдалеч видях само краката на Вицек. Като се връщах към къщи, гледам, нещо блещука на полянката. Нож. Същият автоматичен нож, на Адамяк. Сега вече не му трябваше. Та го взех. Всеки би го направил, нали?

— Следите от кръвта на приятеля ви изобщо ли не ви трогнаха?

— Не видях никаква кръв.

— Странно. След толкова седмици милицията откри, а вие тогава нищо не сте забелязали.

— Не съм убил с това Вицек. Пък и защо? Във вторник пихме бира с Адамяк. На онова павилионче край гарата. После Адамяк се изпари, защото парите му свършиха, а никой не поиска да му заеме. Аз останах. Формановски, дете продава бирата, сигурно ме помни.

Съвпаднаше. Показанията на съдържателя на павилиончето Барбара Шливинска държеше в досието. Все пак попита:

— А после какво стана? Адамяк е бил убит същата вечер.

— После се понапих. Седнах на пейка на гарата и съм задрямал. Събуди ме сержант Битон и ме отпрати вкъщи. Но краката не ме държаха. Радиоколата беше на гарата, та ме откараха.

— В ареста ли?

— Не. Сержантът от радиоколата каза, че с такива като мене не бива да се мърси порядъчният арест, и ме изхвърлиха пред къщи. И

така им беше по път. Хората от блока видяха това и могат да потвърдят. Майка ме ошамароса, задето съм пропил всичките пари за седмицата.

Върнаха Янушевски в ареста. Шливинска провери алибито на младежа. Двата милиционери — както Битон, който тогава е бил дежурен на гарата, така и ефрейтор Воншиковски, под чието разпореждане бе радиоколата — потвърдиха показанията на младежа.

След съвещанието с майор Зайончковски и градския прокурор Шливинска дойде до убеждението, че няма основания да подозира Янушевски в убийство. Наистина за следващите дни, когато се бяха случили другите убийства, Тадеуш не можеше да представи стопроцентово алиби, но не подлежеше на съмнение, че четирите убийства е извършил един и същи човек. Задържаният трябваше да бъде освободен.

Тази следа, толкова надеждна на пръв поглед, не доведе доникъде.

Майор Зайончковски отбеляза с ирония:

— Нали ви казах, че ще свърши така. Имам нюх.

— Очевидно — отбраняваше се Шливинска — не Адамък е бил фигурата, интересуваща престъпника. Търсенето трябва да продължи.

— Коя поредна жертва взимаш на прицел? — разсмя се поручик Стефански.

— Адам Делкот. Тази следа е най-прясна. Може би все още не е изстинала напълно.

IX. ОБУЩАРЯТ ВИЖДА ВСИЧКО

Като се питаше кои в града биха могли да дадат сведения за жертвите на тайнствения убиец, поручик Барбара Шливинска от самото начало се беше ориентирала към такива професии като сервитьор в посещаван ресторант, продавачи и отговорници на магазини, пощальони и „госпожите по прозорците“, а също и занаятчиите, извършващи услуги за гражданите. Забегово наброяваше едва около осем хиляди души. Всеки от тях вероятно знаеше много за съседите си, но човек трябваше да се добере до информаторите и да развърже езиците им.

Поручик Шливинска не можеше да подмине занаятчиите. Особено обуцарите, при които се ходи по-често, отколкото например при шивач. Все повече мъже и жени купуват готово облекло, но обувките си поправят всички.

Най-лесно беше да влезе във връзка с Юзеф Кунерт. Обуцарят държеше работилница срещу Управлението на милицията. Достатъчно бе да застанеш на прозореца, за да видиш майстора, седнал на ниско трикрако столче, как държи в ръка някаква обувка. Кунерт имаше много голяма клиентела. Между другото към нея се числеше почти целият личен състав на Управлението. Нищо чудно, той бе добър занаятчия, поправяше обувките бързо и здраво.

Барбара знаеше, че този може би петдесетгодишен човек е самотен. Зад работилничката си имаше малка стаичка, където се хранеше и спеше.

В Забегово се бе установил преди не повече от две години. Беше сполучил с добро място за работилничката си, помещение, заемано преди това от магазин за хранителни стоки. Бързо получи признание за работата си. Беше кротък и спокоен човек. Не ходеше по ресторанти, никой никога не го беше виждал пийнал. В работата му помагаше младо момче, което опитният майстор подготвяше за професията на славния полковник Килински^[1].

За една жена е лесно да намери повод да посети общар в работилницата му. Я обувките ѝ да стесни, я каишката е стегната или токчетата трябва да се сменят. Нищо чудно, че не след дълго Юзеф Кунерт посрещаше Барбара като стара позната.

— Сигурно познавате всички в града — заговори веднъж тя на общаря, докато сменяше капачките на обувките ѝ.

— Всички или не, но повечето ги познавам. Знаете, общарят седи, а хората го посещават. По някоя дума ще размениш с всеки.

— Навярно сте познавали и убитите? — Шливинска се реши да започне по същество. — Знаете, че вода разследване, нали?

— Разбира се, че знам — разсмя се Кунерт. Няма човек в Забегово, който да не е чувал и да не знае, че специално са ви изпратили от Ченстохова, защото нашите специалисти затлачиха нещата. А през туй време оня лудият ще утрепе поредния човек.

— В Забегово нищо не остава скрито. Затова още повече се чудя как така не сме успели да се справим с тези престъпления. И аз не мога да се похваля, че ми е потръгнало повече, отколкото на моите предшественици.

— Онзи, дето убиваше жени в Катовице и околностите му, май шест години го преследваха. Четох във вестниците, че на съвестта му тежали двадесет нападения, ама накрая го хванали. Та мисля, че и на вас ще ви потръгне.

— За нас е важно да го хванем колкото може по-бързо.

— То се знае — съгласи се общарят. — Преди да е прочукал толкова, колкото онзи от Катовице.

— Но не отговорихте на въпроса ми дали познавахте убитите...

— Кой тук не познаваше Адамяк, като белязан беше. Аз по кръчмите не ходя, бира на павилиона не пия, че с Вицуш не съм се срещал. Но какво ли не съм чувал за него и приятелчетата му.

— Кой би могъл да го убие?

— Неведнъж съм размишлявал върху това. Както впрочем и всеки в нашия град. Мисля, че този луд не е чак толкова луд. Първо, уби най-отявления бандит в града. Останалите тутакси се уплашиха и кротнаха. Адамяк рано или късно все щеше да изгние в драголника или да увисне на въжето. Отдавна му беше време да го приберат зад решетките, но има късмет и не попадна на храбро момиче, дето не би

се уплашило от глупави приказки. Няма какво да го жалим, поручик Шливинска. Целият град си отдъхна с облекчение.

— В това, което казвате, има много смисъл. Съгласна съм, че Адамяк не е бил светец. Съдът и правораздаването обаче са привилегия на държавата и само тя има право да наказва за престъпление. Добре щяхме да изглеждаме, ако всеки вземеше сам да раздава правосъдие.

— Така е — призна обущарят, — но това правораздаване невинаги идва навреме. Да вземем например Адамяк. Колко пиянски скандали, колко побоища? Колко момичета е изнасилвил заедно с бандата си? Дали не знаят за това в града ни? И какво? Ходеше си, мръсникът, на свобода. И така щеше да си живее, ако не беше се намерил оня, дето му е забил ножа в гърба.

— Никой не е подавал оплакване срещу Адамяк.

— То се знае, че няма да го направи. Ако се случеше да понатупат някого, хич и не му идваше наум да хукне към милицията, за да не се прости с живота си следващия път. Предпочиташе да стиска зъби и да мълчи. А момичетата не искаха да бъдат осрамени. Като хванеха нехранимайкото в нарушение, осъждаха го на глоба хиляда или две хиляди злоти и той им се присмиваше в очите.

— Прокурорът е бил безсилен. Дори и да са стигали до него някакви клюки за изнасилване, при положение, че момичето не е подавало иск срещу него, той не е могъл да възбуди следствие.

— Вие това за правилно ли го намирате?

— Не аз съм измислила Наказателния кодекс. Направили са го по-умни от нас. Вероятно са сметнали, че така трябва да бъде. Законът има за цел да защити не насилника, а жената. На нея ѝ е предоставено правото да реши дали ще изнесе на бял свят навесената ѝ обида, или ще я запази в тайна. За да не стане така, че едно злодеяние да повлече след себе си друго. Знаете какви са хората и как понякога реагират на такива неща.

— Това, което казвате, може и да е вярно на теория. Но сама виждате как се гледа на подобни случаи в един малък град.

— Освен Адамяк са загинали още трима. Уважавани хора, които никому нищо лошо не са направили. Тях познавахте ли? — Шливинска предпочете да прекрати спора.

— Лудият като се е захванал да убива, така му е харесало, че вече не може да спре. Знае ли човек какво може да му хрумне на един луд? А другите, дето ги убиха, не познавах. Червономейски живее на другия край на града. Твърде му е далеч да носи тук обувките си на поправка. Впрочем овощар, пък и най-богат да е, не е добър клиент.

— Защо?

— Градинарите рядко ходят с обувки. Преди всичко носят гумени ботуши. По-удобно е и са по-здрави. Нали в парниците и между лехите има доста работа с вода. Трябва да се внимава краката да са сухи. Ето защо с гумени ботуши е по-удобно. Един зарзаватчия два чифта кожени обувки не може да износи за половин живот. А освен това къде ти такъв богаташ да вземе да си носи обувките на поправка. Винаги може да си купи нови.

Обущарят улучи десетката. Шливинска си спомни снимките, направени от фотографа на милицията веднага след като е било разкрито престъплението. Червономейски лежеше неестествено свит върху смачкания карамфилов разсад. Ясно личаха дългите черни ботуши на краката му.

— Пенсионерката Мария Боженцка никога през живота си не съм виждал. Не съм от хората, дето имат нужда от услугите на подобни „лелички“. Като ми се прииска да си пийна бутилка бира или чашка водка, ще си ги купя през деня от магазина. Но здравето не ми го позволява.

— Не изглеждате болен.

— Добре знам, че краят ми е близко. Лекарят казва, че черният ми дроб нещо не е в ред. Дава ми разни прахчета и капки — нищо не помага. Макар и да отрича, аз мисля, че е рак.

— Какво говорите! Защо пък рак? Малко ли проблеми си имат хората с черния дроб.

— Поручик Шливинска, аз знам какво говоря. Та нали всеки рано или късно ще иде в гроба, та не съм се притеснил. Аз съм човек самотен, своето съм изживял. Няма за какво да съжалявам и да се вкопчвам в живота. Донякъде познавах Делкот. Два-три пъти ми е носил обувки за поправка. А веднъж се отби в работилничката. Нямаше никого при мене, дори и Кажик, моят ученик, беше отишъл някъде. Делкот попита дали нямам желание да купя кожа.

— Каква кожа?

— Предложи ми хубаво шедро. Показа ми мостра. Високо качество. Вероятно вносна. Искаше да ми продаде наведнъж цялата партида.

— Много ли беше?

— За всичко искаше сто и няколко хиляди злоти. Евтино я даваше. По количеството и цената познах, че стоката е крадена. Разбира се, не я купих. Измъкнах се с това, че нямам пари и шедро не ми трябва, защото не правя нови обувки, а само поправям стари. Каза също, че имал купувач за цялата стока, но не бил от Забегово, а той предпочитал да я продаде тук.

— Откъде Делкот е могъл да има тази кожа?

Обущарят се усмихна.

— Поручик Шливинска — каза той, — малко ли разни товари минават с цели вагони през Забегово? Кой, ако не този, който скачва вагоните, може да знае какво има в тях?

— Нали са затворени и запечатани?

— Да извадиш телчето от пломбата и да го пъхнеш после отново, е нищо работа. Стига да подгрееш малко оловото, и никой няма да познае, че пломбата е сваляна.

— Напоследък в Забегово не е имало никакви оплаквания за кражби по железниците.

— Не казвам, че са взимали стоката от вагоните, предназначени за нашия град. Ако е измъкнал кожата от вагон от Чехословакия за Щечин или обратно, кражбата ще бъде открита едва в Щечин или в Прага. Аз — застрахова се Кунерт — не хвърлям никакви обвинения върху този човек. Не зная откъде се е сдобил с кожата. Зная само, че искаше да ми продаде голяма партида шедро и че стоката беше първокачествена. Не каза откъде я има и аз не съм го питал. Разговорът ни беше кратък, отказах да купя кожата и Делкот си отиде. Повече не стъпи в работилничката ми.

— Деветдесет на сто е било сигурно, че кожата е крадена. Защо не сте уведомили милицията или не сте споделили това с някого от нашите хора?

— Поручик Шливинска, железничарят не беше от глупавите. Сигурно не му е за пръв път да прави подобни неща. Дори и да бях ви уведомирал, нищо нямаше да намерите у него. Беше твърде умен, за да държи крадена стока в дома си. Или би отрекъл пред трето лице, та

нали разговаряхме без свидетели, или би обърнал всичко на шега — показал ми парче кожа, за да ме изпита. Какво бихте могли да му направите? Да го задържите за четиридесет и осем часа, след което да го пуснете. А целият окръг щеше да знае, че Юзеф Кунерт е доносник на милицията. Сега, когато Делкот е мъртъв, нищо не може да му помогне, нито да му навреди. И тъй като ме питате за него, казах ви каквото знам. Както виждате, не е кой знае колко.

— Все пак много ви благодаря. Това също може да ми влезе в работа.

— Радвам се, че мога да бъда полезен на нашата милиция. Няма човек в нашия град, който да може да диша спокойно, докато не озаптите престъпника. Дори и аз, старецът и болнавият, предпочитам да си умра спокойно в леглото, отколкото да бъда застрелян от някого, както си седя на трикракото столче и забивам пирончета в обувките.

— Ако се наложи — попита Шливинска, — бихте ли потвърдили показанията си при официален разпит?

Обущарят се смути.

— Бих искал, поручик Шливинска, това да си остане между нас. Разговаряхме приятелски и от добри чувства исках да ви помогна. Но за какъв дявол ми е на мене, стария човек, да се мъкна по съдилищата? Разбира се, ако е много нужно, няма как. Властта трябва да се уважава, но много ми се иска да избягна това. Забегово е наистина малък град.

Милиционерката отлично разбираше мотивите на обущаря. Закле се, че получената информация ще представи като „секретна от конфиденциален източник“. Надяваше се, че майор Зайончковски ще приеме такова разрешение на въпроса. И от сърце благодари на обущаря за доверието и помощта.

Майор Станислав Зайончковски и подчинените му офицери, от милицията живо се заинтригуваха от това, което щеше да произтече от разговора на Барбара е Кунерт. За тях нещата не бяха нови. Шливинска вероятно не се беше сблъсквала с подобни кражби по време на работата си в Ченстохова. Те бяха истинско бедствие, добре познато на Воеводското управление на милицията и Катовице. Железниците плащаха големи обезщетения за липсващите стоки. Дори беше забелязано, че най-често се краде от влаковете, пътуващи от юг на север. Кражбите се установяваха на мястото, където се разтоварваше.

Катинарите и пломбите на пръв поглед не бяха пипани. Изчезваха предимно стоки с висока стойност. Кожа, вълна, коприна...

Милицията и железопътната охрана неведнъж устройваха засади на крадците по големите жп-възли като Тарновске гури, Битом или Забже. И в другите воеводства се водеше борба срещу самонадеяните взломаджии. Без особен успех обаче. Наистина неведнъж престъпниците бяха хващани на местопрестъплението, но следствените власти напълно си даваха сметка, че заловените са действащи изолирано групички, а не опасната, отлично организирана банда.

До този момент никой не подозираше, че крадците действуват и в Забегово. Гарата се ползуваше с добро име. Откритията на Шливинска я представиха в нова светлина. Ето защо майорът веднага се посъветва с Катовице.

Този път „отгоре“ реагираха светкавично. За Воеводското управление бе напълно ясно, че крехките сили на милицията в Забегово не са достатъчни за изясняването на цялата афера. Бяха мобилизирани всички резерви, с които разполагаше воеводството. Привлякоха подкрепления и от други места.

Няколко дни след разговора на Барбара Шливинска с Юзеф Кунерт започна разгърнатата акция. Извършиха се масови обиски на персонала на сточните гари от Катовице и Ополе до Забегово, като особено внимание се обърна на този град. Милицията влезе във всички жилища в един и същи час, за да не допусне заинтересованите да се предупредят взаимно.

Резултатите от обиските не бяха впечатляващи, но акцията не можеше да бъде наречена неуспешна. Наистина не бяха намерени крадени стоки, но у неколцина бяха открити шперцове, с които вероятно са били отваряни катинарите на вагоните, а също известно количество пломби и тел. У много от железничарите бяха открити големи суми в злоти и чужда валута, които надхвърляха границата на възможното да бъде придобито по легален начин.

Престъпната дейност на Адам Делкот се потвърди също и при обиска на жилището, което бе обитавал преди смъртта си. Самото то бе съвсем „чисто“, но интересът на милиционерите към кошерите в градината не се оказа напразен. Кошерите са любимо скривалище за всевъзможни престъпници. Знаят го дори начинаещите служители в

милицията. Именно тук бе открита ръчно изработена преса за пломби. Нищо чудно, че пломбите на оградените вагони изглеждаха непипнати.

Воеводското управление остана твърде доволно от получените резултати. Бяха задържани двадесетина души. Не подлежеше на съмнение, че колкото повече напредва разследването, толкова по-скоро солидарността на бандата ще се наруши и всеки ще гледа да спаси собствената си кожа, като разкрие истината и стовари вината върху другите. Най-сетне за милицията се откри реална възможност да ликвидира опасна шайка.

Не се пестяха похвалите по адрес на служителите от милицията в Забегово, за оперативността им. Трябваше да се признае на майора, че не скриваше, нито омаловажаваше приноса на поручик Шливинска от Ченстохова, но всъщност лаврите бяха не само за нея, а за цялото управление и началника му.

За пръв път Станислав Зайончковски призна, че жената, която му бяха „увесили на шията“, е ценен сътрудник и е стигнала до изводи, за които можеше да ѝ завиди не един по-възрастен и по-ориентиран в обстановката служител на милицията.

Но като хвалеше, началството не пропусна да укори. Ликвидирането на бандата крадци сред железничарите беше успех. За съжаление с подобен успех Управлението на милицията в Забегово не можеше да се похвали по най-важния въпрос — тайнствените убийства. Фактът, че по време на второто следствие беше разкрито друго престъпление, съвсем не биваше да успокоява съвестта на нейните служители.

Барбара Шливинска получи искрени поздравления от колегите си. Дори майор Зайончковски побърза да изрази признанието си.

— Кажете — подхвана той, — кой ви даде сведенията за Адам Делкот и престъпната му дейност? На този човек му се полага голяма награда. Вероятно главният началник на Гражданската милиция ще сметне за правилно да възнагради вашия информатор. А и железниците, които са плащали големи обезщетения, не биха се поскъпили да наградят човека, който ги е отървал от тази неприятност.

Шливинска изглеждаше угрижена. Не знаеше как да се измъкне от ситуацията така, че да не ядоса началника си, чиято раздражителност ѝ беше вече позната.

— Информацията получих от един жител на Забегово, който си запази правото да остане неизвестен. Бях принудена да дам дума, че никому няма да изкажа източника на моите сведения.

— Но тук сме само свои — отбеляза подпоручик Жешотко.

— Все пак бих предпочела...

— Башка има право — подкрепи колежката си Зигмунт Полешчук. — Щом е дала дума, трябва да я спази. Самият аз съм много любопитен, но ще трябва да се въздържа от желанието си да задоволя това чувство. Нали така, майоре?

— Без съмнение — призна без въодушевление началникът. — Ставаше дума не да бъде задоволено любопитството ни, а да бъде награден този човек.

— Отлично разбирам подбудите ви, другарю началник — Барбара беше настроена съгласителски, — и ще поговоря с него. Ще му обясня, че има възможност да получи голямо възнаграждение, а вероятно и медал. Човекът не е от заможните и без съмнение тези пари ще са му добре дошли. Нека сам реши.

— Така ще е най-добре — съгласи се майорът.

— Имам ново виждане по въпроса за нашия „азбучен убиец“ — взе думата поручик Анджей Стефански.

— Казвай — подкани го Полешчук.

— Две от жертвите на този човек, както сега вече знаем, са опасни престъпници. На съвестта на единия от тях освен разни дребни прегрешения тежат и изнасилвания. Другият е от бандата крадци по железниците. Така техният убиец се очертава като съдия самозванец, раздаващ кърваво правосъдие. Започва да става интересно дали и другите две жертви са толкова непорочни, както е отбелязано в техните некролози.

Шливинска се усмихна победоносно.

— Моето виждане, че до убиеца можем да се доберем единствено като проучим основно живота на неговите жертви, се потвърждава на практика. Без съмнение Анджей има право. Този човек е убивал хора, които според неговото чувство за справедливост са заслужили смъртта си, но е прибягнал до четири убийства, за да осъществи едно — най-важното за него.

— Но кое от всичките? Кого е искал да убие? Адамяк или Делкот?

— Съмнявам се, че е Адамяк, макар и да не го изключвам напълно. Но зная, че не се касае за отмъщение за изнасилване на някакво момиче от Ковалево, все пак не познавам другите му жертви. И спрямо тях би могъл да играе ролята на отмъстител.

— А Делкот?

— На този въпрос ще можем да отговорим, когато ни стане известен целият механизъм на кражбите по железниците и уточним каква роля е играл в тях Делкот. Разбира се, напълно е възможно да са имали кървави сметки за разчистване помежду си в бандата, макар че според мене в този случай по-лесно би било смъртта на Делкот да се представи като злополука по линиите.

— Сигурно е някой луд, който си е присвоил правото да раздава правосъдие, но с манията да убива по азбучен ред. — Зайончковски за пореден път се опита да защити любимата си версия, но при наличието на нови факти малко я промени.

— Всеки убиец е луд. — Барбара не искаше да влиза в пререкание с началника.

— А оттук нататък?

— Ще търся. Сега ще се заема с онази бедна пенсионерка. Тя най-вече не пасва в концепцията на Анджей.

— Баша, само много те моля, пази се — предупреди я капитан Полещчук. — Вече не си непозната, чужда в Забегово. Вече всички знаят, че главно на тебе се дължат последните, немалко на брой арести. Не е тайна и това, че най-важната задача на нашия поручик в „мини“ е разкриването на извършителя на четирите престъпления. Ако досега убиецът е можел да те пренебрегва, вече знае, че си по петите му и все повече приближаваш към него. Край на шегите.

— Не се страхувайте за мене. Нищо няма да ми се случи.

— Недей да се перчиш. Такива храбреци като тебе ги има колкото си искаш на всяко гробище.

— Капитанът е прав. Моля ви да бъдете крайно предпазлива. Не ходете без оръжие.

Барбара остана много учудена от изказването на майора. Усещаше, че от момента на пристигането ѝ в Забегово този човек се беше настроил по-скоро недоброжелателно към новия член на Градското управление на милицията. Разполагаше с многобройни потвърждения. Откъде изведнъж тази загриженост за нея?

Още на следния ден с обувки в ръце момичето влезе в работилницата на обуцаря, като надзърна предварително през прозорчето, за да се увери, че е сам. Кунерт я посрещна с приятелска усмивка и също я поздрави за големия ѝ успех.

— Знаете много добре, че този успех дължа на вас. Без вашата помощ нищо не бих постигнала. Всъщност не аз ръководих акцията, а Воеводското управление на ГМ. Те установиха адресите на заподозрените и извършиха обиските. Аз дори имената им не знам.

— Но вие съумяхте да обхванете нещата и да проникнете където трябва, за да бъдат намерени и пратени зад решетките тези негодници.

— Това е преди всичко ваша заслуга, Кунерт, и точно във връзка с това дойдох да поговоря с вас.

— Аз, какво... — не се предаваше обуцарят — изпълних дълга си. Нали вие сама казахте, че всеки гражданин е длъжен да помага на милицията в борбата ѝ против злото.

— Отлично разбирам това и бих искала от сърце да ви благодаря за ценната информация. Благодарение на нея е ликвидирана банда, която е извършила кражби за милиони. Полага ви се голяма награда. От милицията и от полските държавни железници.

— Пази боже! — каза Кунерт, сякаш предварително искаше да изключи всяка възможност за подобна мисъл. — Не съм го направил за пари, а само заради вас. Толкова сте мила, млада и симпатична. Винаги ще намерите добра дума или любезна усмивка за стария човек. За какво са ми пари? Два пъти няма да обядвам, а за един обед все ще изкарам нещичко. Нямам никакви близки, всички загинаха във Варшавското въстание или по време на окупацията. И моята свещ скоро ще догори.

— Освен награда възможно е да получите и държавно отличие. Например Кръст за заслуги.

— Поручик Шливинска, на кого ще седна да показвам този орден? Аз съм кротък, скромнен човек и такъв ще си умра. Нали предварително ви помолих разговорът ни да си остане между нас.

— Аз удържах на думата си. Тайната си е тайна, никой не я знае. Дори майор Зайончковски.

— Много ви моля и занаяпред никой да не я научава. Нека си остане между нас завинаги.

Въпреки дългите и горещи уговорки от страна на Шливинска старият обуцар не промени становището си. На поручик Шливинска не ѝ остана нищо друго, освен да обещае на Кунерт, че ще запази пълна дискретност.

Междувременно Воеводската прокуратура водеше енергично дознание във връзка с кражбите по железниците. Старата истина, че пред лицето на опасността солидарност между престъпниците не съществува, се потвърди още веднъж. Всеки от заподозрените, разпитвани от прокурора, „изплюваше камъчето“ много скоро, като се опитваше колкото може повече да омаловажи ролята си в престъпния съюз. Затова нямаше нищо чудно, че папките по следствието с всеки изминал ден набъбваха, а милицията извършваше все нови и нови арести.

Трябваше да се признае, че бандата е била организирана безупречно. Ръководела се е от няколко престъпници в Катовице. Тези хора — привидно извън всяко подозрение — инкасирали парите от откраднатите вещи и ги делели между членовете на бандата, всеки от които изпълнявал своя, точно определена роля.

Тези, които имали достъп до пътните листове и били запознати със съдържанието на запечатаните вагони, предавали номерата на вагоните, които возели заслужаваща внимание стока, на железничарите, работещи по линията. Те пък поставяли по вагоните малки, известни само на тях знаци.

Влакът се придвижвал до следваща гара. Там някой посветен в тайната разчитал тези знаци, отварял катинарите с подправени ключове и разпечатвал пломбите. Някой друг пък на следващата гара, възползувайки се от тъмнината на нощта, разтоварвал ценната стока и я укривал в предварително приготвени тайници. Отговорните за транспортирането поемали крадената стока и я превозвали до складовете на пласьорите. Пласьорите плащали на шефа на бандата. Окраденият вагон продължавал нататък, към Забегово. Тук бдял Адам Делкот. Отварял отново катинарите и с помощта на фалшив уред за поставяне на пломби запечатвал вратите.

Повечето членове на бандата не се познавали помежду си. Всеки се срещал с не повече от един-двама други. Не било лесно да се добере човек до върхушката на престъпната шайка.

Въпреки всичко целият този огромен материал не беше достатъчен, за да бъде изяснено кой е бил истински заинтересован да убие Адам Делкот. Железничарят от Забегово е бил дребно колелце в престъпния механизъм. С нищо не би разсърдил ония „горе“. А единствено върхушката е могла да бъде заинтересована от премахването на Делкот.

Поручик Барбара Шливинска, след като прецени всички факти „за“ и „против“, установи, че и този път не е успяла да стигне до източника.

[1] Ян Килински (1760–1819) — един от водачите на въстанието през 1794 г., обуцар, получил чин полковник. — Б.пр. ↑

X. ДЖИДЖА-ПЕРНИК

Улица Шверчевски е най-дългата и най-голямата улица в Забегово. Започва от главния площад и се влива в катовицкото шосе. В началото на улица Шверчевски се издигат най-представителните къщи на Забегово. Пак там е съсредоточен целият търговски живот на града. Колкото по на юг се отива, толкова по-нарядко са постройките, къщите са по-ниски, заобиколени с градинки. В една от тези къщички на края на улицата е живяла и умряла Мария Боженцка, пенсионерка, вдовица на железничар.

На улица Шверчевски се намира също и гордостта и славата на града — най-големият от трите магазина на самообслужване. Помещава се в специално построен павилион, малко по-навътре от улицата. Всички го наричат, преувеличавайки донякъде, Суперсам и казват, че е по-добре снабден от този в Катовице. В последното твърдение има голяма доза истина. Често щандовете на забеговския магазин са заредени с такива стоки, които са рядкост в Катовице, като например бонбониерите „Ведел“ или „Гоплана“ или консервите със сок от грейпфрути.

Управителката на Суперсама беше една от най-известните личности не само в града, но и в цялата околност. Много причини имаше за това. Преди всичко всеки жител на Забегово поне веднъж седмично посещаваше магазина. Не можеше също така да не се признае, че управителката много енергично ръководеше повереното ѝ предприятие. Магазинът наистина беше отлично зареден, а персоналът винаги любезен. Дори когато се стигаше до конфликт между купувачи и продавачи.

Най-сетне третата причина за популярността на Данута Бишевска в Забегово беше нейното прозвище Джиджа-Перник^[1]. Тази отдавна прехвърлила четиридесет и петте години жена, изглежда, си го беше заслужила. Но все още не можеше да се примири с факта, че с течение на времето годините ѝ се трупаха, а не намаляваха. Но

госпожа Данута смяташе, че времето за нея е спряло, когато е навършила осемнадесет. А и държанието ѝ, и начинът на обличане съответствуваха на осемнадесетте.

Някой, като наблюдавал разхождащата се из магазина стройна, закръглена и вече в напреднала възраст жена, облечена според младежките модели на госпожа Хоф от списание „Пшекруй“, с държание на невръстно момиче, я нарекъл язвително Джиджа-Перник.

Това ѝ прозвище се възприе начаса. След няколко дни всички в Забегово казваха: „Отивам да пазарувам при Джиджа-Перник“, или: „Какво се продава днес при Джиджа-Перник.“ Казват, но това вече сигурно е злостна клюка, че на едно от заседанията на народния съвет, когато обсъждали въпроса да бъдат заменени такива сухи наименования като „Сполем“ или „НСС“ с някакви други, по-благозвучни за ухото, един от съветниците предложил големият червен неонов надпис над Суперсам — „Повшехна спулджелня споживцув“ — да се замени просто с „Джиджа-Перник“.

Данута Бишевска положително знаеше какво прозвище са ѝ лепнали, но не се трогна от това и не промени нито стила на облеклото си, нито поведението си. Продължи с желязна ръка да държи своите подчинени и да се грижи за магазина, сякаш беше не негова управителка, а собственичка. В града я познаваха, малко ѝ се надсмиваха, но я уважаваха. Тя също познаваше всички и с удоволствие даваше ухо на клюките, които ѝ носеха от целия град.

Затова и поручик Шливинска, която търсеше информатори, не можеше да не насочи вниманието си към тази толкова популярна в града личност. Неведнъж още преди това Барбара бе посещавала магазина, но сега, когато шайката на железничарите беше разкрита и ликвидирана, тя беше станала интересна и популярна в целия град личност и да завърже познанство с Данута Бишевска, не представляваше за нея ни най-малко затруднение.

Точно обратното, именно управителката на магазина направи първата крачка, за да се запознае с известната на всички милиционерка. Докато Баша с кошничка в ръка се разхождаше между щандовете, Бишевска се приближи до нея и я осведоми:

— Днес на щанда за колбаси имаме прясна шунка. Истински разкош. Горещо ви я препоръчвам.

Разбира се, Шливинска се възползува от случая. Купи си шунка и сърдечно благодари на Джиджа-Перник за проявената загриженост.

— Няма за какво, поручик Шливинска. Длъжни сме да помагаме на нашата храбра милиция. Особено на един неин представител с толкова заслуги. Сигурно е вълнуващо да се бориш с престъпници. Бих умряла от страх. Представям си колко страхотии сте преживели. Не е като скучния живот в магазина.

— Страхувам се, госпожа...

— Наричайте ме Данута.

— Страхувам се, Данута, че ще останете малко разочарована. Нашата работа е съвкупност от много дейности, лишени от всякаква сензация. В днешно време следствието се подпомага от научните постижения в областта на криминалистиката. Много по-малко в него е гениалната интуиция на Шерлок Холмс или на автентичните американски детективи братя Пинкертон. Разбира се, и на мене ми се е случвало да имам в работата си разни интересни преживявания.

— Трябва да е очарователно. С какво удоволствие бих чула нещичко...

— Няма нищо по-лесно. Стига да си уговорим някой ден среща на чашка кафе.

— Ще ви бъда много признателна, поручик Шливинска.

— Наричайте ме Баша.

— Не зная как да ви благодаря. Не бих била истинска жена, ако не бях любопитна. Но кога?

— Някой следобед, когато разполагате със свободно време.

— Какво ще кажете за утре?

— Чудесно. В колко?

— Когато на вас ви е удобно.

— За мене е все едно. Свършвам работа в четири следобед.

— Тогава в пет?

— И така, уговаряме се за пет. Къде? В „Гвездечка“?

— Би предпочела да не бъде там. Познават ви, ще има да ни зяпат и да ни пречат. Няма да можем спокойно да поговорим. — Управителката на магазина имаше основание.

— Съгласна съм с вас.

— Може би у дома? Живеея наблизо. Няколко къщи по-нататък. Също на улица Шверчевски. Много ви моля. И мъжът ми ще се

зарадва. Той с такова възхищение говори за вас. А кафенцето положително няма да бъде по-лошо от това в „Гвездечка“.

— Не се съмнявам — засмя се Барбара. — Добре, Дануша, в пет. Ще бъде точна.

Разбира се, „кафенцето“ се оказа разкошен прием. Съпругът на Джиджа-Перник, дребен човечец, напълно в сянката на своята подобра половинка, почти не говореше. Всъщност кога би могъл? Госпожа Бишевска, макар че прояви такова любопитство по отношение на милиционерските приключения, в продължение на час и половина не даде възможност на гостенката си да продума. Затова пък успя да разкаже на Баша целия си живот и куп клюки, които се носеха из града.

Най-сетне Чеслав Бишевски успя да се включи в разговора:

— Баша беше обещала да ни разкаже за своите приключения.

— Точно така — подхвана управителката на Суперсам. — Ние чакаме, чакаме, а Башенка мълчи. Може ли така? Отворихте ни апетит, а сега — нищо.

Шливинска тактично премълча, че до този момент домакинята не бе дала никому да си отвори устата, и в отговор на молбата на домакиня разказа два-три случая от практиката си в Ченстохова.

— А онзи вампир от Катовице? — полюбопитствува Данута.

Сега милиционерката трябваше да си спомни как тя и двадесетина други хубави момичета, събрани от цялото воеводство, трябваше да обикалят нощем пустите улици на онези предградия, където върлуваше страшният изверг. Под баретите или шапчиците си носеха стоманени предпазители за главата, защото този налудничав тип най-често нападаше жертвите си изотзад, като им нанасяше удар по черепа.

— Дълго ли обикаляхте така?

— Акцията продължи няколко седмици. Но без резултат. Престъпникът беше хванат при съвсем други обстоятелства. В хода на много продължително и тежко следствие беше разкрит кръгът от хора, които са укривали „вампира“. Беше задържан, когато обикаляше в търсене на нова жертва. У него намериха и предмета, с който е нанасял удар на жертвите си.

— Дали ще успеете да хванете и нашия вампир по същия начин? Аз съм вече в безопасност. Колко е хубаво, че съм се омъжила за

Чеслав и нося фамилия Бишевска. Но тези, чиито имена започват с буквите „Е“ или „F“, умират от страх. Боженцка и Бишевска не са много далеч в регистрационния списък. Дори живеехме на една и съща улица. Но е избрал нея. Било му е по-удобно — малка къщичка с градинка, а ние сме в нов голям блок с тридесет семейства.

— Вие добре ли я познавахте?

— Добре, или не, но познавах тази стара лихварка.

„Лихварка“! Тази едничка дума бе достатъчна за Барбара. Сега разбра. Докато проучваше досиетата по делото, се чудеше как е възможно? Синът на Мария Боженцка, едва-що завършил млад инженер, строи красива вила на стойност най-малко седемдесет хиляди злоти. Наистина събраните сведения показваха, че нито Мечислав Боженцки, нито съпругата му са се срамували от мистрията и лопатата и много са работили на този строеж. Въпреки това... В гаража стоеше нов вартбург. Наистина заплащането в мините е по-високо от това в другите отрасли на промишлеността, но все пак не чак толкова високо, че да могат хора, които едва са напуснали аудиториите на Минно-геоложкия институт, така добре да си уредят живота.

А и Мечислав не се беше оженил за девойка с имот, нито си я беше подбрал от средата на частниците. Чисто и просто си беше намерил хубаво и мило момиче, служителка в същата мина, дъщеря на обикновен миньор.

А и младото семейство на лекаря, което се беше преместило да живее в Шчечинска околия, минаваше за заможно в своя град. Наистина нямаха собствена къща, защото лекарят в провинцията и без това получава хубаво жилище, но това, което им бе дадено, бяха обзавели твърде прилично, дори луксозно. И полския фиат не бяха купили на изплащане.

Както бяха отбелязали служителите на милицията, децата на Мария Боженцка изобщо не скриваха, че майка им много им е помогнала, за да се устроят. Тогава този факт е убягнал от вниманието на водещия следствието, ала сега трябваше да се помисли върху него.

— Била е много предприемчива старица — през смях каза поручик Шливинска. — Търгувала е тайно с водка и по този начин е подпомагала ДСК. Добре е припечелвала.

— Така е — призна Чеслав Бишевски.

— Беше истинска пиявица — добави жена му. — Аз самата...

— Такива лихварки... — Барбара си даде вид, че не е обърнала внимание на това, че Джиджа-Перник прекъсна изречението си по средата — такива лихвари умеят да се възползват от тежкото положение на човек, изпаднал в затруднение. Уж му се притичват на помощ, но срещу солидно заплащане. Често при пет процента месечно.

— Какво говорите, пет! Тя взимаше по десет и повече. Колкото можеше да изскубне.

— А сама нищо не е рискувала. Дори е настоявала да ѝ се дава злато в залог. — Шливинска реши да рискува. Беше сигурна, че не греши. Лихварите винаги се подсигуряват по този начин.

— Дори златни годежни пръстени приемаше — добави Данута.

— Седите си в магазина и всичко знаете. Просто ви се възхищавам.

— Хората са приказливи. Аз само слушам. Сами си разправят. Не е необходимо да ги разпитваш.

— А що се отнася до Боженцка, тази „леля“ я знаеше целият град, — добави мъжът ѝ.

— Толкова сте ми симпатична, че ще ви кажа цялата истина. Само че, миличка, да си остане между нас. Не ми се иска отново да се разравя тази работа. Няма да можем главите си да вдигнем от срам.

— Разбира се. Седим и пием превъзходно кафе и ей така си бърбим. Не съм дошла по служба — усмихна се Барбара.

— Така е — потвърди Бишевски.

— Знаете ли — управителката сниши гласа си до конспиративен шепот, — преди две години в магазина ми бяха установени липси.

— Големи ли?

— Над четиридесет хиляди. Представете си само. Четиридесет и три хиляди над лимита.

— Това е ужасно! — със съчувствие каза милиционерката.

— Бях взела две момичета в магазина. Изглеждаха порядъчни. И родителите им познавах. Не знаех, че са се сдушили с онази банда нехранимайковци. Докато се усетя, че нещата не вървят на добре и успея да ги изхвърля и двете, стана много късно. Те заедно с приятелчетата си изпод носа ми бяха изнесли вино и водка на такава стойност.

— Разбира се, не се размина без неприятности — подхвърли Чеслав, — аз предупреждавах. Казах й: „Внимавай, Данка.“ Но вие знаете, кой ли мъж го слушат?

— Познавах родителите им. Толкова порядъчни хора. Откъде да предположа?!

— Днес никому не можеш вяра да имаш.

— Това е света истина, Башка.

— Дълго ли работеха при вас?

— Около седем месеца. А аз, сляпата, нищо не забелязвах. Те и ухажорите им всеки ден са изнасяли от магазина по няколко бутилки вино или водка. Едва когато на няколко пъти ги видях вечер на градус и в компанията на бандата на Адамък и Палуха, очите ми се отвориха. На следния ден, като излизаха от магазина, им казвам: „Момичета, отваряйте чантичките.“ Като се почнаха едни истерии и ревовے: „За какви ни мислите.“ А аз настоявам: „Изваждайте всичко от чантите, или ще извикам милиция.“ Едната беше взела две бутилки соплица, другата — шише егри бикаверен и половинка шунка.

— Отбрани напитки и добро мезе. Предадохте ли ги на милицията?

— Не. После неведнъж съм съжалявала за това. Но тогава ме досрамя, че съм била толкова глупава. А и жал ми беше за родителите им. Мислех, че нещо се е случило, че станалото е случайно. А те така да ме подведат.

— Когато Данушка установи загубите, мислех, че ще се поболее. Боях се инфаркт да не направи.

— Малко оставаше. Така се разстроих, а от дете съм с крехко здраве...

„Сигурно е в състояние да пренесе петдесет килограма брашно на раменете си на три километра“ — помисли си Шливинска, а на глас каза:

— Имате късмет, че всичко е свършило добре.

— Права сте, Баша. С четиридесет хиляди вътре! Можеше да се стигне до прокурор и съд. Цяло щастие е, че ме познават и уважават в дирекцията. Шестнадесет години работя в Забегово. Отначало държах един магазин на пазара, докато Суперсама още го нямаше. А от пет години съм на Шверчевски. Никога не съм влизала, нито с грош. Пък и когато се случи това нещастие, директорът ми каза: „Госпожа

Бишевска, вярвам ви, че двете момичета са ви подвели. Но не можем да го минем като брак. Трябва бързо да възстановите сумата.“ Лесно е да се каже: „Бързо да възстановите сумата“, но откъде да взема толкова пари?

— Боженцка ли ви услужи?

— Бях принудена да прибягна до тази лихварка. Представете си, поиска ми десет процента месечно, а и ден не минаваше, без да се отбие в магазина. Ту за водка, ту за нещо друго. Винаги казваше, че уж не тя давала парите, а някакъв непознат от Гливице, той вземал такъв процент. А тя от добро сърце посредничила на приятели. Хората се правеха, че ѝ вярват. Какво можеха да сторят?

— Удавникът за сламка се хваща.

— И аз бях принудена да се уловя за такава сламка. Разпореди се полици да ѝ дам за четиридесет и осем хиляди злоти. С процент за два месеца напред, защото само при такъв срок се съгласи да ми ги заеме, и злато в залог трябваше да ѝ дам. Предупреди ме, че ако не ги изплатя в срок, златото ще загубя, а полиците ще отидат при съдебния изпълнител.

— Добре, че сте имали някое и друго бижу да дадете в залог.

— Точно там е работата, че нямах. Двете ни халки и няколко пръстенчета, единия Чеслав ми беше подарил още преди сватбата, малко ѝ бяха. Разтичах се по роднини и приятели. На прося го ударих някой за два месеца да ми услужи.

— А родителите на двете служителки?

— Хората са ужасни. На всичко отгоре бяха обидени, че хвърлям безпочвени обвинения върху горките, невинни деца. Изобщо не искаха да разговарят с мене. Едва тогава разбрах колко глупаво съм постъпила. Трябвало е веднага да уведомя милицията и да изискам ревизия. А сега трябваше сама да плащам вместо крадлите.

— Винаги е така. Укриването на малките провинения води по-късно до големи престъпления.

— Все пак се намериха добри хора да помогнат. Един ми даде пръстен, друг — брошка с камък и накрая взех парите от Боженцка. За два месеца изплатих всичко до последния грош. Всичките четиридесет и осем хиляди злоти. Трябва да си призная, че и потребителната кооперация постъпи много етично. Като възстанових липсите, ми отпусна голям заем. И от взаимоспомагателната каса добавиха

нещичко. А и от службата на мъжа ми ни помогнаха. Иначе не бихме могли да се измъкнем.

— Боженцка върна ли ви полиците и златото?

— Принудена беше. Но по лицето ѝ разбрах, че беше много недоволна. Разчиташе, че или ще измъкне повече, като проточа изплащането, или ще си присвои бижутата. Беше сурова жена. Безмилостна. Трепереше на всеки грош. Сякаш ѝ беше малко това, което припечелваше от водката. А и пенсия имаше. Железничарска, значи не съвсем малка.

— Вероятно някой отчаян неин длъжник я е съсякъл с брадвата?

— Какъвто животът, такава и смъртта. Живееше като пиявица, умря като свиня в кланица, която зашеметяват с тъпата страна на брадвата, преди да я заколят. Макар и да не е по християнски, изобщо не я съжалявам.

— Какво правеше с парите си?

— Всичко пращеше на децата си. Много често казваше: „Аз на младини съм се мъчила, нека те имат това, което на мене ми е липсвало.“

— А децата вероятно са се срамували от майка си?

— То се знае. Щом се измъкнаха от къщи по училищата, дори за ваканциите не искаха да се прибират. А по-късно изобщо не се и мярваха. Когато дойдоха за погребението, мислеха единствено как най-бързо да привърши този обред. Метек не отиде да види готовата плоча, макар че със собствената си кола би могъл да стигне до Забегово за не повече от час.

Стана вече късно и макар че гостоприемните домакини я задържаха, Барбара реши, че е време да си тръгва. Сведенията, които получи от всезнаещата управителка на Суперсам, щяха да дадат нова насока на следствието. Шливинска искаше да обмисли информацията на спокойствие, преди да докладва на утрешното заседание.

Но беше принудена да признае, че колкото повече размишлява, толкова повече се отдалечава от разгадаването на тайнствените убийства. Бяха убити хора, които в по-малка, като например Боженцка, или в по-голяма степен, като Делкот и Адамяк, бяха нарушавали Наказателния кодекс. Не един гражданин би могъл искрено да желае смъртта им. Но от обикновеното желание до хващането на брадвата или натискането на спусъка на пистолета пътят е дълъг. Колкото и да

се вниква в действията на лихварката или на крадеца от железниците, не можеше да се направят каквито и да било изводи за убиеца. Смъртта на Адамяк можеше да бъде резултат на отмъщение. Но хитростта на престъпника, хладнокръвието, с което убиваше една подир друга жертвите си, по-скоро изключваше възможността да е човек, отмъщаващ за изнасилването на своя любима или дъщеря.

На същото мнение бяха всички офицери. Внимателно изслушаха неочакваните разкрития на колежката си за тъмните страни от живота на Мария Боженца. Особено майор Станислав Зайончковски беше неприятно изненадан. Живееше с мисълта, че за другите както и да е, но той като началник на Градското управление отлично знае какво става в поверения му район. А ето че идва съвсем чужд човек, който не познава обстановката, и в продължение на няколко седмици разкрива толкова местни тайни.

— За липсите при Джиджа-Перник — каза той — знаех. Целият град се занимаваше с този въпрос. Дори дирекцията на потребителната кооперация се допита до мене дали не би следвало да бъде отнесен в съда. Разговарях с прокуратурата и дойдохме до извода, че трябва да дадем на тази жена шанс. Бяхме уверени, че не тя е откраднала. Жалко само за това, че на двете момичета тогава им се размина.

— Моята версия за тайнствената „черна ръка“ още веднъж се потвърди — забеляза поручик Анджей Стефански. — Първо е загинал извършител на изнасилване, после лихварка и крадец. Интересно до какво ли ще се докопаш при Червономейски?

— Тук работата е значително по-трудна. Богат човек, преместил се да живее тук отскоро — разсъждаваше Зигмунт Полешчук. — Известни са ни големите му доходи. Парите си е печелил по честен начин. Знаем също, че никога не се е съгласявал на каквито и да е машинации с управителите на държавните магазини, които са изкупували от него зеленчуците и плодовете му.

— Възможно е в биографията му да има някои тъмни страни от периода, когато е живял във Франция — намеси се в разговора подпоручик Жешотко.

— Щели са да го убият там, а не в Забегово.

— Убиецът може да го е последвал.

— Убиецът положително е жител на нашия град. Човек, който познава обстановката по-добре от нас. — Барбара отстояваше своето.

— Наистина липсват основателни мотиви за убийството на Делкот и Боженцка. Трудно ги откривам също и в случая с Адамяк. Остана последният от четворката. Владислав Червономейски. Имам вътрешното убеждение, че в живота и смъртта на градинаря се крие развързката на нашата загадка или най-малкото на половината от нея.

— Как така? — учуди се Жешотко.

— Защото не е достатъчно да се намери отговор на въпроса: защо? Трябва да се знае и: КОЙ?

— Необходимо ли е да охраняваме и занапред всички с буквата „Е“? — попита капитан Полешчук. — Какво мислиш по този въпрос, Баша?

— Сега това ми се струва особено важно — отговори девойката.

Майорът, доволен, кимна в знак на потвърждение. Като че ли за пръв път двамата постигнаха съгласие за нещо.

— Защо? — Подпоручикът беше известен с вечните си въпроси. Стефански някога го беше нарекъл „Защотко“.

— Защото — обясни майорът — нашият престъпник добре знае какво става в Забегово. Известни са му успехите на нашата колежка. Наясно е, че е разкрила най-тъмните страни от живота на Адамяк, Боженцка и Делкот. Няма да му бъде никак трудно да се досети, че сега Шливинска ще се заеме с Червономейски. Човек, който не се е поколебал да извърши четири убийства, е хладнокръвен и има железни нерви. Но и те могат в края на краищата да му изневерят. Та нали и той вижда, че възможността да бъде разкрит се приближава с всяка минута. Може да му хрумне, че трябва да посегне на следваща жертва. Вече на човек съвсем невинен, с безупречно минало. Дори само за да ни създаде работа, а самият да печели време. И да утвърждава както у гражданите, така и у милицията впечатлението, че престъпленията са дело на невменяем луд.

Барбара признателно погледна началника си. До този момент явно беше подценявала майора. Сега се убеждаваше, че е интелигентен, опитен офицер. И преди всичко човек, който умее да признава собствените си грешки и да се отказва от неправилни оценки.

— Поддържам мнението на другаря началник — каза тя. — Страхувам се за тези хора.

— А аз се страхувам и за вас. Престъпникът има два пътя — или да се опита да продължи азбучните си убийства, или да премахне този,

който му ходи по петите. Затова още веднъж ви предупреждавам: бъдете нащрек.

— Надявам се, че до такава степен се чувствава спокоен и сигурен, че наказанието ще му се размине, та ще си кротува, докато Башка го пипне — каза капитан Полешчук, за да успокои колегите си.

[1] В свободен превод: Беба-Бабка. — Б.пр. ↑

XI.

КЪДЕ СА ОТПЕЧАТЪЦИТЕ ОТ ПРЪСТИТЕ?

Поручик Барбара Шливинска си даваше сметка, че проучването на живота на Владислав Червономейски ще бъде значително по-трудно, отколкото на другите жертви на „азбучния убиец“. Градинарят, човек богат, не е поддържал близки и приятелски отношения с никого в града, не ходел по кръчми, не пазарувал в местните магазини, живеел в краен квартал. Повечето от жителите на Забегово знаеха по-скоро елегантната му симка, отколкото самия ѝ притежател.

Дори не можеше и да се мечтае да се намери подходящ информатор. Затова поручик Шливинска се зае отново да изучава досиетата по делото и прикрепения към тях плик със снимки и разни документи.

Но едва след третото внимателно прочитане на дебелия папка момичето забеляза липсата на нещо много съществено. Сред приложенията нямаше лист с отпечатащи от пръстите. Правило е при всеки случай на внезапна смърт, настъпила в резултат на нещастен случай или престъпление, следствената група, която винаги разполага с дактилоскопист, да направи на място снимки, а също да вземе отпечатащи от пръстите на жертвата.

Шливинска намери старши сержант Лемски, който се беше занимавал с тази страна на случая.

— Защо не сте приложили към досието отпечатащи от пръстите на Червономейски? — попита тя. — Моля да ми ги осигурите.

Старши сержантът се изчерви.

— За какво са ви тези отпечатащи? Сам не се е застрелял. Знае се, че го е убил „азбучният убиец“. Той не е оставил никакви отпечатащи. Няколко часа работих там и нищо не открих.

— Не става дума за убиеца, а за жертвата. За Червономейски.

— Изобщо не съм взимал отпечатащи от него.

— Възможно ли е това? — учуди се поручик Шливинска.

— Е, имаше толкова работа. Парникът е огромен като катедрала. С два входа. Трябваше да претърсим навсякъде, дали няма да се намери някой отпечатък. Имаше ги колкото искаш, но всичките или на сина му, или на стария, а и на помощниците също.

— Ако сте сравнявали откритите отпечатъци с отпечатъците на Червономейски, значи сте взели и неговите.

— Разбира се, че съм ги снел, но измежду другите. Старият е имал характерна двойна примка, така че веднага се разпознава между останалите. А след като свърших работата си, тялото вече беше преместено в къщата с разрешение на прокурора. Изобщо ми се изплъзна от съзнанието. По-късно сметнах, че целият този материал е ненужен и го унищожих.

Нямаше как, Шливинска се запъти към майора с проблема си.

— Толкова ли са ви необходими тези отпечатъци? — Учуди се Станислав Зайончковски.

— В биографията на покойния, която намерих в досието, има много съществени пропуски.

— Така ли смятате? — На майора никак не му допаднаха нейните думи. Нали самият той беше водил това разследване.

Барбара забеляза, че отново бе накърнила амбицията на началника си, и се опита да смекчи нещата:

— Разбира се, тогава сте водили следствието от друга гледна точка, не от днешната. Тогава не сте търсили, както се казва, „под вола теле“, а само ориентировъчно сте проучвали живота на убития градинар. Сега, когато можем да се обзаложим, че и на неговата съвест тежат престъпления, трябва да подходим по друг начин. Колкото до пропуските, направи ми впечатление следното: опираме се на показанията на Янина Червономейска, съпруга на Владислав, че семейството е емигрирало от околностите на Чешин във Франция през 1935 година. Но това не е било възможно да се провери. Всички документи от селото са изчезнали по време на войната. Следствието се е задоволило с тази кратка информация от управлението на милицията в Чешин. Не е търсено потвърждение на фактите от свидетеля, каквито без съмнение има още живи в този край. А може и Червовомейски изобщо да не се е казал, така.

— Мислите ли? — Зайончковски дълбоко в себе си признаваше, че упрекът на момичето е основателен. Разбира се, не беше давал

разпореждане да се проучи тази подробност.

— Нищо не мисля — просто не зная. А трябва да зная. Другият пропуск е значително по-съществен. Все така опирайки се на биографията на Червономейски, разказана ни от неговата съпруга, знаем, че градинарят е бил взет в хитлеристката армия и изпратен на Източния фронт. Но не знаем как се е държал там гефрайтер^[1] Червономейски. Дали случайно не е бил есесовец или друг военен престъпник? И фактът, че е попаднал в плен след падането на Сталинград, не е потвърден. Може героят ни да се е подвизавал съвсем другаде и да е изпълнявал съвсем други функции. Не подозирам вдовицата му в злонамереност и фалшиви показания. Възможно е да не знае нищо за това.

— Да — съгласи се майорът, — тия неща ще трябва да се изяснят.

— И още един пропуск, най-важният. Същата Червономейска е дала показания, че мъжът ѝ се е върнал във Франция след плен в Русия едва през 1948 година. Дали наистина е бил толкова дълго там? Та нали съветската власт е била напълно наясно, че хората от Шльонск, Елзас, Тирол и другите области, насилствено присъединени към райха, са били вземани във войската и обявявани за немци без тяхно съгласие. Тези пленници са били освобождавани първи, дори още преди да приключат военните действия, в случай че изразявали желание да се присъединят към войсковите формации на своите народи, сражаващи се срещу Хитлер на страната на Червената армия. Хиляди жители на Шльонск именно по този начин са попаднали в Първа полска армия. А тези, които не са горели от желание да продължат да воюват, са се връщали по домовете си през 1945 година — веднага след капитулацията на Германия. Как е станало така, че Червономейски се е върнал в Елзас цели три години по-късно?

— Да, това е странно.

— Странно е още, че нещастният, преминал през поля и гори войник, едва освободен от пленническия лагер, почти веднага след като се е върнал при жена си, на която заедно с децата не е могло да ѝ бъде леко през войната, продал жилището си в Елзас. Както знаем, работел е като наемник при един от асовете на градинарството. Откъде изведнъж намира финансова възможност да вземе земя под аренда и съвсем скоро след това да купи голямо стопанство край Лондон? Все

пак за да се устроиш като арендатор, са нужни много пари, да не говорим, че арендаторът трябва да плати цялата сума предварително.

— Признавам, Баша — Зайончковски за пръв път се отказа от официалното „вие“, — че не успях с този случай. Вината е моя.

— Но, драги майоре, не може да се говори за неуспех, става дума за недоизясняване на някои подробности, които в началото не са изглеждали чак толкова важни. — Барбара наистина съжали началника си. Лицето му изглеждаше доста угрижено. — Не са имали ни най-малко значение за по-нататъшното развитие на нещата.

— Така ли мислите? — без да е убеден, попита Зайончковски.

— Разбира се. А пропуските ще изясним.

— Затова ли са ви необходими отпечатъци от пръстите?

— Точно затова. Ще ги изпратим в централата. Може там да са зарегистрирани. Ако трябва, ще се обърнем към съветските власти с въпроса дали в списъците на пленниците, взети при Сталинград, фигурира името Владислав Червономейски и кога е бил пуснат на свобода. Ако и това не се окаже достатъчно, ще помолим Франция да ни осигури данни за този репатриант.

— С Франция ще бъде най-трудно и най-дълго — намръщи се майорът. — Ще трябва да прибегнем до помощта на Министерството на външните работи. Докато дойде отговор, ще мине много време.

— Ако не може по друг начин, няма как, ще почакаме. Най-лошото е, че нямаме тези отпечатъци.

— Ще му дам аз на този Лемски. Толкова вещ специалист, а така да провали работата!

— Майоре — момичето се престраши да защити сержанта от всъщност основателния гняв на началника, — още в Светото писание е казано: „Който е невинен, нека хвърли камък.“

Зайончковски се разсмя.

— Опак ден е днешният за мене. Но си го заслужавам. Ех, заслужавам си го.

— Никакво наказание няма да промени факта: отпечатъците липсват.

— Но ще ги имаме.

— Страхувам се да не стане твърде късно. Дори да получим разрешение от прокурорските власти за ексхумация на Червономейски,

разлагането на трупа може да е напреднало и папиларните линии да не са ясни. Минало е повече от месец и половина от убийството му.

— За щастие само месец и половина. Нямам предвид ексхумация. Ще изпратя Лемски в дома на Червономейски. Нека се опита там да вземе отпечатъци от пръстите му. Възможно е още да не са се заличили от някои предмети, принадлежащи на градинаря.

— Но как да ги различи от отпечатъците на други лица, които е възможно да са били там след смъртта на градинаря?

— Известен риск, разбира се, винаги ще има. Но Лемски е длъжен да си припомни как са изглеждали пръстите на Червономейски. Освен това съществува възможност върху предметите от съвсем личен характер, такива като например четка, самобръсначка или градинарски нож, да са останали отпечатъци от пръстите само на умрелия.

— Лемски спомена нещо за двойна примка — спомни си Шливинска.

— Е, тогава всичко е наред — зарадва се началникът, — двойната примка е много рядко срещано разположение на папиларните линии. Среща се веднъж на неколкостотин хиляди, ако не и на милиони пръсти. Старши сержантът без затруднение ще идентифицира подобен белег и няма да сгреша. Почти е изключено в дома на Червономейски да се намерят подобни отпечатъци с двойна примка, които да не са на градинаря. А аз все пак ще кажа на Лемски няколко думи. За да не се повтаря подобна немарливост в бъдеще.

Този път старши сержантът се представи добре. Три дни работи в дома на семейство Червономейски. Задачата му не беше лесна, защото жилището беше почистено наскоро, а в парниците работеха хора, които вероятно бяха заличили всички предишни отпечатъци. Дори четката и електрическата самобръсначка, на които майорът така разчиташе, бяха старателно измити и прибрани в шкафа.

Въпреки това на Лемски му се удаде на две места да попадне на за съжаление доста повредени и наполовина заличени отпечатъци с двойна примка. Разпалено продължаваше да търси други, по-ясни.

Най-сетне щастие се усмихна на дактилоскописта. В дъното на един от шкафите откри пушка в калъф. Между другото Червономейски бил страстен ловец и членувал в местната ловна дружинка. Оръжието не е било използвано от никого след смъртта му.

Никой не беше го изваждал от калъфа. Върху приклада на пушката и върху дулата ѝ се бяха запазили няколко ясни и пълни отпечатъка.

Не бяха от всичките десет пръста, но можеше да се допуска, че са и от лявата, и от дясната ръка. Това беше вече достатъчно за евентуална идентификация.

Наперен като паун, сержантът рапортува за изпълнение на задачата и остави на бюрото на Шливинска находката си.

Барбара начаса се разтича да прави снимки на отпечатъците и още същия ден беше изпратено писмо от Забегово до столицата. Молеха Главното управление на милицията във Варшава да установи дали приложените отпечатъци фигурират в централната картотека, както и да им бъде разрешено да се обърнат към съветските власти с молба за отговор на следните въпроси: дали в списъка на немските пленници фигурира името Владислав Червономейски? Ако да, то кога е бил освободен същият пленник и дали приложената снимка свидетелствува за идентичност на отпечатъците в документацията за бившия участник в битките при Сталинград?

Освен това управлението на ГМ в Забегово помоли висшестоящия орган по официален път да изиска от Франция сведения за репатрианта, който през 1968 година е ликвидирал окончателно имота си край Лион и се е върнал в Полша.

Сега на Шливинска ѝ оставаше само да чака резултатите от своите действия.

А междувременно в Забегово цареше пълно спокойствие. Нещата в малкия град бяха влезли в обичайното си русло. „Азбучният убиец“ не даваше признаци на живот. Хората, чиито имена започваха с буквата „Е“, малко се поуспокоиха, за което големи заслуги имаше милицията. Беше проявила специални грижи за тези граждани. Зъболекарят Емилянович, който след убийството на Адам Делкот беше избягал от Забегово, реши да се върне и да възобнови твърде доходната си частна практика.

Единствен майор Зайончковски не скриваше песимизма си. На всяко заседание предупреждаваше подчинените си и ги призоваваше към все по-голяма оперативност и бдителност. Не се съгласяваше да бъде снета охраната от набелязаните хора, за което нееднократно настояваше капитан Полешчук, защото не му достигаха хора за други акции.

— Бъдете внимателни, бъдете внимателни — повтаряше
опитният офицер. — Още не се е свършило, убиецът не е зад
решетките, длъжни сме да бдим денонощно.

[1] Ефрейтор (нем.). — Б.пр. ↑

XII. ПРИКЛЮЧЕНИЕ ПРИ СТОМАТОЛОГА

Кажимеж Емилянович с право се смяташе за най-добрия зъболекар в целия град. При него идваха хора чак от Катовице.

Заедно с увеличаващата се клиентела растяха и доходите му. Преди години беше купил парцел на една от главните улици в Забегово и си беше построил елегантна, удобна къща. Сградата е била планирана с оглед професията на собственика ѝ. На партера, през отделен вход се влизаше в чакалнята и в големия кабинет, обзаведен с най-новите завоевания на стоматологичната техника. Цялата външна стена на кабинета представляваше огромен прозорец. Непосредствено до него бе разположен зъболекарският стол, така че стоматологът имаше отлична светлина, което, разбира се, беше важно за работата му.

Напоследък, без да жали сили и време, зъболекарят беше защитил докторат. На входната врата на къщата за голяма чест на собственика и се появи черна мраморна табела със златни букви:

Д-Р КАЖИМЕЖ ЕМИЛЯНОВИЧ
стоматолог

Сега вече всеки пациент знаеше, че към този, дето вади зъби, трябва да се обръща с най-голямо уважение: „Господин докторе.“ Числото на желаещите да се възползват от услугите на зъболекаря растеше все повече. Необходима беше голяма протекция или трябваше да се запишеш седмици предварително, за да попаднеш в остъкления кабинет на доктора.

Веднъж, когато чакалнята пращеше от търпеливи пациенти, чакащи реда си, а на стола седеше съпругата на едно от местните величия, изведнъж се раздаде гръм от пистолетен изстрел и секунда по-късно трясък от строшени стъкла. Доктор Емилянович показа

превъзходен рефлекс. Преди да се посипят по пода парчетата стъкло, съобразителният зъболекар вече лежеше, плътно прилепен към пода, скрит зад зъболекарския стол. Проехтя втори изстрел и още едно стъкло се пръсна на дребни парченца.

Служителят от милицията, който бдеше за сигурността на зъболекаря в съседната стая, изхвъркна на улицата с оръжие в ръка. Не видя никого. Милиционерът се огледа надясно и наляво, но улицата беше съвсем пуста. Вероятно са стреляли от насрещната страна. Мястото беше още незастроено, оградено с висока телена ограда, зад която се виждаха няколко големи дървета и някакви храсти.

При това положение на милиционера не му оставаше нищо друго, освен да уведоми управлението на милицията. То се намираще на съседната улица, веднага след ъгъла. Не бяха изминали и пет минути, когато на местопроизшествието се появи майор Зайончковски с група свои подчинени.

В дома на доктора всички бяха възбудени и уплашени. Самият зъболекар продължаваше да се крие зад зъболекарския стол. Милиционерите положиха твърде много усилия, за да го накарат най-сетне да се отлепи от пода, защото опасността отдавна беше минала.

В резултат на щателния оглед бяха намерени две гилзи от пистолетни куршуми. От местонахождението им можеше доста точно да се определи, че стрелящият е стоял зад дървото пред големия венециански прозорец, през който е наблюдавал работещия зъболекар. За късмет на доктора престъпникът фатално не беше улучил. И двата куршума бяха прелетели значително по-високо, най-малко на метър и половина над главата на наведения над пациента лекар. Единствено прозорците бяха пострадали от тази стрелба.

Покушението е било обмислено до най-малки подробности. Мрежата откъм задната страна на парцела беше прерязана и подпряна с пръчка, за да не пречи на стрелящия при оттеглянето му. Задната страна на парцела граничеше с друг, незастроен и без ограда, който извеждаше на две сливащи се улици. Оттук тръгваха няколко пътечки, водещи в разни посоки. За да съкратят пътя си, хората често минаваха по тях.

Парцелът, от който бе стреляно към къщата на Емилянович, бе обрасъл с висока трева. Така че не беше трудно да се установи пътят, по който се беше оттеглил престъпникът чак до дупката в мрежата. Но

каква полза от това, щом като се оказа невъзможно да се снемат гипсови отпечатащи от стъпките. Можеше само да се предполага, че е човек с относително малко стъпало и следователно нисък на ръст.

Гилзите от двата патрона бяха идентични с намерената преди край тялото на Владислав Червономейски. А и самите куршуми стърчаха от стената под тавана в кабинета на стоматолога и макар и малко приплеснати, доказваха, че са изстреляни от същия пистолет, с който бяха убити градинарят и железничарят Адам Делкот.

Така че „азбучният убиец“ бе подновил дейността си. Този път без трагични последствия.

Милицията изслуша пациентите на доктор Емилянович. Седяха спокойно в чакалнята и от скука преглеждаха разни миналогодишни илюстрирани седмичници. Между другото интересно откъде зъболекарите успяват да се снабдяват със стара преса? Никой нищо не бил видял и не бил чул. Дори пистолетният изстрел и звънът от сипещи се стъкла беше убягнал от вниманието на тези хора, погълнати от грижа за своите зъби.

Бяха разпитани и обитателите на околните къщи. Както от улицата, на която се намираще къщата на стоматолога, така и от онези, които водеха към незастроения парцел. Никой не беше забелязал нищо подозрително. Никой не беше видял бягащ мъж. С една дума, престъпникът сякаш бе пропаднал вдън земя.

Още същия ден вечерта на вратата на къщата на доктор Емилянович се появи бял лист с надпис: „Поради пътуване стоматологичният кабинет няма да работи известно време. Умоляват се всички пациенти да се обърнат към зъболекаря Павел Жарноцки, който ще продължи лечението им.“

Както се вижда, доктор Емилянович беше твърде загрижен за здравето на пациентите си. Началната буква на фамилията на Жарноцки „z“^[1] гарантираше възможност за провеждане на продължително лечение.

На съвещанието в управлението майор Зайончковски гледаше триумфално.

— Предупреждавах — каза той, — че трябва да сме нащрек. И съм имал право. Много жалко, че не бяхме поставили засади на празния парцел. Имах наум такова нещо, но много ми пречеше високата мрежа. В случай, че престъпникът се беше опитал да

проникне в дома на доктора откъм улицата, нашият човек щеше да е затворен зад високата ограда и не би могъл да се притече на помощ.

— Можеше един да стои в къщата на Емилянович, друг да се скрие в градината. — Подпоручик Жешотко както винаги беше пълен с добри идеи. Там е работата, че и този път със закъснение.

— За съжаление — намеси се капитанът — нямаме толкова хора, че на всеки от нашите господа „Е“ да осигурим двойна охрана. И без това тази акция значително изчерпи резервите ни.

— Всъщност аз дори съм доволен — продължи началникът, — че бандитът посегна на Емилянович. Страхувам се, че ще нанесе удар и някъде другаде.

— Къде?

— Допусках, че ще се опита да нападне нашата колежка. Предупреждавах и нея неведнъж. Обзалагам се, че и сега в чантата ѝ няма оръжие.

— Е, Башка, да се обзаложа ли с майора? — попита поручик Анджей Стефански.

— Жал ми е за тебе. Ще загубиш.

— Колежката Шливинска ли ще продължи разследването на опита за убийство на стоматолога? — официално попита капитанът.

— Интересно — звучеше поредният въпрос, този път зададен от Стефански — какво тежи на съвестта на нашия зъбар, та престъпникът да го признае за достоен да фигурира в списъка на подлежащите на отстрел? Вероятно ще се наложи колежката Шливинска да се заеме с разясняването и на този проблем. Сигурно многоуважаемият доктор кара пациентите си да бъркат дълбоко в джобовете си, в данъчните декларации занижава доходите си, а може и да е извадил няколко здрави зъба на нашия „азбучен убиец“.

— Не мисля, че подобно проучване е необходимо — спокойно отговори Барбара.

— Аз също — съгласи се Зайончковски.

— Колкото до опита да бъде застрелян Емилянович — продължи поручик Шливинска, — не следва да отклоняваме вниманието си и да губим излишно време.

— Наистина ли така мислиш, Баша? — попита капитанът. — Моля те, обясни и на нас.

Шливинска погледна към началника.

— Може би вие, другарю майор? — попита тя.

— Не. Говорете вие. Любопитен съм дали мненията ни съвпадат.

— Според мене в случая с Емилянович са налице две, а може би три характерни за престъпника черти на поведение. Първо: всички предишни престъпления е извършил през две, най-много три седмици. Бандитът е бързал с убийствата, защото е искал колкото може по-скоро да ликвидира този, на когото е държал най-много. Междувременно преди последния случай убиецът кротува почти шест седмици. Защо?

— Знаел е, че жителите на града, които биха могли да заемат поредното място в неговия списък, са под охрана на милицията. Страхувал се е да рискува — обясни поручикът.

— Заключение би било приемливо, ако не беше фактът, че не снемем охраната, което всеки в града знае. А освен това едва сега убиецът отново се активизира. Могъл е да стреля по стоматолога още преди две седмици. Докторът доста отдавна се е върнал в Забегово.

— Подготовката за новото престъпление сигурно му е отнела известно време.

— Не чак толкова много. Този човек познава отлично терена на своите действия.

— И така?

— И така, стигаме до следните предположения относно избора на новата жертва. След като установихме, че „азбучният убиец“ не стреля слепешката, а подбира жертвите си измежду хора, които също са престъпници, аз, естествено, проявих интерес към жителите на Забегово, чиито фамилни имена започват с буквата „Е“. Включително и към доктор Емилянович. Тъй като тук имам неколцина познати и хора, готови да ми помогнат, смятам, че получената информация съвпада с действителността. Установих, че всички „господа Е“ са извън всяко подозрение, няма сигнали някога да са нарушавали Наказателния кодекс. За щастие те бяха само седем души и подобна справка не представляваше особена трудност. Оттук правя простия извод: ако убиецът следва използваните досега методи, никое от тези лица не би трябвало да бъде нападнато. И все пак беше извършено нападение.

— Горкият престъпник! Какво да прави. Не е могъл да пропусне тази буква от азбуката. Не би било в негов стил, би се обезличил. Тъй

че по-добре е било да очисти невинния Емилянович — пошегува се Стефански.

— Най-много съмнения поражда странната непохватност в действията на престъпника. Знаем, че е безогледен и планира злодеянията си хладнокръвно. И с доста голяма доза смелост. А ето, изведнъж, скрит зад дървото, стреля в прозореца на дома на доктора от разстояние, както нашите специалисти установиха, шестдесет и пет метра. Човек като него по-скоро би влязъл в къщата и би застрелял Емилянович в собствения му кабинет.

— Там имаше охрана.

— Първо щеше да застреля или рани охраната, след което да очисти стоматолога. А не да троши прозорците.

— На зъболекаря — допълни Стефански. — И все пак когато в уестърните и криминалните романи стрелят от такова разстояние, престъпниците улучват жертвите си право в сърцето.

— Готова съм дори и сега да застана до този прозорец и да дам възможност на всеки от вас поред да стреля по мене.

— Никога няма да се съглася с подобни опити — разсмя се майорът. — Току-виж, някой улучил. И без това хората ни са малко, не мога да рискувам да загубя още двама. Жертвата на гробищата или в болница, а убиецът в ареста.

— Той дори не се е опитвал да улучи.

— Откъде сте толкова сигурна? — намеси се поручик Жешотко.

— Всеки, който умее да борави с малокалибрено оръжие, знае, че пистолетът винаги бие малко по-високо. От гледна точка на практиката от такова разстояние трябва да се целиш най-малко метър по-ниско, за да имаш макар и минимален шанс да улучиш целта. Той просто е стрелял в прозореца, колкото да вдигне шум и да изпотроши някое и друго стъкло.

— Но защо? — попита сега пък капитанът.

— За да отклони вниманието ни. За да отклони и следствието от досегашното му русло. Престъпникът знае как вървят при нас работите. По всяка вероятност е решил, че сме на прав път и може да стане опасно за него. Опитал се е да инсценира малко представление, за да ни накара да събираме информация за зъболекаря и да усилим охраната на другите евентуални жертви на вампира. А при това новото престъпление, или опитът за такова, е целяло още веднъж да ни внуши

мисълта, че си имаме работа с луд. „Вампирът отново напомни за себе си“ — така днес говори целият град. Не трябва да се оставяме да ни бъде втълпено подобно нещо, защото именно такава цел преследва убиецът, който се чувствава все по-заstrasен от нашите действия.

Всички погледнаха към майора. Нали той беше най-горещият привърженик на теорията за „лудия“ убиец. Майорът разбра погледите им. Прокашля се, преглътна — винаги е трудно да си признаеш собствените грешки — и каза:

— Напълно съм съгласен с поручик Шливинска. Заключениеята й са правилни. Одобрявам и начина, по който води разследването.

— Бих предложил — намеси се подпоручик Жешотко — да си даваме вид, че сме се хванали на въдицата и водим енергично разследване на случая Емилянович. Да продължаваме да разпитваме и да търсим свидетели. Дори може и демонстративно да направим списък на хората с буква „F“. Нека престъпникът си мисли, че е успял с хитростта си да ни насочи по погрешен път.

— Прекрасно хрумване — съгласи се Зайончковски, с което накара подчинените си да зяпнат от учудване — никога толкова бързо не се беше съгласявал с чуждо предложение.

— Само без списък на господата с начална буква „F“ направи уговорка капитан Полешчук. — Да не създаваме паника в града. И без това работата ни е много.

— В такъв случай, поручик — реши началникът, — от утре ще започнете разследване на случая Емилянович.

— А Башка? — попита Стефански.

— Поручик Шливинска ще замине в командировка за няколко дни във Вроцлав.

— Аз? — попита тя, учудена и недоумяваща.

— Да, вие, поручик. Преди малко получих отговор от Варшава. Открити са отпечатъците с двойна примка.

[1] Последната буква в полската азбука. — Б.пр. ↑

XIII.

ОТПЕЧАТЪК С ДВОЙНА ПРИМКА

Беше много отдавна. Само най-старите жители на Вроцлав, първите обитатели на този почти обезлюден и опожарен по онова време град, помнят една ужасяваща история. Убийство, което и досега не е напълно изяснено и чийто главен извършител навремето избягнал възмездието.

В разкошната вилна зона на Вроцлав, в Зачише, обитавана преди войната от богати търговци, имало красива малка къща, собственост на лекаря Хайнрих Ротвалд и жена му Еме. Ротвалд бил световноизвестен специалист по сърдечносъдови заболявания. Често го канили да участва в консилиуми за короновани глави и президенти от цяла Европа, както и за мултимилionери отвъд Атлантика. Говори се, че и Хитлер прибегвал до съветите му.

Някои твърдяха, че докторът имал еврейски произход. Но никога, както преди, така и по време на самата война, никой не създавал на лекаря каквито и да било затруднения. Напротив, лимузините на хитлеристките големци спирали пред тази малка къща. Едновременно се носел и друг слух — за несметните богатства на кардиолога.

Войната пощадила вилата на Ротвалд. Дори не всички прозорци на този дом били изпотрошени. След освобождаването на Вроцлав лекарят не заминал заедно с другите немци. Жена му била родом от Шльонск и знаела малко полски. Разрешили им да останат и да направят постъпки за полско гражданство. Ротвалд възобновил практиката си. Назначили го завеждащ отделение в градската болница, приемал и вкъщи.

И той, и жена му били вече в напреднала възраст. Той приближавал седемдесетте, тя била с пет години по-млада. Нямали домашна прислуга. Тогава във Вроцлав било по-трудно от днес да се намери такава. Единствено младият студент от Висшата спортна школа Збигнев Кварцер, който живеел в малка мансардна стая в съседната вила, ежедневно поддържал парното, изхвърлял сметта и понякога, по

молба на госпожа Еме, правел по-големите покупки в центъра на града. И двете страни били доволни. Собствениците на къщата имали услужлив и съвестен помощник, а младият студент, благодарение на полученото възнаграждение, можел спокойно да следва и от време на време да си купува бутилка хубаво вино, на което бил голям поклонник и добър познавач.

Едно февруарско утро Збигнев Кварцер, както обикновено около седем, се появил пред къщата на Ротвалд. Видяло му се странно, че светели лампите и пред главния вход на къщата, и пред страничния, който водел към сутерена, където били котелът за отоплението и складът за кокс. Но вратите и на двата входа били заключени. Напразно студентът многократно натискал звънеца. Нито звук не се чул в отговор. Кварцер надникнал през прозореца и забелязал, че и вътре светят лампите. Спомнил си, че през нощта бил чул някакви викове. Тогава не им обърнал внимание. Сега обаче, с предчувствие за най-лошото, изтичал до Комисарството.

Тогава, през 1946 година, още нямало Районни управления на милицията, а комисарства.

Младият дежурен поручик внимателно изслушал разказа на студента.

— Ще проверя показанията ви, Кварцер — казал той, — ако ме лъжете, горчиво ще съжалявате.

За всеки случай наредил да затворят в ареста на милицията безкрайно учудения от този обрат на нещата Збигнев Кварцер и изпратил двама души в дома на Ротвалд. И опитите на милиционерите да проникнат в къщата се оказали напълно безрезултатни. Единият се върнал в Комисарството, другият останал на пост пред къщата.

Поведението на младия офицер съвсем не било странно. Само преди година участвувал в атаката срещу Поморското укрепление, а след това и в превземането на Берлин. Получил два Кръста за храброст и тежка рана в крака. Постъпил на работа в милицията направо от войската. Тогава животът в опожарения Вроцлав не бил розов, ето защо съображението на поручика: „По-добре за всеки случай да прибереш невинен, отколкото да дадеш възможност на престъпника да избяга“, имало своето основание.

Сега дежурният офицер се обезпокоил не на шега. Семейство Ротвалд били добре познати на всички, а мълвата за голямото им

богатство все още витаела из града. Поручикът сметнал за разумно да уведоми за случилото се Градското управление на милицията.

Там вече си казали думата специалистите. Сигналят не бил пренебрегнат и не след дълго в Зачише била изпратена следствена група. Направили оглед на двора и вилата, а също и на ключалките на входните врати. Станало ясно, че не може и да се мечтае те да бъдат отворени с шперц или със сила. Партерните прозорци били с решетки, но тези на първия етаж не били така добре обезпечени. Взели стълба от съседите на Кварцер и след като извадили стъклото, един от милиционерите успял да проникне вътре. Едва тогава били отворени вратите на партера. Следствената група проникнала в сградата.

Цялото жилище било преобърнато наопаки. Всички дрехи били изхвърлени от шкафовете, книгите от голямата библиотека на лекаря — пръснати по пода на кабинета му. Хайнрих и Еме Ротвалд били намерени в спалнята на леглото, и двамата убити с нож, който стърчал, забит в гърдите на жената. Били изтезавани, преди да умрат, бити и жигосвани с нажежена маша, която вероятно била нагривана до червено в огъня на камината.

В хола били намерени две метални кутии с разбити ключалки. И огнеупорната каса, вградена в кабинета на лекаря, зеела. Ключът си стоял все още в ключалката.

Тъй като дрехите и красивите кожени палта на докторшата се въргали по пода, а картини на известни майстори си висели по стените, било напълно ясно, че бандитите са търсели единствено пари и злато. Кутиите за скъпоценности били открити или сами, или насила били принудили жертвите си да посочат местонахождението им.

Техниката, която притежавала в онези години криминалистиката, била на доста ниско ниво. Милицията не разполагала нито с прецизна апаратура като днешната, нито с достатъчно добре обучени специалисти.

Въпреки това следствената група работила ловко. Направили много снимки, снели отпечатъци от пръсти. Били все на доктора и жена му, но имало и на още трима души, вероятно извършителите на престъплението. От машата, с която били изтезавани жертвите, и от камата били снети характерни отпечатъци с двойна примка. Съдебният лекар установил, че смъртта на двамата съпрузи е настъпила някъде между полунощ и два часа през нощта.

Съседите и случайни минувачи, които били открити с много усилия, си спомнили, че към десет вечерта са забелязали някаква кола, паркирана пред дома на Ротвалд. Но кой е бил в нея и кога е изчезнала, се оказало невъзможно да се установи. Престъпниците, като напусkali дома на Ротвалд, заключили къщата с ключовете на лекаря и ги взели със себе си, за да затруднят милицията и по този начин да спечелят време.

Збигнев Кварцер бил подложен на обстоен разпит. Студентът дал показания, че както обикновено позвънил на семейство Ротвалд към седем вечерта. Отворила му госпожа Еме, докторът също си бил вкъщи. Кварцер изчистил котела от сгурията, изхвърлил пепелта и пренесъл от склада голямо количество кокс, за да не се грижи за това през следващите няколко дни. Изчакал коксът в котела да се разгори и го заредил така, че да стигне до сутринта. Излязъл през вратата на сутерена и чул, че докторшата превъртяла ключа отвътре.

За остатъка от вечерта и цялата нощ Збигнев Кварцер имал непохватно алиби. Прекарал това време в компанията на красива млада колежка от Висшата спортна школа. Както твърдели и двамата, през цялото време учили заедно за предстоящия изпит. И за да им върви по-леко учението, изпили две бутилки вино. Бутилките милицията намерила в стаята на студента. Собственикът на къщата потвърдил, че младата жена е дошла вечерта, когато Кварцер още не си бил вкъщи и го чакала. Тръгнала си към седем сутринта заедно с колежата си.

Студентката също чула през нощта някакви викове, но вгълбена в ученето, не им обърнала внимание. Помислила, че някой пияница вдига скандал.

След като тези показания били проверени, се извинили на Збигнев Кварцер и го освободили от ареста. Милицията била изправена пред много трудна задача. Наистина разполагали с отпечатъци от пръстите, но къде да се търсят престъпниците? Стотици хиляди били тези, които кръстосвали възврънатите земи. Едни си избирали място за постоянно местожителство и работа, други — репатрианти от изток, се опитвали тук да намерят изоставени от немците стопанства. Най-сетне не липсвали и авантюристи, привлечени от легендата за лесно забогатяване и присвояване на изоставено имущество. Хората от последната категория никога не се

регистрирали и никога не се задържали за дълго на едно и също място. Те създавали най-много грижи на милицията. И в тази кипяща и движеща се маса да откриеш трима бандити!

Развръзката обаче дошла много лесно. Още на следния ден в управлението на Гражданската милиция се получило анонимно писмо. Неизвестен информатор с подробности описвал нападението на къщата на Ротвалд. Не само издал имената и фамилиите на двама от престъпниците, но и посочил къде живеят и работят. Що се отнася до колата, с която си послужили бандитите, тя била собственост на някакво строително предприятие. Единият от нападателите бил именно шофьорът на тази кола, а другият работел във фирмата като строителен техник. Анонимното писмо давало сведения също и какви накити трябва да се търсят у всеки от престъпниците и каква сума са задигнали от къщата на Ротвалд.

Въз основа на тази информация още същия ден милицията арестувала Влоджимеж Ковалевски и Юзеф Бунерло. Първият бил шофьорът, вторият — строителният техник. У нищо неподозиращите престъпници била открита голяма сума пари и ценна бижутерия. Всичко било така, както го посочил анонимният информатор.

На двамата не оставало нищо друго, освен да се признаят за виновни. Както станало ясно, няколко седмици преди това те се запознали и сприятелили с някой си Станислав Тополевски, търгуващ на „черния площад“. Така по онова време наричали площад Нанкер, където бил устроен голям пазар. Тополевски им разказвал за голямото богатство на семейство Ротвалд и колко лесно може да се отнеме от двамата старци. И как с тези пари можеш да си уредиш живота някъде на Запад или в Съединените щати. Толкова дълго ги изкушавал, че се съгласили. Но твърдели, че за насилие и убийство не ставало и дума. Лекарят и жена му трябвало само да бъдат сплашени.

Всичко изцяло се ръководело от Тополевски. Той се обадил вечерта по телефона на доктора с молба да окаже помощ на жена му, която била получила пристъп на сърдечна недостатъчност. Обещал да вземе лекаря с личната си кола. Когато Ротвалд, без да подозира нищо, отворил вратата, тримата бандити нахълтали в къщата.

Съпрузите били привързани за леглата в собствената им спалня, а бандитите се заели да търсят съкровището. В огнеупорната каса, която отворили с ключовете, взети от джоба на Ротвалд, намерили

научни трудове и неголяма сума пари. Никой от бандитите не останал доволен.

Били и измъчвали съпрузите Ротвалд, докато накрая изтръгнаха тайната. На тавана в комина имало хитро измислен тайник, където открили едната от кутиите за скъпоценности. Съдържала бижута, кюлчета злато и внушителна сума в чужда валута и златни монети. Другата кутия намерили между книгите. В нея имало, както ги преброили, над два милиона полски злоти.

Предварително тримата се уговорили да се срещнат седмица след обира в Йеленя гура, за да се прехвърлят оттам нелегално в Чехословакия, а след това през Виена на Запад — във Франция. Там трябвало да оценят и да си поделят плячката по равно. Тъй като внезапното изчезване на двама работници от строителното предприятие би могло да направи впечатление на милицията, те трябвало да останат на работа през следващите шест дни и да поискат неколкодневен отпуск, уж за да навестят роднините си на другия край на страната.

Преди да си тръгнат от претършуваното и ограбено жилище, Тополевски дал на всеки от съучастниците по милион злоти и малко бижута, за да могат, както се изразил, „да осигурят семействата си, преди да ги прехвърлят на Запад“. Именно тези пари и скъпоценности милицията намерила у задържаните.

Вече на тръгване от къщата на Ротвалд главатарят на бандата решил:

— Все пак не върви да оставяме живи тия дъртаци. Може да познаят някого от вас. Кой ще ги довърши?

Никой от двамата не се решил. Тогава Тополевски се разсмял, свалил от стената в кабинета на доктора висящата там кама сувенир и с два удара убил доктора и жена му.

След като изслушал Ковалевски и Бунерло, прокурорът им показал получения в милицията анонимен донос. Двамата престъпници потвърдили, че само един човек би могъл да го напише: Станислав Тополевски. Само той знаел подробностите, посочени в писмото. За прокурора и следствените органи на милицията това също било съвсем ясно. Главатарят на бандата издал своите съучастници, за да може сам да избяга с ценната плячка, която сега вече не било необходимо да дели с никого.

Съдейки по разказа на Ковалевски, само малка част от плячката попаднала в ръцете на двамата престъпници. Останалото взел да „пази“ у себе си техният шеф. Само брилянтите, красиви и големи колкото грахови зърна, стрували десетократно повече от онези два милиона злоти и шепата не особено ценни пръстени и гривни, които Тополевски великодушно оставил на двамата си съдружници.

Разбира се, в Йеленя гура никой не бил чувал, нито виждал Станислав Тополевски. Дали изобщо така се е наричал той? Под това име го знаеха на „черния площад“, с него се беше представил и пред двамата си съучастници. Но никой от тях не знаел къде живее този човек. Оказало се, че никога не се е регистрирал.

Тъй като издирванията не дали резултат, случаят бил приключен. Останалите двама престъпници били изправени пред Воеводския съд във Вроцлав. След тридневен процес, който предизвикал огромен интерес в целия град, съдът осъдил Влоджимеж Ковалевски и Юзеф Бунерло на смърт.

Престъпниците били защитавани от четирима адвокати. Разбира се, служебно ангажирани от съда, защото никой не искал да се наеме доброволно с толкова мръсна работа. Присъдата била обжалвана от защитата пред Върховния съд във Варшава.

Върховният съд приел аргументите на адвокатите, че убийството е извършил третият от престъпниците. Все още незаловеният Станислав Тополевски. Та нали от камата са били снети отпечатъци с двойна примка. Папиларните линии нито на Ковалевски, нито на Бунерло не били такива. А и върху машата, с която били изтезавани жертвите, се бил запазил този характерен отпечатък. Тъй като в правото съмнението се тълкува в полза на подсъдимия, съдът снел отправеното към тях обвинение за пряко участие в убийството. Но за съдействие в убийството на Хайнрих и Еме Ротвалд и за въоръжен грабеж смъртната присъда на двамата младежи била заменена с доживотен затвор.

Станислав Тополевски не бил открит. Наистина отпечатъкът с двойна примка фигурирал в архива на Главното управление на ГМ във Варшава, но никога след това никой не се бил натъквал на него. След пет години следствието срещу забягналия престъпник било прекратено, а свързаните с него документи — отнесени „към дело“.

Останали непокътнати чак до деня, когато от Забегово пристигна поручик Барбара Шливинска и поиска да ги прегледа.

Барбара взе снимките на папиларните линии на Владислав Червономейски. Специалистът дактилоскопист само ги погледна и веднага потвърди:

— Няма съмнение — същата ръка е държала ножа, с който са били убити Хайнрих Ротвалд и жена му. Не е необходима точна експертиза. Двойна примка съм виждал само по време на следването си, в практиката никога не съм срещал подобни линии. Много рядко се случват. Но ако не успеете да отправите към този човек обвинение в някакво друго престъпление, той ще ви се изсмее в лицето. Нищо не можете да му направите. Още през 1966 година е изтекъл срокът на двадесетгодишната давност. Дори можете да не го търсите.

— Търсим не него, а другия, убиеца.

— Разбирам — досети се дактилоскопистът, — „азбучния убиец“? Негово дело ли е? Не можах веднага да го свържа с това, че сте от Забегово.

— Имам още една молба към вас.

— За толкова мила колежка...

— В досиетата има отпечатащи от пръстите на Ковалевски и Бунерло. Дали ще бъде възможно, другарю капитан, да наредите да направят във вашата лаборатория копия от тях? Биха могли да ми свършат работа. Уведомявам ви, че за това нямам никакъв документ от Управлението в Забегово.

Вроцлавянинът махна с ръка.

— Ще стане. Да оставим формалностите. Много добре зная, че снимките не са ви необходими за лично удоволствие.

— Точно така! Спешно е. Бих искала час по-скоро да се върна в Забегово. Вече пети ден се мотая из Вроцлав.

— При нас всичко е „за вчера“. След два часа снимките ще са готови.

XIV.

ДВАДЕСЕТ И ТРИ ГОДИНИ ПОКАЯНИЕ

Противно на опасенията на поручик Барбара Шливинска този път в Забегово я приеха доста радушно. Когато влезе в кабинета на началника, майор Станислав Зайончковски стана от бюрото да я посрещне. Винаги сериозната му физиономия се проясни от едва доловима усмивка. Подаде ръка на девойката и за миг задържа нейната. Сякаш се колебаеше дали да не я целуне... Но най-вероятно реши, че на началник в милицията не подобава да прави това...

— Много се радвам, че сте отново тук.

— Ами?! — Барбара забеляза, че лицето му, усмихнато, е много по-красиво.

— Защото съм много любопитен какво открихте.

— Помислих си... — В гласа на Барбара прозвуча нотка на разочарование. — Помислих си, че ме чака мъмрене за прекалено дългия ми престой във Вроцлав. Но наистина имам много интересни новини. Най-добре би било да ги докладвам пред цялото Управление, защото иначе ще трябва да ги повтарям четири пъти.

— Зоша! — провикна се майорът през незатворената, както обикновено, врата. — Полещчук, Стефански и Жешотко при мене. Веднага!

— Какво ново в Забегово?

— Жешотко се е развихрил. Разпита половината жители. Направи две нощни хайки и внезапни проверки в ресторантите и на гарата. Освен това пусна вестта, че сте заминали за седмица в отпуска по лична работа.

Шливинска се разсмя.

— Това с отпуската не е толкова глупаво хрумване. Така че имам още два свободни дни, защото във Вроцлав бях само пет.

— И дума да не става. Вдигна се шум в целия град. Хората най-сетне разбраха, че милицията е оперативна. Много положително се отзоваха за акцията на подпоручика.

— И какви са резултатите от нея?

— Препълнен арест. Повечето са пияници, неспособни да се приберат вкъщи. Ще бъдат изправени пред комисия. Също и неколцина, за които не се знае откъде са и накъде отиват, а и от какво се прехранват. Задържахме ги за денонощие долу и Жешотко се погрижи колкото е възможно по-бързо да напуснат негостоприемния град. Освен това трима хлапаци, които се опитали да разбият павилиона на Гливицка. Хванали ги на местопрестъплението. За тях вече ще се погрижи прокурорът. Признали са и други обири.

Офицерите, като влизаха в стаята на началника, също сърдечно приветствуваха с „добре дошла“ девойката. Явно беше, че са я признали за свой човек. Стефански дори я целуна и по двете бузи, което, естествено, не се хареса на строгия началник, който не обичаше тези публични изяви на близост.

Шливинска докладва подготвената още във Вроцлав справка по въпроса за убийството на семейство Ротвалд. Изслушаха я с най-голямо внимание.

— Поздравявам те, Башка — каза капитан Зигмунт Полешчук. — Сега и аз ни най-малко не се съмнявам, че твоята версия е била правилна. От самото начало „азбучният убиец“ е действувал с цел да убие Станислав Тополевски, тоест Владислав Червономейски. А останалите е убил, за да ни прати за зелен хайвер. За малко да успее, ако не беше ченстоховският ни гений.

Всички се разсмяха, момичето, доволно от похвалата, се поизчерви. Стефански подхвърли, че подобен успех заслужава да се полее. Разбира се, за сметка на „гения“. Ако не веднага, то вечерта.

— Другари — майорът призова присъстващите към ред, — събрали сме се на съвещание.

— Какво има да се съвещаваме? Работата е съвсем ясна — отсъди Стефански. — „Азбучният убиец“ е една от двамата престъпници: Ковалевски или Бунерло. Трябва да ги открием и да ги приберем.

— И двамата ли? — с ирония подхвърли капитанът.

— Достатъчно е единият, този, за когото можем да докажем, че е убил Червономейски.

— Да не би да е дребна работа! Как ще го направиш?

— Някой от тях трябва да е жител на Забегово.

— Не е задължително. Може да живее например в Папротно. Или в самия Катовице. Освен това фактът, че е жител на Забегово, още не е доказателство за престъпление. Необходими са конкретни факти.

— Нали Башка е донесла отпечатъци от пръстите на тези хора.

— Но такива отпечатъци няма в досиетата за четирите убийства.
— Спорът все повече се разгорещаваше.

— Запазете спокойствие — отново се намеси майорът. — В този случай има твърде много тъмни факти. Преди всичко трябва да изясним дали върху съвестта на Станислав Тополевски, или другояче казано, дали на съвестта на нашия многоуважаван градинар Червономейски не тежат други престъпления. Особено от времето на войната. А също дали има съучастници. Нямам предвид онова, вроцлавското престъпление, чиято давност е изтекла, а други, извършени евентуално по-късно.

— Така или иначе, хитрецът ловко се е освободил от съучастниците си и сам е обрал каймака. Срецнал е само едно неприятно препятствие. Мислел е, че другите двама ще получат смъртно наказание и по този начин ще изчезнат последните свидетели на неговото престъпление. Ако е знаел, че присъдата е била отменена, сигурно не би се върнал в Полша. И изобщо защо го е направил?

— Много е просто — обясни Зигмунт Полешчук, който няколко години беше работил зад граница. — Във Франция е бил никой. Обикновен селянин от покрайнините на Лион. Там парите му не са правели впечатление никому, защото дори в селището, където е живял, сигурно е имало по-богати. Освен това е бил чужденец, натрапник на трапезата на ядящите френски хляб. Независимо от жителството, трудолюбието и парите си, щял е да си остане чужд до края на живота си, един от по-добрите гастарбайтери, наистина толериран, но презиран в средата си. Никакви приятелски отношения, никакви контакти извън служебните.

— А децата?

— Децата са нещо съвсем друго. Родени във Франция, жители на голям град, където взаимоотношенията са доста по-либерални, отколкото в консервативното село. Децата благодарение на браковете си влизат в градското общество, лесно биват признавани за свои. Така че разликата е огромна. Тук от самото начало, от момента, когато красивата му симка се появи по улиците на Забегово, той бе смятан за

човек, комуто може да се завижда. Хората се впечатляваха от богатството му, от престоя му зад граница. И освен това е бил земляк от Чешинско. Стига само дето му се кланяха по улицата и идваха при него за съвет. Това и след сто години не би дочакал в Лион или в родното си село.

— Така е — каза майорът. — Зигмунт има право. Освен това този човек независимо от престъплението може би тъгува по родината.

— Възможно е да е извършил убийството именно за да може по-късно да се върне тук като богаташ? — подхвърли подпоручик Едмунд Жешотко.

— Стига вече предположения. — Майорът прецени, че съвещанието се е проточило твърде дълго. — Необходимо е да се провери как е истинското име на градинаря: Тополевски или Червономейски. Как се е озовал в Полша след войната? Дали не е извършил тук други престъпления? Дали във Франция е живял само под името Червономейски? Дали и там не е водил двойствен живот? Какво е правил в Съветския съюз, след като е бил освободен от плен? Както виждате, имаме още много работа. А това са само началните стъпки.

— Ами онези двамата?

— Да, онези двамата бандити. Необходимо е да се установи какво е станало с тях, след като е била издадена присъдата им. Не е трудно да се предположи, че ако са сред живите, вече са на свобода. По силата на една от амнистиите всички доживотни присъди бяха заменени с петнадесет години затвор. Тъй че най-късно през хиляда деветстотин шестдесет и първа година те вече са били оттатък затворническия зид. С какво са се занимавали по-късно? Какви са настоящите им адреси?

— Куп работа. Не завиждам на Башка — каза Стефански.

— За всекиго ще има доста — утеша го майорът, — в това число и за вас. Едва след като проверим всичко, ще бъде възможно да пристъпим към същинското следствие и да установим кой от тях е убиецът. Разбира се, въз основа на точни доказателства. А сега не разполагаме с никакви.

Още същия ден до Варшава бе изпратено ново писмо с молба да се подготвят сведения за затворниците Ковалевски и Бунерло, както и отговор на въпросите къде са излежавали присъдата си, какво е било

поведението им, кога са били освободени и къде пребивават понастоящем.

А междувременно няколко дни по-късно пристигнаха информации за редника от III полк на танковата дивизия „Бреслау“, военнопленника от Сталинград Валдемар Червономейски. През 1944 г. той подал молба да бъде освободен от пленническия лагер и приет в редовете на Полската армия. Молбата си мотивирал с факта, че е поляк, роден на територията на полската държава, и че във вермахта е бил взет насила, в разрез с разпоредбите на международното право. Това писмо изминало дълъг служебен път. Всяко от съдържащите се в него сведения трябвало да бъде проверено, което във военно време не било никак лесно. Най-сетне през март 1945 година молбата била удовлетворена и — вече не като Валдемар, а като Владислав — Червономейски бил освободен от лагера с право да замине за Полша. Тук следите се губели. По това време Владислав Червономейски не е бил регистриран в Полша.

От Франция потвърдиха, че през 1948 година Владислав Червономейски, който живеел с жена си и двете си деца в Елзас, се е върнал в последното си местоживееие, след като е пристигнал от Англия. Преди това, както се е виждало от документите му, в продължение на година е живял в окупираната от американците зона на ФРГ и две години в Швеция. Френските власти потвърдиха още, че Червономейски се е преместил по-късно в Лион, където е имал собствено стопанство. Не е осъждан. Преди да замине за Полша, уредил всичките си данъчни задължения.

— Ето — заключи Зайончковски, — този човек е бил пуснат от плен твърде късно. Вероятно преди края на войната не е успял да се добере до Полската армия. А може и изобщо да не се е опитвал. Навярно още тогава е имал престъпни намерения. Оттам смяната на фамилното и на собственото име.

— Поразява ме едно съвпадение — добави поручик Шливинска. — Това, че е служил в танковата дивизия „Бреслау“, би означавало, че е минал през обучение във вермахта тъкмо в този град. Убийството също е извършено във Вроцлав. Мисля, че Червономейски още тогава е чул за богатствата на семейство Ротвалд, може дори да е влязъл в контакт с тези хора и оттогава е заживял с мисълта за престъплението.

— Това би обяснило защо е променил името си на Станислав Тополевски. Иначе защо му е трябвало да го прави? Нищо в Полша не го е заплашвало, не са съществували и никакви пречки веднага да се върне във Франция. Стотици хиляди поляци от Франция и от Белгия, също насилствено привлечени във вермахта, са се върнали при семействата си, след като били освободени от съветските пленнически лагери. Връщали са се затворници и от немските концентрационни лагери. Не са им били правени никакви затруднения. Дори при френското посолство във Варшава е била създадена специална мисия, която да се грижи за тези хора. Полските власти също им оказвали възможно най-голямо съдействие. Не се е налагало да скитат по три години из ФРГ, Швеция и Англия.

— Този е бил най-безопасният път за убиеца на семейство Ротвалд — поясни капитан Полешчук, — тъй като вече бил казал на съучастниците си, че ще бягат заедно през Чехословакия. И е избрал съвсем друг маршрут. Прехвърлил се е през граница вероятно някъде в околностите на Шчечин и се е озовал в съветската окупационна зона на Германия — така се е наричала по онова време територията на днешната Германска демократична република. След като се добрал до Берлин, се прехвърлил в западната част на града, а оттам без големи трудности, нали е имал много пари — при американците в Западна Германия.

— А защо не се е върнал направо при семейството си в Елзас?

— Възможно е първоначално изобщо да не е възнамерявал да се връща при него. Може пък да е смятал, че е по-добре да изчака няколко години някъде другаде, докато нещата се уталожат. А и не е бил сигурен дали Станислав Тополевски не е разпознат като Владислав Червономейски. Страхувал се воденото в Полша следствие да не разкрие истинското му име и френското му поданство. А като убиец на две толкова известни личности би могъл да бъде предаден от Франция на нашите власти или изправен пред френския съд. Разликата не би била голяма. Тук — бесилка, там — гилотина. Така че нищо чудно — човекът, който така безпогрешно е запланувал престъплението и всичко, което последвало, се е чувствувал в безопасност сред хаоса, който по онова време е царял в Германия.

— А Швеция и Англия? — Подпоручик Едмунд Жешотко беше неуморен в задаването на въпроси.

— Образованието подсилва интелигентността, но не я замества — обади се Стефански.

Всички избухнаха в смях. Едмунд подобно на стара мома се обля в руменина.

— Вероятно са ви учили, подпоручик — каза майорът с остър тон, — че любим прием на укриващите се престъпници е често да сменят местопребиваването си. А поручик Стефански ще помоля да не прави подобни забележки.

— Едно е добре — отбеляза поручик Шливинска, — че отговорите, които получихме на своите въпроси, изясняват докрай тайната около Владислав Червономейски. Не е необходимо да се занимаваме повече с него. Освен това единствено престъпление, както може да се заключи от по-нататъшния му начин на живот, нищо друго не му е тежало на съвестта.

— Достатъчно му е било това „едно добро“. — Непоправимият Стефански не умееше да си държи езика зад зъбите. — Стигнало му е до края на живота. Та дори и за хубав паметник на гроба.

— Сега вниманието ни изцяло трябва да се насочи към двамата бивши затворници. Единият от тях положително е нашият „азбучен убиец“. Правилно каза другарят майор, че не разполагаме с никакви доказателства срещу този човек. Ще имаме затруднения с установяването на самоличността на престъпника.

— Този, дето живее в Забегово.

— Не е толкова сигурно. Може и двамата да живеят тук, може и никой от тях. Възможно е единият да живее тук, а другият да е убиецът. В края на краищата биха могли и да са съучастници. Но като допускам последното — направи уговорка Барбара, — същевременно се съмнявам. Това са само теоретични предположения. Ще видим какво ще ни донесе бъдещето. Утре, вдругиден би трябвало да получим отговор от Варшава.

Варшава разсея съмненията. Оказа се, че Ковалевски е излязъл на свобода от затвора в Равич през август 1960 година. Бил е частично помилван заради добро поведение. Най-напред работил като шофьор на градски рейс в Познан — натам го насочила милицията и му помогнала да получи работа. След няколко години сменил професията си. Постъпил в ДАП. Там се проявил като работлив и добросъвестен професионалист и след известно време го прехвърлили във външните

линии. Пътувал предимно до Франция и Италия. След осем години помолил да бъде освободен от работа. Мотивирал решението си с умората от дългите пътувания, които здравето му вече не позволявало, след което се оженил за една жена от Ниса и мечтаел за работа, несвързана с дълги раздели със семейството.

Сега бившият затворник живее в Ниса и работи там в обединението „Сполем“ като шофьор. Радва се на добро име.

По друг начин потекъл животът на втория затворник. Вратата към свободата се отворила за него във Вронки точно петнадесет години след деня, в който участвувал в убийството на Хайнрих и Еме Ротвалд. Озовал се на свобода, поел към Варшава и там започнал работа в обединението за жилищно строителство „Варшава-Север“. Някой обаче, твърде вероятно бивш затворник, раздрънкарал за миналото му. С това създал много неприятности на Бунерло. Бившият затворник не успял да си спечели авторитет сред подчинените си. И само след половин година работа „бандитът“, така го наричали всички, напуснал. Прехвърлил се в Лодз, но и там не се задържал дълго. Има сведения, че после пребивавал в Шчечин, където работил като строителен техник. Останал там около три години. И оттогава следите му се губят. Не се оказало възможно да се установи къде е живял, какво е правил. В дома, където бил регистриран на постоянно местожителство у далечни роднини във Варшава, почти не е живял. Там се е появил едва през 1968 година. Отново започнал работа в строителството. Скоро се стигнало до някаква разправа. Повторно му лепват прозвището Бандита. Принуден е да напусне поредната си месторабота. Изглежда, нервите на бившия престъпник не издържали. В едно августовско утро милиционерски речен патрул намерил на брега захвърлените му дрехи и писмо. С него Бунерло уведомявал, че се самоубива. Завършвал с думите: „Държавата ми прости, хората — никога. Нямам сили повече да се боря.“ Когато е извършил тежкото престъпление, е бил на тридесет и една години, а когато през 1969 година се простил с живота — на петдесет и четири. Повече от двадесет и три години плащал данък за вината си.

— Работата е ясна. — Капитан Полешчук първи бе прочел писмото от Варшава. — Ниса е едва на тридесет километра от Забегово. Нашите магазини от веригата „Сполем“ се снабдяват точно от този град. Ковалевски поне веднъж седмично има курс в тази

посока. Могъл е дори на улицата да разпознае човека, който преди години го е уговорил да участва в престъпление, а по-късно е станал причина да лежи четиринадесет години в затвора. Да си отмъсти, не му е било трудно.

— Ако беше убил само Червономейски, подозренията веднага биха паднали върху него. Ясно е, че не само „геният от Ченстохова“ — усмихна се Стефански, — но и всеки от нас би започнал да се рови в миналото на завърналия се от Франция емигрант. Затова хитрият шофьор ни е уредил четири спектакъла и се е борил за прозвището „азбучен убиец“. А покрай другото е решил също да се позабавлява като съдник над злосторници и с оглед на това избрал останалите си три жертви, строго съблюдавайки азбуката.

— Това звучи правдоподобно — потвърди майор Станислав Зайончковски, — но трябва още и да се докаже, че всичко изброено е дело на Влджимеж Ковалевски. За тази цел поручик Шливинска ще замине утре за Ниса — реши началникът.

XV. СМЪРТ В НИСА

— Откъде разбрахте? — С тези думи полковник Едвард Пьотрковски, началник на Градското управление в Ниса, посрещна поручик Барбара Шливинска, когато момичето рано сутринта се представи пред началника на тамошната милиция.

— За какво? Какво се е случило? — Шливинска се учуди от това посрещане у съседите.

— Как така? — На свой ред нищо не разбираше полковникът. — Не знаете ли, че вашият „азбучен убиец“ е започнал дейност при нас?

— Не е възможно!

— Да, да, днес призори в самия център на града, на пазара, под сводовете на „Дома на везната“ е намерен убит човек. От документите му се вижда, че се е казвал Павел Ерлих, значи поредната буква от азбуката. Поръчах да ме свържат с вас. Когато влязохте, очаквах телефонен разговор. Мислех, че вече знаете.

— Не. Дошла съм по съвсем друг повод.

— Какво съвпадение! Но добре, че сте тук.

Барбара беше учудена и дори леко смутена от вестта.

Новото убийство не съответствуваше с нейната теория. Възможно ли е престъпникът дотолкова да е загубил самообладание, че да извърши ново, съвсем ненужно от негова гледна точка убийство? И то в Ниса, града, в който живее?

— Другарю полковник, разполагате ли с някои поточни данни?

— Засега не. Следствената група и лекарят работят на местопрестъплението. След малко трябва да дойдат тук. Ако желаете, можете да отидете при тях. Не е далеч. На не повече от двеста метра. Непосредствено след ъгъла на нашата улица е пазарът. Като излезете на него, веднага ще видите триетажна сграда с висок покрив. След катедралата това е най-ценният паметник в града ни — „Домът на везната“. По щастлива случайност е оцелял през войната, макар че целият площад заедно с кметството и кулата, която дълго време е била

най-високата в Европа, са били опожарени. — Явно беше, че полковникът обича града си и отлично познава историята му. — Непосредствено до тази къща патрулът е открил Ерлих.

— Ако ми разрешите, другарю полковник, ще почакам. Защо да им преча?

— Да, така ще е най-добре. Какво ново в Забегово?

— Най-важното е, че открихме виновника за четирите убийства — обясни Барбара. — По мое мнение доста напреднахме в следствието и сме на вярна следа.

— Чух от колегите, че на последната оперативна в Катовице Зайончковски е казал, че издирването на „азбучния убиец“ е вече въпрос само на време, защото най-сетне следствието е на прав път. Струва ми се, че майорът изключително много ви е хвалил и подчертал, че успехите са преди всичко ваша заслуга. В отговор на това началникът на Воеводското управление извадил от бюрото си писмото, което Стах Зайончковски му изпратил веднага след вашето пристигане в Забегово, и му го прочел. Много се смели, а слухът за това стигна чак до Ополе и Ниса. Разбира се, нека казаното си остане между нас.

— Не се съмнявайте, полковник. Колкото до писмото, мога да си представя какво е съдържало. „Жена на шията...“

— Точно така го е написал Стах. Началникът на Воеводското управление добре познава Зайончковски и това особено го впечатлило. Но аз все още не зная на какво дължим вашата визита?

— Става дума за дискретно проучване на един жител на Ниса. Някой си Влоджимеж Ковалевски.

— Ковалевски... Ковалевски... — опита се да си припомни Пьотрковски. — Дали нямате предвид един шофьор с доживотна присъда за съучастие в някакъв обир?

— Точно него.

— Сега вече добре си спомням. Доживотната му присъда е била заменена с петнадесет години. След като излязъл от затвора, работил в Познан. По-късно се преместил при нас. Оженил се. Има две деца. Получихме поверителни сведения за него. Известно време го държахме под око. Както се знае, природата зове дивото. Но в този случай не стана така. Кротък човек, съвестен работник. Дори на няколко пъти е получавал награда за най-добре поддържана кола и за

най-много изминати километри без ремонт. От няколко години престанахме да се занимаваме с него. Мислите, че е той ли?

— Като че ли всичко говори за това.

— И като капак убийството в „Дома на везната“. В Забегово твърде усърдно се заехте с тази работа, прекалено трудно е било за него да продължи да действа на ваша територия, така че се е прехвърлил в Ниса. Един луд като започне веднъж да убива, вече нищо не може да го възпре.

Барбара мълчеше. Не искаше да пояснява доколко тъкмо това убийство удивително не подхожда на „азбучния убиец“. Впрочем може накрая този човек наистина да се е побъркал? Не би било никак чудно. Всеки престъпник, особено убийците, са до известна степен психопати. А още повече някой, на чиято съвест тежат толкова хора.

Междувременно следствената група завърши работата си на местопрестъплението и се върна в управлението. Убит беше, както още преди това се установи, Павел Ерлих, двадесет и четири годишен, жител на Бжег, работник от металургичния завод в Ниса. Бил е убит с остър предмет. Ударът е бил нанесен в лявата страна на гърдите, на височината на сърцето. Смъртта е настъпила моментално. Преди да умре, Ерлих се е бил до кръв с противника или противниците си. Той също държал нож в ръката си и именно този нож е бил намерен край трупа. Върху дръжката са открити отпечата̀ци от пръстите на Ерлих. Взети били проби от петната кръв на тротоара, по които би могло да се установи дали и другият участник в сбиването е получил някакво нараняване.

— Аутопсията положително ще потвърди, че убитият е бил под въздействието на голямо количество алкохол — добави съдебният лекар. — Сега съм напълно сигурен в това.

— Убийството — докладва ръководителят на групата — явно не е било с цел грабеж, защото в джобовете на убития е намерен портфейл с повече от осемстотин злоти. Но белият отпечатък върху китката на лявата ръка показва, че е носил часовник, който не е бил намерен у него.

— Веднага идете във фабриката — разпореди полковникът, — проверете с кого Ерлих е поддържал приятелски отношения и с кого е бил във враждебни отношения. Да се установи кой днес не е идвал на работа. Да се провери дали някой от неявилиците се не е ранен.

Запитайте в болниците и в „Бърза помощ“ дали не са оказвали помощ на някого с рана от нож. Да се пита за същото и в съседните здравни заведения. Уведомете в Бжег за убийството и изискайте много внимателно да бъдат разпитани близките и познатите на Ерлих. Приятелите, момичето му и така нататък. Посетете работническите общежития. Може там да откриете някого с рана от нож.

— Слушам, всичко ще бъде изпълнено.

— Още нещо — полковник Пьотрковски се обърна към Шливинска, — как се казва вашият „подопечен“?

— Влоджимеж Ковалевски. Жител на Ниса, улица Зомбковицка осемнадесет. Работи към обединение „Сполем“.

— Проверете дали е прекарал нощта в леглото си и дали днес е на работа, като съблюдавате пълна дискретност. Ковалевски в никой случай не бива да подозира, че сме му взели мерника. По възможност установете дали същият Ковалевски, шофьор от обединение „Сполем“, пътува често до Забегово и кои магазини снабдява със стока.

— Би било добре — намеси се Шливинска — да се прегледат пътните листове на Ковалевски. Държа специално на датите: двадесет и четвърти юни, после осемнадесети юли, следват втори август и петнадесети август. Всички през тази година. Докъде е пътувал в тези дни? Минавал ли е пътят му през Забегово?

Поручикът, комуто бе възложена тази задача, записа продиктуваните от Барбара дати, а полковникът добави:

— И никой в нищо да не се усъмни. Проверете всички пътни листове на шофьорите от обединение „Сполем“ за периода от петнадесети юни до първи септември. Ако ви питат нещо, ще кажете, че правите справка за празните обратни курсове до базата.

— Свързано ли е това с Ерлих? — попита поручикът.

— Не зная — отговори Шливинска.

— Във всеки случай — поясни полковникът — работата с Ковалевски е много спешна. Колежката е дошла специално за това от Забегово.

— Разбирам. — Поручикът се досети, че става дума за „азбучния убиец“. — Нашият Ерлих започва с буквата „Е“.

— Точно така. Имайте и този факт предвид при разследването.

Едва сега секретарката събщи, че е успяла да влезе във връзка със Забегово.

— Ще разговаряте вие — предложи полковникът, като връчваше слушалката на момичето.

Шливинска докладва накратко на Зайончковски за произшествието в Ниса. Във връзка с това майорът взе решение тя да остане няколко дни в този град, за да помогне при разследването. Разбира се, ако полковник Пьотрковски е съгласен.

Разследването по убийството на Павел Ерлих се водеше по обичайния ред, но бързо и енергично. Същия ден бяха разпитани работниците от цеха, в който бе работил. Бяха събрани сведения за него. Не го представяха в най-добра светлина. Младежът често отсъствувал от работа. Лекарят го имал за несериозен човек, който гледа да се измъкне, да вземе болничен без причина. Най-често страдал от махмурлук.

Ерлих живеел в едно от работническите общежития, но го изселили оттам заради пиянство и скандали. И отново започнал да пътува от родния си Бжег до Ниса. Интересно защо, след като и там би могъл да си намери също така добре платена работа. Не бил регистриран в Бжег от милицията, а и районният отговорник нищо не могъл да каже за него, макар че добре познавал „своите пияндета“. Както често се случва, там, където го познавали, младежът се проявявал като кротък и с добро поведение. „Беснеел“ в Ниса. Проучването в болниците и „Бърза помощ“ не даде никакъв резултат, но следствието установи, че убитият е бил от нулева кръвна група, а петната на тротоара — от различни кръвни групи, повечето от нулевата, но имало и от „ARh+“.

В личното досие на професионалния шофьор Влоджимеж Ковалевски била посочена и кръвната му група. Точно „ARh+“. Дали беше само съвпадение? Но шофьорът на „Сполем“ се бил явил на работа както обикновено в шест часа, а заминал на далечен курс чак до Щечин. Така че сега не беше възможно да бъде разпитан. Не се оказа възможно също да се установи и как е прекарал вечерта в деня на убийството на Ерлих. Съседите не били виждали шофьора да се прибира вкъщи, а семейството му не беше разпитвано, за да не бъде сплашен предварително заподозреният.

Работниците, колеги на Ерлих, първоначално не проявили желание за дълги разговори. Нищо не знаели, нищо не били чували. Кои са приятелите на Ерлих? Това изобщо не ги засягало. Нямали и

понятие за това. Имал ли е момиче в Ниса? Може и да е имал, никой не го е питал.

Хората явно не искаха да си имат работа с милицията и да се изправят впоследствие пред съда. Едва след като полковник Пьотрковски препоръча на поручик Слупка да праща неприказливите в ареста, за да им се опресни паметта, онези, които разбрали, че работата не е на шега, си развързали езиците.

Благодарение на тези мерки служителите от милицията се добрали до имената на неколцина младежи, горе-долу на възрастта на Ерлих, с които е дружал бжеговчанинът. Оказа се, че само някои от тях работят в същата фабрика. Другите работели както следва: Ян Добас в частна авторемонтна работилница, Ярослав Новак — в строително предприятие, Мачей Юркевич и Витолд Камински — в железопътното депо.

Когато разпитваха за Ерлих в градските заведения, сервитьорките и сервитьорите твърдяха, че не познават такъв клиент. Направи се второ проучване, чиято цел бе не Ерлих, а имената на неговите приятели. Този път потръгна. Една от сервитьорките си спомни, че на нейната маса трима младежи доста здраво си пийнали. За блондина, който бил сред тях, знаела, че работи в железопътното депо и приятелите му го наричат Мачек.

Това беше върнатата следа. Мачей Юркевич, задържан в милицията, дълго отрича всичко. Едва когато бе направена очна ставка със сервитьорката, която потвърди предишните си показания, отстъпи и призна, че е бил в ресторанта. Обясни, че пил с двама случайно срещнати. Що се отнася до Павел Ерлих, възможно е и да го познава. Човек познава толкова хора, без да има и понятие за имената им.

Когато отново предупредили младежа за отговорността, която носи за фалшиви показания, и му дали да подпише признанието си, че не познава Павел Ерлих, той разбрал, че работата е сериозна и най-сетне казал истината!

В онази толкова трагично завършила вечер срещнал Павел на улицата, водеща към железопътната гара. И двамата тъкмо си били взели заплатите, така че решили да се отбият да пийнат по чашка. На път за кръчмата срещнали Ян Добас.

Отношенията между Павел и Ян напоследък били доста обтегнати. Добас си имал момиче, към което взел да посяга Ерлих. Но

въпреки това тримата младежи се отбили в кръчмата, където, разбира се, сериозно пийнали. Както твърдеше Мачей Юркевич, съперниците постигнали съгласие и Павел Ерлих обещал да не закача повече момичето.

Излезли или по-точно се изтъркаляли от заведението, когато вече го затваряли, тоест малко преди полунощ. Ерлих бил изпуснал вече последния влак за Бжег и решил да пренощува в едно от работническите общежития. Разчитал, че познатият му портиер ще го пусне, а приятелят му, който живеел там, ще го приюти до сутринта. Той, Юркевич, живее на другия край на града, така че се разделили още пред вратата на кръчмата и тръгнали в противоположни посоки.

На въпроса дали доброволно ще приеме да му бъде взета кръвна проба за установяване на групата, разпитваният веднага се съгласил. Няма нищо против и да бъде прегледан от съдебния лекар. Пробите дали отрицателен резултат. Юркевич бил напълно здрав и няма по тялото си никакви контузии или наранявания. Що се отнася до кръвта, също принадлежала към нулевата група и Rh положителен. Само много подробно изследване би могло да докаже разлика с кръвта на Ерлих. Но не беше необходимо.

Що се отнася до Ян Добас, Юркевич разказа, че е излязъл от кръчмата по-рано и дори не платил своята сметка. Сервитьорката не била в състояние да потвърди този факт, но не отричала, че е възможно да е било така. Не след дълго трябвало да се затвори заведението и вниманието на момичето било по-скоро заето да не изпусне някоя компания да си отиде, без да плати, отколкото да се вглежда в отделните гости. Но си спомни, че сметката наистина платил Юркевич, а единият от непознатите му давал някакви пари за уреждането ѝ.

Изпратиха за Ян Добас. Не го намерили вкъщи. При направения оглед на жилището не били открити следи от кръв по леглото или облеклото. Не личало също дрехите да са скоро прани или почиствани. Майката на Добас им казала, че синът ѝ заминал на почивка. Като дата на отпътуването му посочила сутринта на същия ден, когато бил убит Ерлих. На въпроса къде през октомври може да е заминал на почивка, старата Добасова обяснила, че адресът на сина ѝ не ѝ е известен.

Собственикът на частната авторемонтна работилница потвърди тези показания. Действително ноември се очертавал като мъртъв за неговата работа месец, тъй че се възползвал от случая и разрешил

отпуск на двамата си помощници. На Янек също. Видял Добас за последен път сутринта на първи октомври, когато дошъл при шефа си да получи полагаемата му се заплата. Именно същия ден бил убит Ерлих.

Според милицията частникът казваше истината. Не би се осмелил да даде фалшиви показания. Освен санкциите, предвидени в Кодекса, това би могло да го лиши и от частната му практика. Собственикът навярно си е давал сметка, че милицията го разпитва за Добас във връзка с убийството пред „Дома на везната“. За това престъпление говореше целият град.

Междувременно Влоджимеж Ковалевски се върна от Шчечин. Ръката му беше превързана, потърси лекарска помощ и получи пет дни болнични. Милицията незабавно разпита лекаря. Както обясни той, шофьорът имал продълговата рана под лакътя на лявата си ръка. Не била опасна, но с подобно нараняване трудно би могъл да управлява камион с две ремаркета. Работникът от „Сполем“ споделил, че се е наранил още в Шчечин при някакъв дребен ремонт на колата. Именно в Шчечин му оказали първа помощ.

— Възможно ли е раната да е от нож? — попита следователят от милицията, комуто беше поръчано да разпита хирурга.

Лекарят се усмихна.

— Всички рани, причинени от остър предмет, си приличат. Ковалевски ми обясни, че се е наранил, като се подхлъзнал и падайки, си раздрал ръката с нещо остро. По същия начин би могъл да се нарани на нож в ръцете на друг човек.

Водещият следствието искаше да извика шофьора в управлението на ГМ и след като го разпита, евентуално да го задържи до изясняване на случая. Но поручик Шливинска разубеди колегата си с довода, че Влоджимеж Ковалевски е заподозрян в много по-сериозни деяния и прибързаното му арестуване би могло да затрудни по-нататъшното разследване. Според Барбара преди всичко било необходимо да се доведе докрай следствието срещу Ян Добас, а ако се окаже, че няма вина за смъртта на Ерлих, тогава да се заемат с бившия затворник.

Издирването на Добас засега не даваше резултат. Установи се, че не е получил карта за почивка. Не бил отседнал и при роднините на

майка си в провинцията. Не се бил укрil и в дома на някой от приятелите си.

Събраха се сведения и за неговото момиче, което станало причина за пререканията му с Ерлих. Елжбета Венгелек работела в местната болница като медицинска сестра. През нощта на убийството имала дежурство. При дискретния оглед на малката стая, в която живееше, също не било установено да е пребивавал някой друг освен наемателката. Независимо от това тя бе поставена под наблюдение.

В първия си свободен ден Елжбета Венгелек напуснала сградата на болницата с обемист пакет и се отправила към железопътната гара. По пътя твърде често се оглеждала, сякаш да се увери, че никой не я следи. На гарата си купила билет за Глухолази. В съседния вагон по същото направление се качиха двама тайни агенти.

След като пристигнала на желаната гара, държанието ѝ станало още по-странно. Първо отишла в чакалнята и останала там цели два часа. Изглежда, се уверила, че е в пълна безопасност, защото след известно време излязла от гарата и тръгнала пеша към село Смолярня, на пет километра от Глухолази. Преследвачите ѝ се оказали в трудно положение — трябвало да не изпуснат Венгелек от очи и същевременно да не издадат присъствието си. Не е така лесно да следиш някого по пуст път.

Елжбета Венгелек не стигнала до центъра на селото. Отклонила се от главния път, от двете страни на който се простирало то, и тръгнала покрай къщите. Там също дълго се оглеждала да не би някой да проявява интерес към нея. Не забелязала все пак милиционерите, които били залегнали зад един доста гъст шипков храст. И спокойно продължила пътя си. През задните дворове стигнала до голяма, наскоро потегната къща и потънала в нея.

Известно време преследвачите ѝ се съветвали как да постъпят. Разбрали, че няма какво да чакат. Държанието на медицинската сестра било странно — явно съвестта ѝ не била чиста или пък е пристигнала тук, за да посети някого, който се крие. Този някой можел да бъде само Ян Добас.

Когато милиционерите влезли в дома на Леон Самсел, в една от стаите заварили Елжбета Венгелек, която с вещина сменяла превръзката на лежащия в леглото млад човек. При вида на милиционерите девойката избухнала в плач. Станало ѝ съвсем ясно —

играта е свършена и тъкмо тя е довела преследвачите до укритието на престъпника.

Още същия ден арестуваният Ян Добас бе докаран в Ниса и настанен в болница. Раните на момчето се оказаха доста тежки, но въпреки това, след като направи необходимото, лекарят се съгласи милицията да разпита пациента.

Добас призна, че се е бил с Павел Ерлих, но твърдеше, че не е възнамерявал да убие приятеля си. Представи случая така:

— Когато излязох от ресторанта, минаваше десет вечерта. Мачей Юркевич и Павел Ерлих бяха още вътре. Излязох по-рано, за да се видя с Елка, тоест с Елжбета Венгелек. Имах две седмици отпуск и възнамерявах да замина на село при роднините си, затова ми се искаше да се сбoguвам с момичето. Но нея я нямаше. Тя живее на площада, точно срещу „Дома на везната“. Реших да я изчакам. Седнах на стълбите и съм задрямал. Събуди ме шум от стъпки. Павел Ерлих се изкачваше по стълбите. Вероятно също при Елка. Взех да го заяждам, че отново се интересува от моето момиче. Нали в ресторанта бяхме пили за споразумението и Ерлих се бе закълел, че повече няма да ходи при нея. Докато се карахме, един съсед отвори вратата и ни заплаши, че ще уведоми милицията, ако не се махнем. Излязохме на улицата и продължавайки да се караме, стигнахме до „Дома на везната“.

Тук се сбихме. Бях по-силен от Павел и му надвих. Ерлих скочи и се нахвърли върху мене с нож в ръка. Няколко пъти ме удари. Тогава и аз при самоотбрана използвах нож. Не исках да го убивам. Само веднъж замахнах. Павел се свлече, не даваше признаци на живот. Като видях, че съм ранен и много кървя, побягнах към болницата. Извиках Елка и ѝ казах всичко. Превърза ми раните и ми даде бележка до своя далечен роднина Леон Самсел, да ме приюти за няколко дни. Като пристигнах у Самсел, се почувствувах толкова зле, че трябваше да остана на легло. Леон разказа за състоянието ми на братовчедка си и тя дойде да смени превръзката ми. Самсел изобщо не знае, че съм убил Ерлих. Бях му казал, че момчетата са ме разкрасили с ножове на една сватба.

Елжбета Венгелек и Леон Самсел потвърдиха показанията му. Разбира се, всеки от тях се опита да омаловажи участието си в събитието. Елжбета твърдеше, че отначало нищо не е знаела за смъртта на Павел Ерлих. Янек ѝ казал, че е бил нападен от непознати

типове, които го ранили. Той също се отбранявал с нож, затова искал милицията да не знае нищо за сбиването. Едва на следния ден медицинската сестра чула за смъртта на Павел. Въпреки това сметнала за необходимо да помогне на годеника си.

Леон Самсел пък казал, че според него сбиванията по сватби са нещо обикновено, човешко, и милицията не бива да се меси, когато младежите се понарежат. Само да не прекалят. Помогнал да бъде укрит Добас от добро сърце. Защо е необходимо милицията да влачи младия човек по съдилищата? Категорично твърдял, че не бил и чувал за смъртта на Павел Ерлих, когото всъщност изобщо не познавал. Ако знаел, че гостът му е ранен не на сватба, а при сбиване в града, и че е убил противника си, пръв щял да уведоми за случилото се милицията.

— За нас работата е ясна — реши полковник Пьотрковски, след като изслуша рапортите на своите подчинени, — сега нека господин прокурорът се заеме с този хулиган, също и господа съдиите. Съдът ще реши дали Ян Добас само се е защитавал, или сам е предизвикал свиването и пръв се е нахвърлил с нож в ръка срещу съперника си. Кой знае как е било в действителност?

— Навярно Добас казва истината, като твърди, че Павел Ерлих го е нападнал — поясни поручик Крупинок. — Фактите го потвърждават. Добас има цели четири рани, а Ерлих само една.

— Затова пък право в сърцето. Ние свършихме своето, престъпникът е заловен. — Полковникът приключи разговора. — Моля утре сутринта да предоставите досиетата на прокуратурата. Е, колежке, доволна ли сте от резултата?

— Искрено се радвам — отговори Шливинска, — че този случай няма нищо общо с „азбучния убиец“. Никак не се връзваше в представите ми това убийство с останалите и, честно казано, много би затруднило откриването на извършителя на другите убийства.

— Все пак като че ли е Ковалевски? — прояви любопитство полковникът.

— Предполагам, да. Всичко води към него.

— Какво, събраха ли необходимите ви материали?

— Тъкмо исках да ви благодаря за оказаната ни помощ. Установено е, че на двадесет и четвърти юни и на втори август Влоджимеж Ковалевски е пътувал със стока именно към Забегово. През юни се е върнал от път късно през нощта. Обяснил, че колата му

се е развалила и е трябвало да я ремонтира няколко часа на пътя. Така е отбелязано в пътния му лист. Затова пък на втори август се е прибрал в базата рано следобед. А през юни, точно във вечерните часове на двадесет и четвърти е бил убит Адамяк. През юли, рано сутринта, е убит Червономейски.

— А останалите убийства?

— Маря Боженцка е убита на осемнадесети юли, Адам Делкот — през нощта на петнадесети срещу шестнадесети август. И през двата дни Ковалевски е бил свободен от работа. И двете убийства са извършени през нощта. От Ниса до Забегово не е твърде далеч, това също не е представлявало никакво препятствие за престъпника.

— Много странни стечения на обстоятелствата се събраха — заяви полковникът. — Дали да не го арестуваме? Надявам се, че прокурорът ще даде разрешение. Ще ви прехвърлим престъпника в Забегово.

— Предпочитам да не взимам решение по този въпрос сама. Страхувам се, че разполагаме само с улики. В случай като този са необходими железни доказателства. Не можем в съда да рискуваме с улики.

— Но уликите са много сериозни. С какво още можем да ви бъдем полезни?

— Засега ви благодаря за всичко. Възможно е по-късно да ни бъде необходимо съдействието на милицията в Ниса. Поне за обиск в жилището на Ковалевски. Освен това може би ще се обърнем към вас с молба да наблюдавате заподозрения.

— Виждам, че не бързате да заловите Ковалевски. — В гласа на полковник Пьотрковски се чувствуваше недоумение.

— Няма да ни избяга. Не мисля — каза Шливинска, — че ще се опита да извърши следващото престъпление. До този човек се добрахме по-скоро по логически път, отколкото с упорито събиране на факти, свидетелстващи за вината му. Нищо чудно, че се боим да не излезе всичко нахалост. Необходимо е да изясним още много неща, преди да можем със сигурност да твърдим, че сме тръгнали по вярна следа.

— Имате право, но като познавам Стах Зайончковски, не мога да се начудя как е избрал такъв начин за водене на разследването. Никога не е бил пример за самообладание и търпение. Какво е станало, че

толкова се е променил напоследък? — При тези думи полковникът така изгледа момичето, че то чак се изчерви.

XVI.

КОГА НАЙ-СЕТНЕ ЩЕ МЕ ОСТАВИТЕ НА СПОКОЙСТВИЕ?

Все пак майор Зайончковски не се беше променил чак толкова, колкото предполагаша неговите приятели от Ниса. След като изслуша рапорта на поручик Шливинска, началникът на управлението на ГМ в Забегово взе решение.

— Съвсем правилно сте постъпили, като не сте се съгласили със задържането на Влоджимеж Ковалевски в Ниса. Сами ще направим това при първа възможност.

— Смятам, че е необходимо да изчакаме малко — възрази девойката. — Все още не разполагаме с нито едно неоспоримо доказателство за вината му.

— Няма какво да чакаме. Нищо повече няма да научим. Трябва да действваме изненадващо. Ще го вземем направо от колата му, а в това време милицията в Ниса официално ще направи обиск в жилището му. Той е сигурен, че в нищо не го подозираме. Като го подхванем, веднага ще омекне. Освен това ще открием пистолета. Това ще бъде желязното доказателство.

Шливинска искаше да каже, че толкова малка вещ като джобен пистолет лесно може да се скрие. И то така, че никой да не е в състояние да я намери. Но се отказа от ненужни реплики. Знаеше, че е излишно да убеждава Зайончковски и да го настройва срещу себе си.

— Сигурен съм, че ще намерим пистолета в колата. — Майорът изричаше красиви мечти. — Такъв престъпник не се движи без патлак. Трябва само ловко да го издебнем, за да не успее да го използва.

Задържането на Ковалевски бе осъществено твърде хитро. Когато малко след разговора на Зайончковски с Шливинска колата на „Сполем“ напускаше Забегово, на излизане от града се натъкна на патрулна двойка на КАТ.

— Документите, моля — настоя поручик Анджей Стефански.

Ковалски подаде документите на колата, шофьорската си книжка, паспорта и пътния лист.

— Всичко е редовно — потвърди служителят на милицията. — Слезте, моля. Ще проверим светлините и спирачките.

Шофьорът се прехвърли на съседната седалка. На мястото му седна офицерът. Взе да проверява фаровете.

— И тук всичко е наред — каза.

— При мене винаги всичко е наред.

Стефански включи мотора и потегли напред. Натисна педала на спирачките.

— Слаб е — каза укорително.

— Какво говорите, поручик, закова на място!

— Не съвсем. Ако пътят беше наклонен и се наложеше внезапно да спрете, щяхте да сте вече в друга кола или в канавката.

— Спирачките ми са в ред — защитаваше се Ковалевски.

— Ще се отбием в Районното и ще проверим. Разполагаме с диагностична апаратура. Ще ни отнеме не повече от десет минути. Според мене с тези спирачки не бива да изпълнявате курс.

— Добре, добре, да вървим в Районното. — Шофьорът беше сигурен в колата си. — Проверявайте каквото искате.

Стигнаха до сградата на управлението на ГМ.

— Да се качим — каза Стефански, — трябва да ви дам направление.

Когато Ковалевски влезе в стаята, където обикновено се разпореждаше Зоша, секретарката на началника, двама милиционери пъргаво претърсиха безкрайно учудения и неподготвен за това шофьор.

— Не носи оръжие — каза единият от милиционерите.

— Какво правите? — възмути се Ковалевски.

— Минете в съседната стая. — Стефански посочи вратата на кабинета на Зайончковски. Там вече чакаха майорът, Шливинска и Зоша с пишещата си машина.

— Седнете. — Майорът посочи стола пред бюрото.

— Какво има, господин началник? Така се нахвърлихте върху мене, сякаш съм престъпник. Какво означава това?

— Искаме да си поговорим с вас. Моля да водите протокол — обърна се майорът към Зоша. — Собствено име, бащино, фамилно,

местожителство, гражданство — потекоха обичайните въпроси. Ковалевски отговаряше спокойно.

— Съден ли сте?

— Та нали знаете, господин майор. Кога най-сетне ще ме оставите на мира? Бях млад, глупав. Оставих се на по-възрастни да ме предумат. Излежах своето, но продължавате да ме смятате за престъпник. Мислите, не зная, че в Познан, а после и там, в Ниса, душехте и следяхте всяка моя стъпка. Дори наскоро, като се сбили двамата хулигани с ножове, милицията веднага дотича в базата да провери какво е правил Ковалевски същата вечер.

— Запазете спокойствие и отговаряйте на въпросите ми.

— Осъждан съм — злостно отвърна шофьорът — на петдесет години по член двеста двадесет и пет на Наказателния кодекс — стария.

— Добре се ориентирате в правните разпоредби.

— Когато човек постоянно си има работа с вас... — заядливо отвърна Ковалевски.

— Какво сте правили на двадесет и четвърти юни тази година?

— Откъде да знам. Навярно съм бил на път със стока. Проверете в обединението.

— Проверихме. Докарали сте в Забегово брашно, макарони и консерви. В Ниса сте се върнали късно вечерта.

Шофьорът се замисли.

— Така е — отвърна. — Четири часа поправях колата. Закъса, щом излязох от града. Едва се добрах до най-близкия паркинг.

— Докато колата е била на паркинга, вие не сте били там.

— Трябваше да се върна в Забегово. Беше се развалила помпата. Това не се поправя на паркинга. В колата няха резервна. Не успях да си купя такава и в Забегово. Наложих се да се поправи.

— Кой се зае с това?

— Метковски.

— Собственикът на работилницата каза, че докато я е поправял, вие не сте били там.

— По принцип помпата не се поправя, а се подменя. Метковски се съгласи да я поправи само защото ме познава. Знаех, че подобна играчка ще му отнеме поне три часа. Отидох на кино.

— Кой филм гледахте?

— „Второто лице на Кръстика“.

— В работилницата сте се върнали, когато вече е било тъмно.

— Филмът свърши в девет. Отбих се на гарата и хапнах. Защо, да не би да е забранено?

— В киното срещнахте ли познати? Или на гарата?

— Не си спомням. Господин майор, защо ме разпитвате така, сякаш съм убил някого?

— Веднъж вече ви се е случило.

— Обясних, че бях млад и глупав. Излежах си го. Какво сте ме заяли?

— Не сме ви заяли, но в същия ден, когато са ви поправяли помпата и внезапно сте били обзет от такава страст по киното, по същото това време е бил убит Винценти Адамяк.

Ковалевски се засмя.

— Вероятно сте се побъркали. За какъв дявол ми е трябвало да убивам този нехранимайко?! Изобщо не го познавам.

— Но го наричате нехранимайко. Странно.

— Всички така го наричаха. Дори милиционерите, които го намериха край реката.

— И това ли знаете?

— Как да не знам? Вестниците писаха и целия град го тресеше след това убийство.

— Имали ли сте пререкания с Адамяк?

— Никакви. Веднъж някакво хулиганче се опита да открадне бутилка от колата, а дори и цяла каса водка. Хванах го, като се вмъкваше в камиона. Получи си един по мутрата и изчезна. Едва покъсно някой ми каза, че това бил Адамяк.

— Познавахте ли Мария Боженцка?

— Не.

— Владислав Червономейски?

— Също не.

— Адам Делкот?

Ковалевски отново се разсмя.

— Какво ви е хрумнало? Мислите, че аз съм „азбучният убиец“? Избийте си го от главата.

— А вие, Ковалевски, престанете да лъжете.

— Не лъжа.

— На втори август сте били в Забегово.

— Може и да съм бил. Вие по-добре знаете.

— Знаем. Сутринта сте докарали стока и сте си заминали обратно след дванадесет. Така е отбелязано в пътния ви лист.

— Възможно е.

— По странно стечение същия ден е бил убит Владислав Червономейски.

— Вече казах, че не съм го познавал и очите му никога не съм виждал.

— Ами?!

— Мога да се закълна.

— По-добре не го правете. И Станислав Тополевски ли не познавате?

Върху спокойното лице на шофьора легна сянка.

— Тоя мошеник го познавах. Всъщност знаете, че той ме предума тогава във Вроцлав. А после съобщи на милицията. Но това беше преди двадесет и осем години.

— Дълго сте чакали случай да си отмъстите. Най-сетне го дочакахте.

— Не разбирам.

— Слушайте, Ковалевски, не ни правете на гламави. Знаем всичко. Във вашето положение най-добре ще е да признаете всичко. Съдът винаги взима под внимание това. Има смекчаващи вината обстоятелства. Сам ги виждам. Заради този човек не само сте лежали четиринадесет години в затвора, но и след това сте страдали. А другите... — Майорът прекъсна, за да не каже повече, отколкото е необходимо. — Наистина ми е жал за вас. Спасявайте кожата си!

— За какво говорите?

— Не отричайте, че знаете.

— Какво трябва да знаем? Не си играйте на сляпа баба с мен.

— Не сте ли знаели, че Станислав Тополевски е всъщност Червономейски?

Безкрайно учудване се изписа върху лицето на разпитвания. Но след миг той осъзна в какво положение беше изпаднал. Загорялото му лице взе да пребледнява. Върху челото му избиха капки пот.

— Заклевам се във всичко най-свято, в живота на децата си, не знаех това.

— В тази стая много хора са се клели. И са лъгали.

— Казвам истината. Не съм го убил аз. Но ако знаех, че това е той, не бих могъл да отговарям за постъпките си. Заслужил си е десетократно смъртта. Как е станало така, че си е живял тук спокойно и милицията не го е хванала?

— Случилото се има двадесет години давност. Нищо не го е застрашавало. Едва след този срок се е върнал от чужбина.

— Не съм го убил аз. — Гласът на едрият мъж отново прозвуча нормално. Имаше железни нерви. Ако пък се преструваше, правеше го гениално.

Зайончковски извади от бюрото си снимките, направени в парника. На няколко от тях бе запечатан ликът на застреляния градинар, а на една — главата му в едър план. Ковалевски разглеждаше снимките, без да трепне.

— Да — потвърди, — същият е. Наистина много се е променил през тези двадесет и осем години. Оплешивял е, слепоочията му са побелели. Някога беше с кестенява къдрава коса. На „черния пазар“ го наричаха Каракула. Сега очите му са някак хлътнали, а лицето — издължено. И колко изплашен изглежда! Знаел е, че след миг ще умре. Пада му се. И за семейство Ротвалд, и заради нас двамата. Толкова се е променил, че на улицата сигурно не бих го познал. Нямам визуална памет.

Спокойно събра пръснатите върху бюрото снимки и ги върна на офицера от милицията.

— Пада му се на тоя мръсник — повтори, — но не аз съм убиецът му.

— Взимали ли сте на заем пари от Мария Боженцка?

— Твърдя — каза отчетливо Ковалевски, — че не познавам никаква Мария Боженцка. Разбира се, знам, че жена с такова име е била убита в Забегово, но нямам нищо общо с това престъпление.

— Къде сте били на осемнадесети юли?

— Не помня. Проверете по пътния ми лист.

— На листа нищо не е отбелязано.

— Сетих се. Бях си взел свободен ден. Ходих на риба в Отмухов. Пазачът на кея ме познава добре. Често съм вземал лодката му.

— През нощта не сте ловили риба.

— Разбира се, че не съм.

— Боженцка е била убита след десет вечерта. Имали сте достатъчно време на връщане от Отмухов да се отбиете в нашия град и да я убиете.

— Защо? Не съм луд, за да убивам непознати. Изобщо никого не съм убивал. Дори тогава във Вроцлав. Сам знаете това. Съдът ни призна за невинни по отношение на убийството. Бяхме осъдени само за съучастничество в грабеж. Тополевски извърши убийството.

— Известен ли ви е градът Страсбург?

— Да. На Рейн е. Оттам винаги влизахме във Франция, когато работех в ДАП на международните линии. Случвало се е да товарим в този град.

— А в Лион ходили ли сте?

— Да, на път за Марсилия. В Лион неведнъж сме товарили коприна.

— Къде за пръв път се срещнахте с Червономейски? В Страсбург или в Лион? През коя година?

— Изобщо не сме се срещали. Дори тук, в Забегово.

Разпитът се проточваше. На всеки въпрос Влоджимеж Ковалевски отговаряше бързо, без да се замисля, кратко и точно. Не се остави да го вкарат в капан. Категорично отричаше да е участвувал в забеговските престъпления.

Милиционерите претърсиха основно колата, но не откриха нищо подозрително. От град Ниса също се обадиха, че продължилият няколко часа обиск в жилището на шофьора е бил безрезултатен. Пистолетът, на който така разчиташе майор Зайончковски, не беше намерен.

— Адам Делкот, откъде го познавахте?

— Изобщо не съм го познавал.

— Може би ще кажете, че изобщо не сте чували за него?

— Да съм чувал, чувал съм. Някой го застрелял на железопътната линия.

— Какво сте правили през онзи ден и онази нощ?

— Кога?

— Не се правете, че не знаете. На петнадесети август.

— Вях на почивка в Закопане. От четиринадесети до двадесет и осми август. Бях в отпуск тогава. Бях отседнал в почивния дом „Скалница“. На улица Петнадесети декември. Вероятно картата за

почивка е все още в портфейла ми. — Ковалевски бръкна в джоба, извади портфейла си и наистина намери документа там. Остави го на бюрото пред майор Зайончковски. Усмихна се. — Много лесно е да се провери. Ще имам петдесет свидетели. В Закопане пристигнах на четиринадесети август по обяд. Бях настанен в стая с още двама. Вкъщи имам адресите и телефоните им, защото взаимно си правихме снимки и си обещахме да си ги разменим.

— Ще проверим — каза Зайончковски и прекрати разпита.

Ковалевски бе придружен до долния етаж.

— Какво ще кажете за този тип? — Началникът се обърна към Шливинска.

— Провал — отвърна тя кратко.

— Имахте право. Малко избързах със задържането му. Трябваше по-старателно да се подготвим. А сега ни се изплъзна. Ама като поседи зад решетките няколко дни, ще омекне. Хитро го скалъпи това със Закопане, но няма много да му помогне. Делкот е бил убит след един през нощта. Достатъчно е било да излезе от почивния дом в девет и да тръгне за Забегово под някакъв предлог. За добър шофьор по пусто шосе това е въпрос на два часа.

— С този стар трабант на Ковалевски?

— Трабантите си ги бива! Като нищо вдигат стоте. В три през нощта може вече да си бъдеш обратно в леглото в почивния дом. Нека този Ковалевски да не е чак толкова уверен.

— Уверен е, защото е невинен. Нищо не можем да му направим. Ударихме на камък, другаде трябваше да търсим.

— Така ли мислите?

— Напълно съм убедена. От първия момент, в който видях този човек.

— Защо?

— Изглежда, сте забравили за балистичната експертиза. Нали тя потвърди, че Червономейски е бил застрелян от човек, значително по-нисък от него. Това ясно личеше от посоката на заседналия в тялото куршум. Специалистите отбелязват в протокола, че престъпникът е висок метър и шестдесет и пет до метър и седемдесет. Градинарят е бил висок човек, но не колкото Ковалевски. Шофьорът е най-малко метър и деветдесет. И при убийството на Адам Делкот, наистина вече

не толкова категорично, но също се предполага, че е стрелял човек не особено висок на ръст.

— Могъл е да стреля „от хълбок“.

— Могъл е — съгласи се Барбара, — но по-вероятно е, че не го е направил. Както Червономейски, така и Адам Делкот са загинали само от един куршум. Престъпникът не е рискувал да стреля многократно. Натискал е спусъка от не повече от два и половина метра. Стрелбата „от хълбок“ никога не е така точна. Само каубоите от уестърните си позволяват подобни неща.

— Може би имате право. — Майорът се почувствува угнетен от развоя на нещата.

— Не разполагаме с никакви доказателства срещу Ковалевски в този момент. Хипотезата за нощното пътуване с трабанта от Закопане до Забегово, макар и правдоподобна, следва да бъде потвърдена. Наложително е да се направи. Пистолетът също не беше намерен. Можем да задържим шофьора за четиридесет и осем часа, но не виждам на какво основание бихме могли да убедим прокурора да даде съгласието си за по-продължителен арест. А ако Ковалевски рече да направи оплакване за неоснователното си задържане в милиционерския арест, ще трябва да даваме обяснения. Фактът, че преди двадесет и осем години същият човек е участвувал в престъпен обир заедно с Владислав Червономейски, тоест Станислав Тополевски, и че не е имал основание да изпитва приятелски чувства към своя някогашен главатар, за съжаление, не е аргумент за прокуратурата.

— Така че вие смятате...

— Смятам, че трябва да проверим алибито на Ковалевски, но сега не ни остава нищо друго, освен колкото може по-бързо да го освободим.

— Постъпете както искате. Вие водите следствието.

Поручик Шливинска с усилие се овладя. Навреме се въздържа да не се разсмее.

Когато майорът кроеше хитроумни планове как най-ефектно да „сгащи“ Ковалевски, дори не му и мина през ум, че следствието води тъкмо тя. Сега, когато провалът стана ясен за всички, Зайончковски се измъкна, защото всъщност Шливинска „води този случай“. Какво й оставаше да направи? Извика високо:

— Воншиковски!

Милиционерът се появи на вратата на стаята.

— Освободете шофьора! — заповяда тя.

— Слушам!

— И му кажете — майорът спасяваше положението си — че ако само продума пред някого нещо във връзка с какво е бил разпитван, по-добре вече да не се мярка в Забегово. Да казва, че му е правена проверка на спирачките.

XVII. НАЧАЛНИКЪТ БЕЗ ОБУВКИ

Сега за поручик Шливинска настъпиха тежки дни. Всъщност тя вече не вярваше в положителния изход на следствието срещу Ковалевски. И когато на всичко отгоре от Закопане пристигна съобщение от тамошното управление, че е прекарал нощта на петнадесети срещу шестнадесети август в „Хирним“, на вечеринка за запознаване на почиващите в „Скалница“ — подобен великан лесно се запомня — и със сигурност не е напускал ресторанта по-рано от полунощ, заедно с останалите Шливинска трябваше да признае, че цялата ѝ досегашна работа се срива като къщичка от карти.

Нима наистина убиецът е някой луд, който си е набелязал в Забегово четирима души с тъмно минало, но сам не е имал никакви лични подбуди за убийството на поне един от тях?

Предположението, прието от милицията в Забегово, поручик Шливинска упорито отхвърляше. Най-сетне ѝ се беше удало да разколебае вратата в „людия“ дори у майор Зайончковски. Сега обаче не знаеше дали наистина е била права.

За кой ли пореден път трескаво прелистваше листовете в дебелите папки с надеждата, че ще открие някой все още неизвестен ѝ документ. Но такъв нямаше. По стотиците страници на всевъзможните протоколи нямаше нищо, което би могло да насочи следствието по прав път.

Вече отчаяно, момичето се приближи до прозореца и опря глава о стъклото, за да разхлади челото си. Гледаше към улицата, без да мисли за каквото и да било. А там не ставаше нищо особено. Както често през ноември, ръмеше ситен, студен дъжд. Минувачите, с разперени чадъри, бързо се движеха по тротоарите. В магазина за платове продавачката Лоджа беше заета да надипля някаква шарена коприна върху манекен с коси очи и тъжна усмивка на восъчното лице. В съседното помещение старият обуцар Юзеф Кунерт усърдно размахваше чука над една обувка. Някаква клиентка изчакваше в

месарницата да вземе от поправка обувката си. По това време, приближаваше вече два следобед, куките бяха празни. На няколко от тях висяха само парчета „салам за закуска“, който не се радваше на особено голямо търсене в Шльонск. От месата момичето виждаше единствено лошо очистени свински гърди и глави. Кървавицата и саламът първо качество вече бяха продадени. Продавачите си приказваха. Нямаше клиенти, които да им пречат.

Затова пък в пасмантерията както винаги беше пълно с хора. Жените подбираха копчета, разглеждаха цветните мулинета или просто влизаха за макара или игли.

Големият магазин за плодове и зеленчуци в съседната постройка не можеше да се оплаче от липса на клиенти. Точно днес бяха получили грозде от България и банани. Карфиолът и зелето, както и киселите краставички се радваха на не по-малък интерес от екзотичните, но доста скъпи лакомства.

Тъжна гледка, тъжни капки есенен дъжд, които при всеки повей на вятъра се удряха в стъклото. Също като в едно стихотворение на Леополд Стаф.

Барбара отдръпна глава от студената повърхност на стъклото. Отново хвърли поглед към отсрещната страна на улицата.

И изведнъж проумя всичко. Чак отстъпи две крачки. Сякаш в главата ѝ, в сивите клетки на мозъка ѝ стана чудовищна експлозия. Вдигна ръце към слепоочията си, като че от страх да не би черепът ѝ да се пръсне под напора на обзелите я мисли.

Усмихна се. Беше усмивка на самосъжаление. Ах, колко глупава е била! От толкова дни развързката на загадката просто е биела на очи. Всички доказателства са били в досиетата. А и пред очите ѝ. А тя до този момент нищо не беше разбрала. Естествено, още много неща трябваше да бъдат проверени. Точно да се претегли всяко „за“ и „против“. Не бива отново да става грешка както със задържането на Влоджимеж Ковалевски. Не само сапъорите, но и милиционерите нямат право да грешат два пъти.

С пъргава стъпка поручик Шливинска се упъти към бюрото. Предишната апатия изчезна напълно. Беше изпълнена с енергия и желание да действа колкото може по-бързо. И едновременно се чувствуваше щастлива, че все пак разсъжденията ѝ бяха правилни.

Досиетата знаеше наизуст. Не беше необходимо дълго да рови. Разгръщаше дебелите папки и като попрехвърляше по няколко листа, без да се лута, откриваше документите, които ѝ бяха необходими. Беше сигурна, че не греша, а черните букви върху белите листове само потвърждаваха това.

Същия ден следобед, без да пита дали началникът е свободен, Шливинска влезе в кабинета на Станислав Зайончковски. Майорът вдигна глава. Пишеше нещо и не остана очарован от неочакваното посещение.

— Какво се е случило?

— Вече зная кой е „азбучният убиец“.

— Кой?

— Бих могла днес да го задържа. Но преди това трябва да проверя някои подробности. Веднага ще изпратя необходимите телеграми. Най-много след три дни случаят ще бъде напълно приключен.

— Като случая с Ковалевски ли? — засмя се скептично майорът.

— Не аз издадох заповедта за арестуването му.

— Нека не се караме. — Началникът добре знаеше кой беше виновен за неуспеха. — Може би ще ми кажете нещо повече за сензационното си откритие?

— Наистина е сензационно. — Момичето се престори, че не долавя иронията на началника си. — Глупаво е, че по-рано не успях да се досетя. Истината е лежала на бюрото ми като на длан. А ние се въртяхме около най-неправдоподобни версии и търсехме престъпника чак в Ниса.

— Кажете все пак кой е той?

— Не — възпротиви се Шливинска, — ако сега ви кажа името му, ще ми се изсмеете и просто няма да ми повярвате.

— Струва ми се, че всеки началник има право да знае какво правят подчинените му — отбеляза майорът хладно.

— Много моля за още три — гласът на момичето изведнъж стана кротък, — може би дори два дни търпение. Ако греша, никога не бих си простила подобен провал. Още два дни. Може ли, майоре?

Шливинска по детски скръсти ръце като за молитва. Зайончковски призна, че в момента изглежда дяволски красива и съблазнителна. Обезоръжи го с този си жест. Разсмя се.

— Гръм и мълнии! Какво да ви правя? Е, няма как, ще преживея тия два дни. Така ме разстроихте. Зоша, кафе! — извика той през вратата, която Барбара, забравила за навиците на началника, беше затворила плътно.

— Аз ще ви приготвя специално кафе. Получих пакет от превъзходна партида. Донесе ми го една приятелка от Будапеща. След малко ще бъде готово.

Момичето излезе тичешком от стаята. Зайончковски дори не знаеше да се сърди, или да се смее.

След няколко минути тя се появи с чашка ароматна течност. Остави я пред началника. Вече беше тръгнала да излиза, когато сякаш случайно погледна под бюрото.

— Майоре! — извика. — Какво се е случило с обувките ви?

— Как какво? — Майорът огледа ботинките си, но не забеляза нищо нередно.

— Свалете ги за малко.

Зайончковски машинално изпълни желанието ѝ. Момичето почти изтръгна обувките от ръцете му.

— Кой би могъл да предположи! Толкова елегантен мъж, а токовете са му изтрити чак до подметката.

— Винаги ми се изтъркват токовете. Цял живот. Така и няма да се науча да ходя както трябва.

— Как е възможно да допускате подобно нещо! Още малко, и ще трябва да ги изхвърлите на боклука.

— Наистина малко са се поизтъркали. — Майорът протегна ръка в желанието да си прибере собствеността. — Трябва да ги занеса на поправка.

— Веднага ще го уредим. — За всеки случай Барбара се отдръпна на две крачки и каза: — Зоша, миличка, отскочи до обуцаря. Да остави всичко и с мълниеносна бързина да поправи тези обувки. Кажи, че са на началника ни.

Зоша вероятно предварително е била посветена в плановете на Шливинска, защото по време на разговора между майора и Барбара беше влязла в кабинета. Сега сграбчи половинките, както дяволът душата, и преди Зайончковски да успее да си отвори устата, изхвъркна от стаята.

Бяха минали поне петнадесет секунди, когато майорът, занемял от почуда и яд, успя да каже:

— Какво означава това?!

— Как какво? — с невинен глас отвърна Барбара. — Не стига, че се грижа за шефа си, а той ме навиква. С такива обувки най-много да се спънете и да си счупите крака. Чак е чудно, че сте могли да ходите с тях.

— Какво да правя сега? — Зайончковски по чорапи кръстоса стаята.

— Но, моля ви, майоре, нищо трагично не се е случило. Най-късно след половин час обувките ви ще бъдат върнати поправени.

— След половин час? — ядоса се Зайончковски. — А през това време началникът на милицията да управлява бос! Остава само да дойде първият секретар или началникът ми и да видят що за ред цари в управлението. Или някой от тях спешно да ме извика по неотложна работа. Вече се виждам как по чорапи тържествено крача по дългия коридор на Народния съвет.

Барбара избухна в смях. Наистина гледката нямаше да е за изпускане.

— Лесно ви е да се смеете — продължаваше да излива яда си офицерът. — Добре ме подредихте. Дяволите да ви вземат и двете!

— Скъпи майоре — Барбара отново изпробва безотказната сила на женствеността, — вместо да се сърдите на горкото момиче, което от все сърце се стреми да направи света за вас розов, продължете прекъснатата си работа. Докато обувките ви са на поправка, двете със Зоша като лъвици ще бдим някой да не нахлуе в кабинета ви.

— Сега съвсем не ще мога да си събера ума, за да пиша рапорт.

— Дори не сте се докоснали до кафето, което ви донесох. А толкова се стараях.

Най-сетне Зайончковски седна зад бюрото. На един дъх изпи чашата си.

— Превъзходно е — призна той пряко волята си.

— Да ви направя още едно?

— Благодаря. Пак ще измислите някаква лудория.

— Виждам, че с нищо не мога да ви върна доброто настроение. Ще изтичам и сама ще проследя поправката на нещастните ви обувки да стане колкото може по-бързо.

Шливинска излезе от кабинета. Затвори вратата и се разсмя на глас. Най-неприятната част от плана ѝ беше минала. Мъмренето, което си отнесе от сприхавия началник, изобщо не я смути. Напротив, изглеждаше много доволна от себе си. Без страх отново се пъкна в бърлогата на лъва.

— Вече тичам към обущаря — каза тя, — а за да не ви е скучно през това време, ето. — И сложи пред офицера дебела сива папка, след което бързо излезе от стаята.

Зайончковски учудено погледна бумагите пред себе си. Познаваше ги отлично. Сам беше написал на корицата: „Протоколи от разследването по убийството на Винценти Адамяк“.

„Какво означава всичко това, какви ги върши това момиче? Сигурно е съвсем откачила.“ Въпреки това Зайончковски вече не го беше яд на нея. С любопитство очакваше по-нататъшното развитие на нещата. Започна да преглежда съдържанието на сивата папка. „Навярно не я е донесла току-така?“ Ето сведението за престъплението, следваше рапортът на ръководителя на екипа от радиоколата, изпратена там, където беше намерен трупът. Протоколът на групата, разследвала местопрестъплението. Снимка, направена от фотографа на милицията. Аутопсията...

Тук офицерът спря. Прочете документа от начало до край и отново задълбочено се зае да го чете. Без съмнение лекарят беше допуснал дребна грешка, че не беше поставил веднага необходимата диагноза. Но и на всички служители от милицията, през чиито ръце беше минал този лист хартия, включително и на него самия, къде са им били очите, че не бяха забелязали една толкова важна за следствието подробност?

Без съмнение Шливинска е искала да насочи вниманието на началника си именно към този документ. Направила го беше тактично и без да засегне самолюбието на Зайончковски. Някой друг на нейно място би се възгордял, а сигурно би се и разбъбрил не само в управлението, но и из цялото воеводство: колко недосетлив е този майор!

Зайончковски с умиление си помисли за момичето. Умно, тактично и, какво да се приказва, истинска красавица. Изглежда и безкористна. Много по-безкористна от всички жени, с които досега старият ерген беше имал нещо общо. Колко елегантно го беше

насочила по правия път на това следствие! Друга би се опитала да се увенчае с лаврите за залавянето на „азбучния убиец“.

Майорът взе бял лист хартия и го изпълни с различни надписи и единични букви. Съвпаднаше. Престъпникът не беше чак толкова „гениален“, както мислеха всички. Разбира се, номерът с разнообразяването на начините за убийство на жертвите в началото много усложняваше случая. Но това, което беше направил, преди да започне да убива, не подсказваше свръхинтелигентност или съобразителност. Голяма част от измамниците постъпваха така, а не по друг начин, и техните прийоми от памтивека бяха познати на всички полицаи.

Майорът стана от стола и по чорапи се приближи до прозореца. Виждаше момичето как седи срещу обущаря и му разказва нещо. Размахваше ръце. „Сигурно — помисли си майорът — му разказва как началникът и се разхожда без обувки.“

Забеляза, че обущарят остави поправяната обувка и посегна към четката, за да я почисти, но момичето беше по-пъргаво. Грабна двете обувки и изхвъркна от работилницата.

В същото време на вратата се почука и майорът с един скок се отдръпна от прозореца и седна зад бюрото, като скри отдолу краката си.

— Моля!

Зоша показва глава през вратата.

— Обади се началникът.

— Искате да разговаря с мене ли?

— Не. Настоява веднага да се явите при него. Ще има съвещание във връзка с организирането на акция по ускоряване прибирането на захарното цвекло и транспортирането му до захарната фабрика. Каза, че помощта на милицията е особено необходима и затова моли колкото може по-бързо да тръгнете за Народния съвет.

— Трябваше да му кажете, че ще пристигна, щом се сдобия с обувки.

Зоша не успя да се сдържи да не се разсмее.

— За обувките не му казах — обясни тя, — но обещах, че ще предам молбата му и че тръгвате веднага.

— По чорапи? — Зайончковски отново взе да се гневи. Ама че го подреди тази Шливинска!

Зоша се заливаше от смях. Тя също си представяше каква сензация би предизвикал шефът ѝ, ако влезе в залата за заседания без обувки, само по сивите си чорапи с бяла ивичка. Затова пък в пълна униформа.

— Няма да е толкова лошо — каза тя, след като най-сетне се овладя. — Всеки момент Башка ще бъде тук.

— Всъщност защо още я няма? С очите си видях през прозореца как взе обувките ми.

Сякаш по поръчка Шливинска влезе в кабинета. В ръката си стискаше обувките.

— Ето те най-сетне — зарадва се Зоша. — Мислех, че майорът ще ме убие. Защо се забави?

— Трябваше да ги почистя — обясни Шливинска.

— Благодаря — промърмори Зайончковски и с огромно задоволство взе да обува дълго служилите му обувки, — а занапред моля да не проявявате прекомерен интерес към облеклото ми.

— Не чух нито една добра дума за добрите си намерения. — Барбара се престори, че ще се разплаче. — Следващия път няма да продумам, ако ще пръстите ви да се показват от обувките.

— Колата!

— Чака ви долу — каза секретарката. — Шофьорът, знае къде отивате.

Началникът бързо излезе от стаята. Двете момичета избухнаха в смях, който вече нищо не налагаше да удържат.

Бяха успели!

XVIII.

ВИНАГИ СЪМ БИЛ ПОЧТЕН ЧОВЕК

— Кога ще го задържите? — попита майор Зайончковски своята подчинена, поручик Барбара Шливинска.

— Днес. Към дванадесет на обяд.

— Внимавайте, той има оръжие и няма какво да губи.

— Ще се справим — отвърна Шливинска, изпълнена с оптимизъм.

— Знаете ли, че зад работилницата има второ помещение с врата към двора, отгатак самостоятелната пристройка — малка градинка, оградена с нисък плет от съседната. — В плета има голяма дупка. През нея спокойно може да се мине и да се излезе на улица Мария Конопницка.

Барбара учудено погледна шефа си. Мислеше си, че само тя знае тайната за „азбучния убиец“. А се оказа, че началникът знаеше кой е този човек и освен това познаваше терена. По-добре от нея.

— Нима сте разбрали?

Зайончковски се разсмя.

— Всички млади офицери правят една и съща основна грешка: склонни са да приемат началниците си за по-глупави от себе си. Но това се изживява. С прослужените години и увеличаването на броя на звездчките върху пагоните. И на вас ще ви мине.

— Моля да ме извините — каза Шливинска, — но наистина никога не съм си мислила подобно нещо. Смятах, че този път нищо не сте забелязали.

— Признавам, че не се сетях до момента, когато оставихте на бюрото ми досието, където се намираще документът от аутопсията на Винценти Адамяк. Когато му дойде времето, здравата ще издърпам ушите на доктор Нивински. Негов дълг е било да отбележи, че от формата на раната, нанесена отляво под лопатката чак до сърцето, е съвсем очевидно, че престъпникът е левак. Такъв удар не може да се

нанесе с дясната ръка. Разбира се, това с нищо не оправдава нашето невнимание. Преди всичко моето.

— И моето също. Толкова пъти препрочетох протоколите и нищо не забелязах.

— След като насочихте вниманието ми към тази подробност, останалото беше детска работа. Не съм толкова добре запознат с всички детайли по следствието като вас, но в края на краищата и сляпата кокошка понякога намира зърното.

— Не бъдете толкова скромен. Наистина ви се възхищавам. Всъщност аз само оставих папката на бюрото ви. Изобщо не съм казвала, че трябва да намерите в нея протокола за аутопсията. Папката стоя на бюрото ми два месеца и нищо не открих в нея. Докато изведнъж прозрях истината, без отново да се ровя в документите.

— Гениално прозрение — усмихна се началникът.

— Отново ме поднасяте с тази гениалност. — Шливинска изобщо не се разсърди на този чудесен комплимент. Напротив, стана ѝ приятно, че го получи от Зайончковски — човека, който с такова нежелание я беше приел в Забегово.

— Още веднъж ви предупреждавам, внимавайте. Има пистолет, с който е застрелял двама мъже. Това, че е левак, никак не му пречи.

— Сам ще дойде при мене.

— Разбирам, но и тук ще е необходима съответната осигуровка. Позволете аз да се заема с това.

— Слушам! — Момичето, едва удържайки смеха си, застана мирно.

Този ден, противно на навиците си, началникът държеше вратата на своя кабинет към секретарската стая не леко притворена, а широко отворена. А в кабинета му, така че да се забелязват от съседното помещение, седяха сержант Шчигелски и капрал Воншиковски.

В дванадесет без петнадесет в стаята на секретарката влезе Юзеф Кунерт с пакет, увит във вестник.

— Идвам при поручик Шливинска.

— Заповядайте. Онази врата. — Зоша посочи стаята на Шливинска. — Баша с нетърпение очаква тези обувки.

Обущарят тръгна в указаната му посока, а майорът и двамата му подчинени след него.

Кунерт отвори вратата. Шливинска беше сама в стаята си. Седеше зад бюрото, отрупано с документи.

— Добър ден. Донесох обувчиците.

— Много ви благодаря, господин Бунерло. Заповядайте, седнете.

Пакетът се изплъзна от ръцете на обувчаря. Стоеше в средата на стаята като ударен от гръм. Дори не забеляза, че веднага след него в стаята се бяха вмъкнали Зайончковски и двама милиционери. За всеки случай Воншиковски държеше пистолет в ръка.

— Вие знаете? — успя да промълви старият обувчар.

— Да, знам.

— Как се добрахте до това? — Кунерт вече се беше овладял.

Двамата милиционери се приближиха до обувчаря. Сръчно го претърсиха.

— Не нося оръжие. — Кунерт опита да се усмихне.

— Заповядайте, седнете. — Шливинска повторно посочи стола пред бюрото. — Играта свърши. Загубихте, господин Бунерло.

— Аз загубих преди двадесет и осем години, сега вече ми е все едно. Но как вие се досетихте?

— Не беше така лесно. Все пак няма напълно свършени престъпления. Отначало бяхте извън всяко подозрение. Кой би се усъмнил в кроткия обувчар? В стария човек, който по цял ден седи край прозореца на работилничката си и усърдно поправя обувки. Но се досетих, че престъпленията не са дело на налудничав тип, а ловко прикритие на едно убийство. Проучих данните за четиримата убити. Нямаха минало на светци. Но една от съдбите се открояваше сред другите. Престъпник, убиец на двама души, жестоко измъчвал жертвите си, за да изтръгне от тях тайната за притежаваното злато. И след това станал издайник на своите съучастници, за да може сам да се измъкне с цялата плячка. Отпечатъците от пръстите, които се пазят в досието на онзи отминал случай, и свалените от трупа на градинаря не оставиха и капка съмнение кого е искал да убие преди всичко „азбучният убиец“. Двадесет и осем години е носил в сърцето си жаждата за отмъщение.

— Той заслужаваше десетократно по-жестока смърт.

— Нито аз, още по-малко вие, господин Бунерло, сме съдии — сурово отвърна Шливинска. — След като разкрих Владислав Червономейски и разбрах кой е бил в действителност, лесно си

отговорих на следния въпрос: кой преди всичко е бил заинтересован да убие този човек? Пътуването ми до Вроцлав и проучването на протоколите от убийството на Хайнрих и Еме Ротвалд дадоха отговора. Две имена: Влоджимеж Ковалевски и Юзеф Бунерло. Разбира се, в сметката можеше да влиза и някой от роднините, но беше наложително колкото може по-бързо да открия тези двамата. Установихме, че и двамата са прекарвали дълги години по затворите. Единият в Равич, другият във Вронки. И двамата са били освободени. С амнистия доживотната им присъда е била заменена с петнадесет години затвор. Ковалевски е лежал с една година по-малко, защото му е била опростена част от присъдата за добро поведение. Проследихме понататъшната съдба на тези хора. Бунерло се опитал да се върне към професията си на строителен техник, но все се натъквал на неприятности. Често сменял работата си, най-сетне през 1969 година се самоубил. Край Висла били намерени дрехите му, документи, писма до семейството и милицията, в които обяснявал своята отчаяна постъпка.

Седящият на стола отсреща се усмихна, но не каза нищо.

— Остана ни Ковалевски. Открихме го, и то съвсем наблизо, в Ниса. И той беше сменил професията си. Върнал се към кормилото. Но му провървяло повече.

— Беше по-млад. Това е много. По-лесно е да издържиш — вметна обущарят.

— Може би — призна поручик Шливинска. — Намерил си момиче, което въпреки миналото го обикнало и се омъжило за него. Имат две деца, хубаво жилище в новия комплекс на Ниса. Ковалевски работи като шофьор в обединение „Сполем“. Най-малко веднъж или два пъти седмично навестява Забегово със стока за нашите магазини.

— Така ли? Никога не съм го виждал.

— Само защото не сте го търсили така, както Владислав Червономейски. Към Ковалевски не сте имали никакви претенции. Дори напротив, по време на процеса сте се опитвали да го защитите.

— Беше по-млад и още по-глупав от мене. Искаше ми се поне той да остане жив. На себе си още тогава бях сложил кръст. Наистина се учудих, когато ми съобщиха в затвора, че Върховният съд е заменил смъртните ни присъди с доживотен затвор. Преди това ме измъчваше

нетърпение, че толкова дълго не се изпълнява присъдата. Очакването ми се струваше по-мъчително от самата екзекуция.

— Отначало — продължи да обяснява Шливинска — главно и единствено Ковалевски беше обект на нашите подозрения. И нас, и него от грешка и големи неприятности ни спаси открояващият го сред другите ръст. Над метър и деветдесет. Балистичната експертиза доказва, че по Червономейски е стрелял много по-нисък човек. Не по-висок от метър и седемдесет. А и у Ковалевски не намерихме пистолет.

— И у мене няма да намерите. Освен ако сам ви кажа.

— Ние ще го намерим. Ниската маса, на която работите, има доста дебела табла, за да няма в нея скривалище. Любопитна съм какво друго освен пистолета се крие вътре?

— Вие знаете всичко, поручик Шливинска — не без възхищение призна Кунерт.

— Не всичко и невинаги. В случая с вас също допуснах грешки, между които една съществена. Но за това после. Факт е, че бяхме принудени да задраскаме Ковалевски от списъка на заподозрените. Вие поправяте обувките ни. И като ви наблюдавам постоянно от прозореца, забелязах, че сте левак. Винаги държите обувката в дясната ръка, а чукчето — в лявата. Но от вниманието ми беше убягнало, че Винценти Адамяк също е бил убит от левак. Установих този допуснат при разследването пропуск едва преди три дни. Тогава насочих вниманието си към вас. От Вроцлав бях донесла копие от отпечатъците на пръстите на Юзеф Бунерло и можех да проверя дали съвпадат с тези на Юзеф Кунерт. Нали поправихте обувките на майора? По тях оставихте отпечатъци от пръстите си.

— Разбирам — сети се обущарят, — затова не ме оставихте да лъсна тези обувки. Изтръгнахте ги от ръцете ми, като казахте, че майорът съвсем е изгубил търпение.

— То се знае. Ако ги бяхте изтрили с кърпа, щяхте да заличите отпечатъците. Донесох в управлението обувките и дактилоскопистът веднага сне отпечатъците. Сравнихме ги с вроцлавските. Съвпадаха. Но това все още не ми стигаше. Изпратих няколко телеграми. До Вронки и до Варшава. Вчера дойдоха отговорите. Във Вронки помнят затворника Бунерло. Помнят, че дълги години е работил в местната фабрика за обувки и е бил особено добър в занаята. Варшава отговори, че трупът на самоубиеца така и не е бил намерен. През онзи август

страната ни е била сполетяна от страшно наводнение и Висла е била много дълбока. Течението ѝ — бързо и буйно. Кръгът на следствието се затвори, но вие останахте в центъра му.

Шливинска малко се поумори от дългото обяснение. Съвсем неочаквано майорът взе думата:

— Допуснали сте още една грешка, Бунерло.

— Каква?

— След като сте инсценирали самоубийство, е трябвало да фалшифицирате документите си: личен паспорт и евентуално свидетелство за раждане. Направили сте това, което правят всички при подобни случаи: с най-малко промени в достоверния текст да постигнете възможно най-голяма промяна. Малкото си име сте запазили. И всички останали данни, като дата и място на раждане, дори и името на баща си и майка си, както и моминската ѝ фамилия. Щяло е да коства твърде много труд. Можело е да направи впечатление на всеки чиновник от службата за регистрация. Освен това фалшификаторите често забравят тези данни. Когато не ги променят, се изключва възможността да направят кардинални грешки. И вие сте се ограничили само с промяна на фамилията си Бунерло.

Обуцарят отново се усмихна. Сигурно вече се беше примирил със съдбата си, защото нищо не отвърщаше на доводите на Зайончковски.

— Фамилията Бунерло лесно може да се преобрази — отбеляза майорът. — Достатъчно е леко да се поизтрият чертичката и кръгчето на „Б“-то, за да стане то на „К“. Шестата буква „л“ не представлява никакъв проблем. Латиницата позволява съвсем лесно да се преобрази в „т“. С последното „о“ не може нищо друго да се направи, освен да се махне изобщо. И така, в сърчните ръце на строителния техник, който отлично умее да чертае и да поправя грешки в техническите чертежи, от БУНЕРЛО става КУНЕРТ.

Барбара Шливинска възторжено погледна майора. Това не беше ѝ дошло наум. Изобщо не се беше замисляла как обуцарят се беше сдобил с новите си документи за самоличност.

— По документите ви — продължи Зайончковски — има много печати. Твърде често сте сменяли местожителството си, господин Кунерт. Това също е стар и познат начин да заличиш следите си. Риск има само при първото регистриране. Следващите са потвърждение на

предишните. После, достатъчно е да заявиш в милицията, че са ти откраднали портфейлът с парите и личният паспорт, за да получиш нов, вече без следи от поправки и изтривания. Така ли е?

Обущарят кимна с глава.

— Случаят е изяснен — добави поручик Шливинска. — Вие сте задържан и сте на разположение на органите за сигурност. Утре ще бъдете разпитан официално от мене, след като ви представим доказателствата за престъпленията.

— Бих искал да изясня нещо.

— Ще ви бъде дадена тази възможност по време на официалния разпит.

Бунерло не обърна внимание на отказа.

— Поручик Шливинска, бяхте така любезна да ми обясните как сте се добрала до мене. Бих искал да обогатя информацията ви, и то веднага, както се казва, докато нещата са още горещи. Не става дума за протокола. Просто ми се иска да знаете как беше в действителност. Само вие, а не съдиите и прокурорът. Те не ме интересуват.

— Говорете, моля — съгласи се майорът.

— Преди всичко ви се възхищавам, поручик Шливинска. Успяхте да откриете и да съедините всички парченца, за да получите едно цяло. Признавам, че не очаквах да бъда някога изобличен. Моята най-дълбока почит. — Бунерло каза тези думи, сякаш не беше задържан преди малко с обвинение в четири убийства, а води приятелски разговор с познати. — Наистина всичко стана в общи линии така, както вие и майорът го описахте.

Въпреки сериозността на ситуацията Шливинска не беше в състояние да сдържи смеха си. Рядко се случва престъпникът да прави комплименти на водещия следствието.

— Но трябва да изразя решителния си протест — продължи обущарят, — задето ме наричате убиец. Не съм извършил никакво престъпление. Кого съм убил всъщност? Един злодей, който избягна правосъдието и спокойно се възползува от плодовете на своето престъпление. Огромната къща, оранжерията и всичко останало Червономейски е купил със златото и брилянтите на семейство Ротвалд. Нали бях с него и знам, че ги уби за свое удоволствие. Нямаше ни най-малък повод да иска смъртта на тези двама възрастни хора. Никого от нас не познаваха и никого не биха познали, защото

лицата ни бяха скрити под черни чорапи. Това сигурно не сте знаели, поручик Шливинска, то не е отбелязано в документите. Но той ги уби хладнокръвно само защото това даваше възможност по-късно ние да бъдем съдени за грабеж и за убийство. И такъв човек спокойно кръстосваше Забегово и на всичко отгоре всеки му се кланяше доземи. Не стига това, но дори и от началото да бяхте знаели кой е той и какво е извършил, нищо лошо не можеше да го сполети.

— Случаят имаше давност — намеси се майорът.

— За мене няма давност. Измъчвах се не само в затвора. Където и да започнех работа, а съм добър професионалист и се стараех много, винаги ме преследваше думата „престъпник“. Винаги съм бил почтен човек. Дори по време на окупацията, когато понятията за добро и зло бяха объркани, не съм направил нищо, за което да се срамувам по-късно. Във Вроцлав попаднах през първите дни на свободата. Тогава богатствата се въргаляха по улицата. Достатъчно беше да се наведеш, и можеше да ги притежаваш. Не взех нито топлийка. Ходех със скъсани обувки, макар че складовете за обувки, неохранявани от никого, бяха пред мене. Тогава срещнах Владислав Червономейски. Биваше го в приказките. Какви прекрасни перспективи за интересен живот на Запад чертаеше той пред мене и Ковалевски! Пътешествия из екзотични страни, чудно красиви жени. Всичко, което душата ти възмечтае. И толкова лесно е да го притежаваш! Достатъчен е един взлом в дома на лекаря. Там, в огнеупорната каса, има брилянти с големината на грахово зърно. Те са ключът към вълшебното бъдеще. Дълго се противих, накрая се поддадох. Заплатих за това още по-висока цена, отколкото ако съдът беше изпълнил първоначалната присъда — смъртната.

Без да иска разрешение, Бунерло запали цигара и след кратка пауза отново заразказва:

— Писмата, които милицията е намерила край Висла във Варшава, не са мистификация. Написах ги, защото наистина бях решил да сложа край на живота си. Не исках да продължавам да се мъча. Тъкмо бях принуден за пореден път да сменям работата си. Нямах сили още веднъж да започвам всичко отначало. Простих се със света и реших през нощта да отида на реката и да се самоубия. Когато минавах по улица Краковске Пшедмешче, видях човек, който се качваше в красива кола. Веднага го познах. Нито годините, нито разкошното

облекло, нито френската кола можеха да го променят в очите ми. Винаги бих го познал, дори и в пъкъла. Затичах се към колата, но тя бързо потегли. Не успях да видя номера ѝ, защото през цялото време се вирах в шофьора. Запомних само, че номерът беше шльонски.

— „SX“ ли? — попита капрал Воншиковски, който работеше в забеговския отдел на КАТ.

— Запомних само „S“. Другата буква не съм забелязал. Същия ден отидох при познат адвокат. Той ми каза за двадесетгодишната давност и ми обясни, че няма какво да създавам главоболия на милицията с тази работа. Косъм от оплешивяващата му глава не можел да падне. Същата нощ подхвърлих на брега на Висла стария си костюм и писмата и заминах за Шльонск да търся този човек. Тогава подправих документите си точно така, както го описа господин майорът. Но едно грешите, не съм променял местожителството си, за да събирам печати в паспорта си. Чисто и просто пътувах из цялото воеводство и търсех тоя злодей. Изучил бях обуцарския занаят в затвора и реших, че това е най-подходящата професия, която дава възможност да научиш нещо за хората. Нали не знаех истинското име на убиеца на Ротвалдови. До този момент той за мене си беше Станислав Тополевски. Установявах се в някой град, поправях обувки, завързвах познанства, особено с милицията, оглеждах внимателно и в съседните селища. Така попаднах в Забегово и на градинаря.

Бунерло изтри потта от челото си с пъстра носна кърпа.

— Почти две години наблюдавах Червономейски. Но беше се променил много. Не беше преживял толкова, колкото ние. За него бяха розите, за нас останаха тръните. Понаучих много и за отношенията между хората в града. Всеки разменяше по някоя и друга дума с обуцаря, докато чакаше да му се закове подметката. Тогава реших, че трябва да очистя не само убиеца на Хайнрих и Еме Ротвалд, но и неколцина по-дребни негодници, сигурни, че ще избягнат наказанието и спокойно безчинствуващи в Забегово. По странна случайност фамилиите им имена съвпадаха с реда на азбуката. Наричате ме „азбучния убиец“. А аз убих един хулиган и насилник, който рано или късно щеше да свърши в затвора или на бесилката. Избавих града от страха. Някоя жена не се решаваше да мине по тъмно през парка. Самият аз веднъж спасих една от тези вагабонти. А Боженцка? Лихварка и изнудвачка. Сигурен съм, че това не ви е известно. Даваше

на хората пари на заем с десет процента лихва месечно и ако разбереше, че отиват за покриване на липси в касата или за някакви тъмни сделки, успяваше след това здраво да изцежда жертвите си. Живееше и действуваше под носа на милицията и въпроси това нищо не можехте да й направите. Също както и на Адам Делкот. Големи пари крадяха. Хвърляха железниците в огромни загуби. Действуваха повече от три години. Бандата бяха организирали още преди аз да дойда в Забегово. И какво? Щяха да продължат да си крадат, ако не бях аз. Не съм престъпник, извърших добро дело. Спасих града от зараза. Признавам си, че правех всичко възможно да не се доберете до мене. Поне докато не привърша с Червономейски. Той беше за мене най-важният. Но разбра от чии ръце умира. Когато влязох в парника, не ме позна веднага. Все пак му обясних кой съм. Разбра какво го чака. Искаше да ми даде всичко, обещаваше и повече, отколкото можеше да изпълни. Ако само бях поискал, можеше да пълзи пред мене и да ми целува обувките. Прекрасен миг беше оня, в който натиснах спусъка на пистолета. Мечтаех за него дълги години — от момента, когато бях видял този тип да се качва в колата си във Варшава. Сега ми е все едно, свърших своето. Справедливостта възтържествува.

— Грешите, Бунерло — отвърна Зайончковски. — Никой не ви е упълномощавал да раздавате правосъдие. Дори ако става дума за Червономейски, това не е било въпрос на справедливост, а отмъщение. Правосъдие раздава държавата и само държавата. Не хората, дори не съдиите, защото те произнасят присъдите от името на Полската народна република. Много говорихте за своето нещастие. За петнадесетте години затвор, за това как хората са ви преследвали, след като сте излежали присъдата. Но никога не сте се замисляли върху това, че сте си заслужили този затвор. Червономейски ви е увещал да участвувате в грабежа. Това е истина. Но вие не сте били деца. Отишли сте сами, по собствено желание. За злато и брилянти. Заради онзи привлекателен живот на Запад. А на местопрестъплението спокойно сте наблюдавали как вашият главатар малтретира старите хора, а после ги убива. Никой от вас не се е опитал да защити Ротвалдови. И двамата напълно заслужено сте си получили присъдата.

— Червономейски също си е заслужил смъртта.

— Държавата раздава правосъдие, но не отмъщава. Ако Червономейски е бил заловен тогава, така както вие двамата, би

получил смъртна присъда. Било е възможно да се изпълни тази присъда. Но държавата, като наказва, дава възможност на човека и да се поправи, да се върне в правия път. В изключителни случаи се налага най-тежката присъда — смъртната. Шанс да се поправи човек дава и давността. Дори да си извършил убийство, ако по-късно, незасегнат от правосъдието, водиш почтен живот в продължение на двадесет години, старите грехове ти се опрощават. Защото правосъдието включва и уменията да простиш. По това то се различава от отмъщението. Споменахте, че сте били принуден да напуснете работата си, че постоянно ви съпровождало прозвището „бандит“. Това положително е било непоносимо. Но потърсили ли сте помощ и закрила?

— Къде трябваше да я потърся?

— От профкомитета, от партията, дори от нас, от милицията. Със сигурност бихме ви протегнали доброжелателно ръка, както я протягаме на хиляди други, които, като излизат от затвора и искат да заживеят почтено, се озовават в същото положение. Дори промяна на името си сте могли да направите легално, а не с помощта на туш и ножче за бръснене. Но не сте пожелали да видите този път.

Обуцарят мълчеше.

— Изпитвате радост и се гордеете с убийството на Адамяк, Боженцка и Делкот. Подигравате се на милицията, че престъпниците вилнеели под носа ни, а ние не сме знаели това. И то е вярно. Но защо не сме знаели? Защото такива като вас са мълчали и са прикривали тия бандити, крадци и лихвари. Милицията не е всезнаеща. За да действа, трябва да знае, че е извършено престъпление. От кого трябва да научи например за някое изнасилване, когато обществеността солидарно мълчи? Боженцка е шантажирала? Възможно е. Но никой не е дошъл при нас да ни обърне внимание върху дейността на тая „леля“. Дори по-лошо, защото, когато отивахме там, за да търсим нелегално продаваната водка, винаги се опитвахме да я предупредят. Или Делкот и неговата банда. Достатъчна беше една дума пред поручик Шливинска, за да се ликвидира цялата банда за десет дни. Но вие казахте тази дума едва след убийството на Делкот, а можехте и бяхте длъжен да я кажете преди три години. При осем хиляди жители на града и най-малко две хиляди приходящи ние, милиционерите, сме по-малко от тридесет. Как бихме могли да знаем

всичко и успешно да се борим с престъпността, когато обществеността не желае да ни помага?

— Какво би помогнало, ако бях дошъл да ви кажа, че Адамяк и неговите приятелчета са изнасилили в гората момиче от съседното село? И на него нищо нямаше да му направите, защото момичето предпочита да мълчи, отколкото да стане за присмех на целия град.

— Именно вие — прекъсна го Шливинска, — вие самият и другите жители на Забегово създавате такъв климат, че изнасилената се страхува да дойде при нас. Вместо да порицавате престъпниците, вие се надсмивате над жертвите им.

— Освен това, господин Бунерло, вие сте се причислили към хората, борещи се с престъпността, само за да избегнете ръката на правосъдието за убийството на Червономейски. Допускали сте, че ще се поддадем на внушението за азбучния ред и ще търсим някакъв луд или вампир, сеещ смърт без причина. Ако не бяхте открили престъпници, щяхте да посегнете на невинни хора, както искахте да постъпите с доктор Емилянович.

— Не! — енергично отрече обуцарят. — Ако не знаех за тия отрепки, нямаше да убия нито един невинен. Щях да се справя другояче, но нямаше да му се размине на градинаря заради злината, която ми причини. Не споменах зъболекаря, защото това беше моята малка шега. Исках да се позабавлявам и да ви отворя работа. Всъщност отлично знаете, че не съм стрелял, за да го убия. Сам се учудих, че от такова разстояние съм успял да улуча големия прозорец. Колкото за това, че ми се искаше да заблудя милицията, то си има своето частично оправдание. Наистина малко ви подведох, но не защото съм искал да избягна наказанието. То не ме плаши. Затова и сега, седейки на този стол, съм спокоен.

— Но все пак не избягнахте ръката на правосъдието, толкова осмивано от вас.

— Ще я избягна, ще я избягна. Вече от години усещам болки в стомаха. Лекувах се. Предписвах ми прахчета и други лекарства ту за черния дроб, ту за жлъчката. Нищо не помагаше. Преди осем месеца лекарите ме уговаряха да се съглася на операция. Съгласих се. Като че ли беше сполучлива, но след три месеца болките се възобновиха. Тогави ми стана ясно, че няма дълго да изкарам. Аз съм силен човек. Не се боя от смъртта, страхувах се единствено да не би да не успея да

си разчистя сметките. Затова и помолих лекаря да ми каже цялата истина.

XIX.

СБОГУВАНЕ СЪС ЗАБЕГОВО

Куфарът, стегнат още от сутринта, чакаше в стаята на секретарката. Предишната вечер колегите бяха организирали малко тържество. Направиха го в жилището на поручик Анджей Стефански. Барбара Шливинска беше наистина трогната от сърдечната атмосфера на тази среща и от подаръка, който получи от хора, които допреди два месеца изобщо не познаваше. Сега се разделяха с искрено съжаление и все я уговаряха да остане за постоянно в Забегово.

Началникът на ГМ Станислав Зайончковски, поканен на прощалното тържество, категорично бе отказал да участва.

— Не обичам подобни циркове — отговори той и сякаш в знак на протест замина веднага следобед за съседния град.

Сега Барбара се разхождаше из зданието на управлението и се сбогуваше с всички. От самото начало бяха извънредно сърдечни и отзивчиви към нея.

Вярно казват французите, че да заминеш, е сякаш донякъде да умреш. Момичето наистина се разделяше с тъга. Не знаеше дали заради Забегово, всъщност едно малко и тихо градче в сравнение с кипящия от живот Ченстохова, или заради колегите. Усещаше, че ще ѝ липсват спокойният и уравновесен капитан Зигмунт Полешчук, злъчната ирония на Анджей Стефански, а и невинаги най-умните въпроси и разсъждения на подпоручик Едмунд Жешотко. Или усърдният капрал Воншиковски, или искрената усмивка на сержант Битон, готов да направи всякаква услуга...

А може би... и майорът?

Още преди да дойде в Забегово, Шливинска беше чувала много за Зайончковски, особено за това, че е сух и суров човек. В разказите за него не се подминаваха чудачествата му и Барбара не бе очаквала началникът да я посрещне твърде радушно. Но беше учудена от враждебността, която Стария не се и опитваше да прикрива. По-късно обаче служебните отношения някак поулегнаха. Началникът все пак

имаше чувство за справедливост и скоро взе да гледа на изпратената от Ченстохова поручик Шливинска с интерес и уважение.

Тя забеляза, че понякога този човек можеше да бъде и мил. Един или два пъти той се опита да се отпусне и да направи наистина красив комплимент. Но веднага след това отново заемаше привичната си поза като охлюв, криещ се в черупката си. Накрая на случая с „азбучния убиец“ прояви истинска загриженост за сигурността на своята подчинена.

Шливинска беше прекарала доста трудни дни. След час нямаше да бъде в Забегово. Беше се сбогувала с всички освен с майора. Дойде време и за това. Със смесени чувства влезе в кабинета му.

— Слушам ви. — Майорът седеше зад бюрото и не се изправи, за да посрещне гостенката си. Изобщо държеше се така, сякаш не се досещаше защо се е появила в стаята му.

— Дойдох за разрешение да си замина. — Шливинска стоеше мирно.

— Чудесно.

Настъпи неловко мълчание. Прекъсна го Зайончковски:

— Командировъчното ви, подписано от мене, е при секретарката.

— Благодаря, вече го взех.

— Ще пратя писмо до управлението в Ченстохова, с което ще благодаря на полковника, че се е съгласил да ви командирова в Забегово. Бяхте ни полезна.

— Благодаря за тези думи на признание.

— Ще изпратим и рапорт до управлението в Катовице. Смятам, че писмото ни ще бъде взето под внимание, когато се предлагат служители за награда или повишение в чин.

— Благодаря ви, другарю майор.

— Като че ли това е всичко. — Гласът на Зайончковски днес звучеше особено сухо и неприятно.

— Ясно, другарю майор. — Момичето стана от стола.

— Е, желая ви лек път и по-нататъшни успехи в службата. — Майорът също се надигна от стола си, сякаш за да подчертае, че „аудиенцията“ е завършила.

— Довиждане, другарю майор.

— Довиждане — отвърна Зайончковски, без да мръдне от мястото си.

„Дори ръка не ми подаде“ — помисли си с яд момичето. Застана мирно, чукна леко с токчета и като изпълни както се следва „кръгом“, се упъти към вратата. Когато вече сложи ръка върху дръжката, я застигна едно:

— Баша...

Обърна се. Майорът все още стоеше зад бюрото си. Лицето му беше напрегнато. За да изрече няколко думи, трябваше да положи огромно усилие.

— Баша... — повтори — остани...

Без да си дава ясна сметка какво говори и какво става с нея, Шливинска се усмихна и отвърна:

— Не мога. Трябва да се върна. Но ако поискаш знаеш къде да ме потърсиш.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.